לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

יום ו', י"ב בתשרי תשמ"ט, 23 בספטמבר 1988 / שנה מ"ו מס' 13757 / המחיר 2.10 ש"ח כולל מע"מ

נטייה בוושינגטון לא להעניק אשרת כניסה לערפאת לדיוני האו"ם

דליה שחורי (ארה"ב)

וושינגטון. — הנטייה במחלקת המדינה היא לא לתת למנהיג אש"ף יאסר ערפאת אשרת־כניסה לארה"ב — אם יפנה בקשה לאשרה — גם לא לניו־יורק בלבד. אמנם אש"ף נהנה ממעמד של משקיף לאו"ם וככזה על ארה"ב לאפשר את כניסתו לניו־יורק, אם ברצונו להשתתף בדיוני העצרת הכללית. אולם לארה"ב יש חוק המאפשר לה למנוע כניסתם לארה"ב של אנשים המהווים איום לשלומה.

במידה שערפאת יבקש אשרת־כניסה לארה"ב, ישקלו משפטני מחלקת המדינה מה חזק יותר — החוק האמריקני או האמנה שלארה"ב יש עם האו"ם.

הפוליו מתפשט — יחוסנו כל חיילי צה"ל ותושבי לוד ורמלה

נגיפים של הזן האלים התגלו אתמול בדגימות מי ביוב של איזור לוד רמלה ועקב כך יחוסנו בנפה זו כ־100 אלף תושבים ● וההחלטה על חיסון חיילי צה"ל קשורה גם היא לגילוי הנגיפים באיזור זה ● חילופי דברים קשים בין שרת הבריאות לראשי מועצות אזוריות בנפת חדרה ● השרה: אעמיד לדין מי שלא יבצע צווי הבריאות ● ראשי המועצות: אנו תובעים ועדת חקירה ממלכתית — הממשלה היא האשמה בהזנחה

אבי בניהו, רונית מורגנשטרן, יואב אביב, זהבה מוזס

בימים הקרובים יחוסנו כל חיילי צה"ל בשירות חובה וקבע בחיסון נגד נגיף הפוליו. על כך הוחלט בימים האחרונים בין משרד הבריאות למפקדת קצין רפואה ראשי בצה"ל.

בשלב ראשון היתה החלטה לחסן רק את החיילים המשרתים או השוהים באזורים בהם נתגלה הנגיף האלים, אולם לאחר מכן הוחלט על חיסון כולל בעיקר בשל ניידות אנשי הצבא מאיזור לאיזור וכדי להבטיח את חיסונם וכשירותם של משרתי צה"ל.

הנגיף — בלוד ורמלה

ריכוז גבוה של נגיפי פוליו מזן אלים נתגלה בדגימות מי הביוב של איזור לוד־רמלה. לאור ממצאים אלה כונסה אתמול לפנות־ערב ישיבה דחופה במשרד הבריאות שבסופה החליטה שרת־הבריאות לאמץ את המלצת ועדת המומחים לחיסונים ולהרחיב את מעגל מקבלי החיסון נגד פוליו לעוד כ־100 אלף מתושבי רמלה ולוד בנוסף לתושבי נפת חדרה שבחיסונם הוחל שלשום.

חיסון הדרגתי

הוחלט כי החיסון יהיה הדרגתי. אתמול חוסנו כ־600 תינוקות עד

(סוף בעמוד 4)

חיסון, לא מפני הביוב

שרת הבריאות עוקבת אחר מבצע החיסון בנפת חדרה (צילום: מולשטיין/ישראל סאן)

צנחנים במילואים לרבין: לא סרבנו, אך איננו מזדהים עם מדיניותך

אבי בניהו, כתבנו הצבאי

52 חיילים וקצינים במילואים המשתייכים לחטיבת הצנחנים, חתמו אתמול על עצומה לראש־הממשלה ולשר־הבטחון בקריאה לפעול ללא לאות לפתרון מדיני בשטחים ולשחרר את הצבא למשימותיו העקריות. ההחתמה על העצומה נעשתה אתמול, עם שחרורם של הנוטים משירות מילואים שלישי בשטחים. על העצומה חתם גם סגן מפקד הגדוד.

לא לשם כך התגייסנו

במכתבם לשמיר ולרבין כותבים הצנחנים: „במשך שנים שירתנו את המדינה בכל אשר נקראנו, כך עשינו בעבר וכך נעשה גם בעתיד אולם אין אנו רואים את „עורנו" בביצוע משימות שיטור נגד אוכלוסיה אזרחית תוך התבזות שלנו מחד, והשפלת האוכלוסיה המקומית מאידך; לא לשם כך התגייסנו לצנחנים", כותבים החיילים ומוסיפים: „במהלך שירותנו בשכם היינו עדים לכך שהשירות בשטחים פוגע בחיותנו בכך שהוא מעכיר את אווירת האמון ההדדי, מעיב על רוח ההתנדבות ומונע מאיתנו את האפשרות להתאמן. אנו קוראים לממשלה שלא להתעלם מן הפגיעה בחוסנו המוטורי ובכושרו המבצעי של צה"ל ופונים שלא להשאיר בידי צה"ל את ההכרעה על עתידם של השטחים", אומרים חותמי העצומה.

לתקן הרושם של רבין

סמל ראשון (מיל.) רני עשת, מיוזמי העצומה אמר אתמול כי הוחלט עליה לאחר ששר־הבטחון יוצר רושם בציבור כי להוציא מספר קטן של סרבנים, כל חיילי המילואים עושים את מלאכת השיטור תוך הזדהות מלאה. „לא סרבנו ולא נסרב, אך אנחנו לא מסכימים עם הפעולה של הצבא בשטחים", אמר רני עשת.

30 פצועים בהפגנה בשטחים ● עמוד 2
צו מניעה נגד הגשת רשימת הליכוד ● עמוד 3
עתרו לבג"צ נגד החלפת לוחיות הזיהוי ● עמוד 4
התפוררות בבל"ל – בינו מתפטר ● עמוד 24
פרס פותח היום שיחותיו בפריס ● עמוד 2

מהבוקר — לבנון ללא נשיא ועם שתי ממשלות, אזרחית וצבאית

הנשיא ג'ומאייל שכהונתו פקעה הלילה מינה אמש ממשלה צבאית, בראשות מפקד הצבא, אליה הועברו סמכויות הנשיא ● המוסלמים שאינם מכירים בממשלה זו ממשיכים לראות בממשלת סאלים חוס את הממשלה החוקית ● ארה"ב: לבנון צועדת לקראת חלוקה דה־יורה ● נרצחו שלושה מהמפקדים הצבאיים של „אמל" בדרום

רויטר, עי"צ, עתיים

ביירות. — נשיא לבנון אמין ג'ומאייל מינה אמש ממשלה צבאית כדי לנהל את לבנון שסועת־המלחמה לאחר שהפרלמנט לא הצליח לבחור לו יורש, נאמר בצו רישמי.

הצו, עליו נמסר כחצות הלילה, כאשר ג'ומאייל סיים את שש שנות כהונתו, ציין כי בראש הממשלה עומד מפקד הצבא הנוצרי המארוני הגנרל מישל עאון, ובה חמישה קצי־נים נוצריים ומוסלמיים בכירים. על פי החוקה, ממלאה הממשלה את תפקיד הזרוע האקסקוטיבית אם מתפנה כהונת הנשיא. על פי המסורת עמד תמיד מוסלמי סוני בראש הממשלה. להלן הרכב הממשלה הצבאית:

הגנרל מישל עאון, מארוני, ראש ממשלה, שר ההגנה ושר ההסברה.

הקולונל איסאם אבו ג'אמרה, יווני אורתודוקסי, סגן ראש הממשלה, שר הדואר והתקשורת, הדיור והקואופרטיבים.

הגנרל מחמוד טאיר אבו דרגאם, דרוזי, שר העבודות הציבוריות, התחבורה, התיירות והעבודה.

הגנרל ארגאוד מעלוף, יווני קאתולי, שר האוצר, הבריאות והסעד.

(סוף בעמוד 4)

„מפקד ‚אמל' שנרצח פעל כגורם ממתן בדרום־לבנון"

נלחם ב„חיזבאללה" ובאירגונים הפרו־סוריים – ושיתף פעולה עם יוניפי"ל ● נביה ברי הכריז על יום אבל

יהודית צור

באיזור הבטחון בדרום לבנון עוקבים בדריכות אחר ההתפת־חויות בעקבות רציחתם בביירות של דאוד דאוד, מפקד „אמל" בדרום לבנון, וקצין המבצעים שלו, מחמוד פאקיה. מייד עם היוודע דבר מותם של השניים, יחד עם מפקד בכיר נוסף ב„אמל", הוכרזה כוננות בכוחות האירגון בדרום. בחודשים האחרונים עסקו יחידות „אמל" בלחימה נגד אירגון „חיזבאללה" בגזרה המרכזית.

חיסול גורמים מתונים

דאוד דאוד ומחמוד פאקיה נחשבו לשני הגורמים הבכירים המתונים ב„אמל", אשר לדברי גורמים בדרום לבנון פעלו כדי למתן נטיות לפגוע בישראל. גורמים בדרום לבנון ציינו אתמול, שלמרות הצהרותיהם הפומביות, שיש להאבק נגד רצועת הבטחון, היווה „אמל" תחת פקודם של השניים גורם ממתן, אשר שיתף פעולה גם עם יוניפי"ל וגם עם גורמים אחרים כדי למנוע מעבר חוליות מחבלים לתוך רצועת הבטחון ובעיקר לפעולות נגד ישראל. גורמי „חיזבאללה" הכריזו כל העת שיש לסלקם מן הדרך, וזאת לאחר ש„אמל" פתח במאבק לפני כמה חודשים להשתלט על הכפרים בהם שלט ה„חיזבאללה". לאחר נצחון „אמל" איבד ארגון „חיזבאללה" חלק מהשפעתו על האיזור השיעי הסמוך לגבול ישראל.

(סוף בעמוד 4)

מנהיג „אמל" בדרום־לבנון – דאוד דאוד (צילום: אי. פי.)

ביהמ"ש אישר פרסום מכרז למכירת „קפריש" כעסק חי

עתיים

בית המשפט המחוזי לכונס הנכסים של חברת „קפריש", רואה החשבון יגאל בריטמן, לפרסם מכרז פתוח שיפורסם בעיתון, למכירת החברה על נכסיה, כעסק חי ופעיל.

כונס הנכסים של קפריש מציין, כי אם בפרק זמן של 60 עד 90 יום לא יימצא קונה רציני לעסק, יש להניח כי קונה שכזה לא יימצא לעולם, ואז לדעתו יש צורך להפסיק את פעילות החברה, לפטר את עובדיה ולהביא לפירוקה תוך מימוש נכסיה, שכן המשך ההפעלה יניב תוצאה כלכלית שלילית.

כונס הנכסים שמינה בית המשפט המחוזי בתל אביב חלק ממכוניות חברת קייזר אילין, על פי בקשת בנק אמריקאי ישראלי, הגיש לבית המשפט דו"ח ראשון על פעולותיו.

הכונס, עו"ד יורם סמואל, מציין בדו"ח, כי מכלל המכוניות המשועבדות על פי אגרת החוב, נמצאו ונתפסו במחסן הערובה באשדוד 165 מכוניות בלבד.

חברת החשמל הזמינה לי־ם גם נציגי מדינות ערב

קובי מנדל

ועדת הכלכלה והתעריפים האירופית שליד יוניפ"ד — ארגון גג של חברות החשמל באירופה — תערוך את כינוסה הבא בירושלים — בחודש אפריל. כך הוחלט שלשום בישיבת הוועדה במונקו.

ההזמנה לערוך את הכינוס בירושלים התקבלה מחברת החשמל הישראלית. בוועדת הכלכלה והתעריפים נציגים גם מירדן ומתוניס, לקראת הישיבה שהתקיימה במונקו הם העבירו את זכות ההעברה שלהם לנציג בלגיה, אשר תמך בהצעתה של חברת החשמל הישראלית.

נציג חברת החשמל של ישראל אליעזר גולינסקי הודיע לאחר קבלת ההחלטה ובתיאום עם משרד החוץ כי ישראל תאפשר לכל המדינות להשתתף בכינוס בירושלים.

המיקרוביולוגים בקופ"ח לדיונים על קיצור התורים

רונית מורגנשטרן

חטיבת המיקרוביולוגים בקופת חולים הודיעה למנכ"ל הקופה, נחום פסה, על הסכמתם העקרונית להתחיל בדיונים על השתלבותם של אלפיים עובדי המעבדות בתוכנית לקיצור התורים.

מזכ"ל החטיבה, אשר גולדשלאגר דיווח על ההחלטה למזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר. עובדי המעבדות יפעילו תובעים אוטונומיה במסגרת התנאים שישיגו, ללא קשר עם עובדים ממגזרים אחרים בבתי חולים, אך לדבריהם, בתמורה מתאימה לא יקשו גם על הניסיון להפעיל את ההסכם בביה"ח סורוקה בבאר שבע.

להט ממרומי המזרקה החדשה: הטיילת פתחה את ת"א לים

ורד לוי

מזרקה נוספה לעיר תל־אביב, בצומת הרחובות הרברט סמואל ואלנבי. את המזרקה תכנן הארכיטקט יעקב רכטר.

„היופי מדבר בעד עצמו" אמר צ'יץ' ממרומי המזרקה. „הטיילת הוכיחה את עצמה, היא פתחה את ת"א לים והיא מקור גאווה לעיר כולה".

5 חיילים נפצעו בתאונה בצומת כביש עוקף עזה

עזרא אבירן

שלוש חיילות ושני חיילי מילואים נפצעו בתאונת דרכים ביום שלישי בצהריים בשכונת סג'עייה בעזה. מכונית סובארו אזרחית נהוגה בידי חייל מילואים ובה שלוש חיילות וחייל נוסף התנגשה במכלית צבאית בצומת הכביש העוקף את עזה ממזרח. כל נוסעי המכונית האזרחית נפצעו.

חייל וחיילת שנפצעו קשה יותר הועברו לבית החולים שיבא בתל־השומר באשקלון. חיילת שמצבה הוגדר קשה הועברה לבית החולים סורוקה בבאר שבע. חקירה ראשונית העלתה כי המכונית הפרטית האזרחית לא צייתה לתמרור עצור.

רוב התינוקות והנשים ההרות בנפת חדרה חוסנו נגד פוליו בערב החג

מחר יחוסנו תלמידי האזור ובחוה"מ סוכות — ההורים. ראש עיריית חדרה: חיבור למכון השפכים בעיר יכול היה למנוע ההתפרצות

רונית מורגנשטרן, רונית תמרי

היום יימשך מבצע החיסון נגד פוליו של 120 אלף איש עד גיל 34 בנפת חדרה. שלשום חוסנו באזור כ־800 תינוקות עד גיל חודשיים, שהם רוב התינוקות בגיל זה, ונשים הרות.

היום יתחילו בחיסון הילדים עד גיל 18 במוסדות החינוך. מדובר בכ־50 אלף תלמידים. לשם כך יישארו מוסדות החינוך פתוחים היום ומחר מעבר לשעות הלימודים הרגילות, וגויסו לשם כך 200 אחיות של קופת חולים. מחיר המבצע נאמד ב־100 אלף דולר.

מיום א' ובמשך כל חול המועד, מלבד החג, תחוסן יתר האוכלוסיה הבוגרת עד גיל 34 בבתי הספר שיהיו פתוחים גם בחופשת סוכות. התרכיב לחיסונים הגיע כבר לכל 40 התחנות לבריאות הציבור בנפה, ודפי מידע על מחלת הפוליו חולקו בזמן החיסון.

מרכז מידע יעמוד לרשות הציבור במשך כל תקופת המבצע בטלפונים 06־341722 ו־06־341723. במרכז יענו רופאים מומחים לשאלות הפונים בין השעות תשע בבוקר עד שש בערב. בערב החג וביום שישי ייענו הפונים בין תשע לאחת בצהריים.

ממשרד הבריאות נמסר, כי נוצר לחץ גדול של אנשים שפנו אל לשכת הבריאות באזור לבקש מידע.

שרת הבריאות תבקר היום בחדרה ובאום אל־פחם, בלשכת הבריאות ובבתי הספר, לעמוד מקרוב על מבצע החיסון.

ראשי ערים מהשומרון המערבי, המאוגדים באיגוד הערים לאיכות הסביבה, שבו 14 יישובים מזכרון יעקב ועד חדרה התכנסו שלשום לישיבת חירום, למציאת פתרונות מיידיים לבעיית מי השופכין באזורם. ראשי הערים מתכוונים להגיש לממשלה בתוך שלושה שבועות תכנית אזורית לכל יישוב.

ראש עיריית חדרה, יחיאל כהנא, מסר כי בעשר השנים האחרונות הגישו יישובים בסביבה תכניות למשרד הפנים לפתרון הבעיות, אך אלו נפלו מחוסר תקציבים.

לפני תשע שנים נבנה בחדרה מכון לטיהור מי שפכים שעלה 7 מיליון דולר. למכון היו אמורים להתחבר יישובים מהסביבה, כפרדס חנה ואור עקיבא, אולם בשל חוסר תקציב לא נעשה דבר עד היום, ורק חדרה מחוברת למכון.

מטרד אחר הוא נחל חדרה, אשר מימיו מזוהמים, ועלולים לגרום לזיהום מי השתייה באזור.

ראש עיריית חדרה ציין, כי אם היו מחברים את היישובים בסביבה למכון הטיהור, אולי היתה התפרצות הפוליו נמנעת.

„אין כפר ערבי שהביוב בו אינו פרוץ"

קאסם זייד

ועדת המעקב לענייני הבריאות במגזר הערבי מזהירה שכל עיכוב באישור תוכניות הביוב במגזר הערבי הוא התרשלות פושעת.

במברק ששיגרה ועדת המעקב השבוע, לשרת הבריאות, ולמכותבים אחרים, נאמר, „עם גילוי מקרי הפוליו לאחרונה באור עקיבא וביישובים אחרים בארץ, והקשר שהוכח בינם לבין בעית הביוב הפרוץ, הננו מתריעים על המצב החמור בכל הכפרים הערביים בכל הקשור לאיסוף וסילוק הביוב. מצב זה הולך ומידרדר והופך לפצצת זמן. מקרי הפוליו יכולים רק להעיד על חומרתו והסכנות הטמונות בו". ועדת המעקב מבקשת את התערבותה האישית של שרת הבריאות וגורמים אחרים, למציאת פתרונות מיידיים ומשאבים מתאימים.

דוקטור שיהב שיהב, מנהל לשכת הבריאות הנפתית בעכו, טוען שהתנהגות השלטונות בנושא הביוב בכפרים הערביים, גובלת בשערוריה. הסכנה בכפרי הגליל חמורה מאוד, ואין כמעט כפר שהביוב בו אינו פרוץ.

מה יהיה? יהיה אוטו

שבועיים לאחר פתיחת הגרלת מד"א נמצא הזוכה המאושר שגירד מכונית לנצ'יה. לזוכה, אלעטו יוסף בן חסן בדואי בן 24 מרהט, העובד במטבח במלון נמטון באילת אין רשיון נהיגה, לדבריו, עם חברים העובדים איתו לעשות קניות, ראה דוכן של מד"א והרגיש שזה „יום המזל" שלו והחליט לקנות כרטיס. הכרטיס היחיד שגירד זיכה אותו במכונית. (צילום: ישראל סאן)

פיצוץ במועדון לילה בנהריה

יואב אביב

פיצוץ מלווה באש, ארע אמש במועדון הלילה „גינס" בנהריה. נזק כבד נגרם לרכוש אולם לא היו נפגעים. אמש סמוך לשעה 8.45 פרצה דליקה שהיתה מלווה בפיצוץ עז. ומועדון הלילה הממוקם בקומתו השניה של בניין באיזור התעשיה של נהריה, החל עולה באש. למקום הוזעקו כוחות מכבי האש, מגן דוד אדום ומשטרת מרחב הגליל שחסמה את האיזור. האש פשטה במהירות והכבאים נעזרו בסולמות הידראליים כדי להגיע ולחדור למועדון מבעד לחלונותיו. מהערכה הראשונה נקבע כי בכל הנראה פרצה במקום אש והפיצוצים ארעו ממיכלים של משקה שהיו במקום. יחד עם זאת, נודע כי בידי המשטרה עדות ראיה בה נאמר כי מישהו נמלט מהמקום סמוך למועד הפיצוץ. בכל מקרה מהחקירה הראשונית עולה כי לא מדובר בפיגוע חבלני.

מקדש ומצבות מתקופת הברונזה הקדומה נחשפו בחפירות הרטוב

טוביה בסקינד

מקדש מסוף האלף הרביעי לפני הספירה התגלה הקיץ באתר הרטוב, ליד בית שמש, על ידי משלחת חפירות בראשות פרופ' עמיחי מזר מהמכון לארכיאולוגיה של האוניברסיטה העברית בירושלים, ופרופ' פייר דה מירושדז'י ממרכז המחקר הצרפתי בירושלים. החפירה נערכה במימון החברה הגיאוגרפית הלאומית בארה"ב.

אתר הרטוב נמצא על גדת נחל שורק. שטחו כ־30 דונם, והוא היה מיושב רק בתקופת הברונזה הקדומה א', 3300־3000 לפנה"ס. תרבויות כפריות שאנשיהן הביאו להקמת התרבות העירונית, במרוצת האלף השלישי לפני הספירה.

מעט מאוד ידוע לארכיאולוגים על תקופה זו ובעיקר מחפירות של בתי קברות. לפיכך החפירות באתר הרטוב, שהיה מקום יישוב, יש בהן כדי לזרוע אור רב על התקופה.

המקדש, נמצא במרכז האתר, בתוך מכלול של מבני ציבור שרק חלק ממנו נחפר עד כה.

מקדש הרטוב הוא השני מתקופה זו שנתגלה בארץ ישראל. הראשון התגלה בשנות ה־30 בתל מגידו. מבנהו של אולם צר וארוך, שאורכו הפנימי למעלה מ־15 מ'. תקרתו נשענה על טור של עמודי עץ בעלי בסיס אבן. אופיו הפולחני של הבניין מתגלה בשורה של מצבות אבן, שהוצבו לאורך אחד הקירות. מצבות כאלה ידועות מן הפולחן הכנעני והישראלי מתקופה מאוחרת יותר, ונזכרות במקרא. יש הרואים בהן אבנים המסמלות אלים מסוימים ויש הרואים בהן סמלים ששימשו בפולחן אבות.

בעונת החפירות הבאה מתכוונים פרופ' מזר וד"ר מירושדז'י להמשיך את החפירות במקום, וכן נבדקות אפשרויות לשימור ולשחזור האתר.

מחר ב„על המשמר"
ובמוסף השבועי חותם

במוסף לשבת

לוויין ישראלי סביב כדור־הארץ: המשמעות, העיתוי, המטרות

● דורית ביניש – המאבק סביב מינויה לתפקיד פרקליט המדינה – טוביה בסקינד.
● ועדת הבחירות המרכזית: איזה ענינים זורמים אליה, ובמה היא מטפלת – חנה איש־הורביץ.
● שנה באוויר – על מפקד חיל האוויר, שנה בתפקידו – אבי בניהו.
● סימנים להתחדשות המלחמה הקרה – צבי גורן.
● יוסף מונדי – רשימות מן החבית; עמירם כהן – על הפנים; דורית קדר – תערוכות; דני ורט – קולנוע.

חותם

● לא חיבוק דוב – משה ז'ק על ספרו: „40 שנות דרשית עם מוסקבה" – גוגה קונן.
● אם את לא בעד, את נגד – סיפורה של ג'נאן אלביטור משכם – טלי ברזילי־וגנפלד.
● מתחמם... חם יותר... שורף – האם ניתן לעכב את בוא האסון – עמירם כהן.
● ממש מלאך – ד"ר יעקב באר, רופא שכונת התקווה – נתן גרוס.
● פסטיבל הסרטים בחיפה – יעל ישראל.
● שלום־בית – מאת חיה יוסף.
● עודד ליפשיץ; יהודה להב; זאב צחור; ורד לוי; איתן קלינסקי; יורם בר; יובל דניאלי ועלי אלון; שמואל בונים.

דפים לספרות

● א.ב. יפה: „קחו את לבבכם לכינור" – במלאת שנה למות אבא קובנר.
● יעל לוטן: החנ"ך – אנחנו והם.
● אבי גורן: מלחמות האיזמים.

הלוויין והביוב

ישראל ממשיכה להיטלטל בין הקטבים; בין ההישג הטכנולוגי של שיגור לוויין לחלל החיצון, לבין תעלות ביוב מזוהמות ומוזנחות המאפיינות מדינה תת־מפותחת. כך מיטלטלת ישראל בין ה„אופק" לבין הפוליו. הבעייה איננה במדיניות חיסונים מוטעית, הבעייה מערכתית, בהזנחה רב־ממדית של התשתית האקולוגית של מדינת־ישראל.

הוויכוח האם מדובר בהתפרצות, או במגיפה של מחלת שיתוק הילדים, הוא ויכוח סמנטי ושולי, לעומת הקביעה הבלתי־שקולה של סדר עדיפויות לאומי. בריאות הציבור חדלה כבר מזמן להיות בעדיפות ראשונית של הממשלה הזאת והממשלות שקדמו לה.

מחלת המאה ה־19 היתה שחפת, שצמחה על רקע שכונות העוני. התרופה נגד השחפת לא היתה רק גילוי הסטרפטומיצין אלא בעיקר חיסול שכונות העוני, שיפור התזונה והיגיינה בתנאים הסביבתיים. גם התרופה נגד הפוליו, איננה החיסון. הפוליו מעיד על נחשלות. שיתוק ילדים איננה מחלה המאפיינת ארצות מפותחות ומרוב העולם נעלמה כליל. אולם ההתפרצות טרם עוררה את הממשלה לבדוק את מחדליה במישור הבריאות הציבורי ובמישור תנאי הסביבה.

למרות שימי חשבון הנפש כבר עברו, ולמרות שהאוצר כבר הגיש את הצעותיו לקיצוץ נוסף בשירותי הבריאות והרשויות המקומיות, הגיע הזמן לחשיבה אמיתית ומעמיקה בנושא, איזה מדינת־ישראל אנו רוצים לראות. האם הכוונה היא למדינה שתשאיר את אור־עקיבא, את אור־יהודה ואזורים אחרים בארץ בחשכה ומחוץ לתחום. האם ניתן להשלים, לאחר 40 שנה, עם קיומה של ישראל שנייה.

קיימים מספר מחדלים במדינה שחשיבותם אינה נופלת ממחדל יום הכיפורים, מחדלים מתמשכים, שאף אחד אינו נותן על־כך את הדעת ואת הדין. נושאים בעלי חשיבות לאומית שנדחקים לשוליים של חיינו הכלכליים והחברתיים.

בינתיים יש לבחון את זיהום מערכת הביוב והימצאות נגיפים בתוכה ויש לחסן את אוכלוסיית הסיכון, אך הבעייה הכוללת היא עמוקה יותר והיא דורשת פתרון מקיף. יש למצוא ולהקציב את המשאבים לפתרון בעיות שאינן סובלות דיחוי.

נדחה ערר החשוד בגרימת מות ילדתה של חברתו בשכונת התקוה, על מעצרו

המשטרה מתקשה בחקירת השכנים, אך לטענתה, עובדת סוציאלית עומדת לגלות מה היה היחס שקיבלה הילדה מאמה ומחברה לחיים

עתיים

המשטרה נתקלת בקשיים בניסיונותיה לדובב את שכניה של הילדה בת ה־8 משכונת התקוה, שמתה לפני כחודש בנסיבות מסתוריות. על כך נודע ביום ה' בבית המשפט המחוזי בת"א, בערר שהגיש חברה של אם הילדה על מעצרו.

הצעיר, ששמו נאסר לפרסום, נעצר לשמונה ימים בפקודת בית משפט השלום בת"א. פרקליטו, עו"ד נוימן טיטו, טען בערר כי מהתנהגות מרשו, הבאת הילדה לקופת חולים, שהייתו במחיצתה יומיים עד לפטירתה, ניתן ללמוד שאינו מעורב בכל הקשור למותה.

הוא טען עוד, כי אין זה צודק שאם הילדה, אשר על פי המידע הסודי שבידי המשטרה מעורבת בגרימת המוות, תהיה משוחררת ואילו חברה יישאר במעצר.

בא כח המשטרה פירט בפני בית המשפט את הקשיים בהם נתקלת המשטרה בחקירה חרשה וטען, כי בחקירה חלה תפנית כאשר עובדת סוציאלית סיפרה לאיש משטרה, כי יש בידה מידע העשוי לקצר את החקירה, ולשפוך אור על היחס לו זכתה הילדה מאמה ומחברה לחיים.

העובדת הסוציאלית הביעה נכונות למסור את המידע רק לאחר החג.

החוקר טען עוד, כי בדעת המשטרה לחקור גם את רב השכונה ואת יועצת בית הספר בו למדה הילדה.

השופט המחוזי אדמונד לוי החליט לדחות את הערר וקבע, כי תקופת המעצר סבירה ואין מקום להתערב בה. „אני ער לכך שהיום ערב יום הכיפורים, אולם כנגד כך ניצב האינטרס הציבורי המובהק, לברר כיצד הלכה לעולמה ילדה כה רכה בשנים", אמר.

פרס פותח היום שיחותיו בפריס — דוחה כל אפשרות לשיחות עם אש"ף

ארנון יפה (צרפת), רויטר

פריס. — שר־החוץ שמעון פרס, המגיע היום לפריס לפגישות עם הנשיא מיטראן, כותב במאמר ב"לה־מונד", כי הרבה מאד פלשתינים מתעקשים על כך שאש"ף יהיה נציגם היחיד, אך הבעייה היא שארגון זה סבור שאפשר לנהל שיחות, ובה בעת לבצע פעולות טרור ואלימות.

המאמר נחשב כתשובה להופעת ערפאת בשטרסבורג ועל רקע הידיעות שהצרפתים מפיצים על מגעים כביכול בין פרס לאש"ף. פרס פירסם את המאמר כהקדמה לשיחות שיקיים פה היום עם ראש־הממשלה רוקאר, הנשיא מיטראן ושר החוץ דומה. הממשלה הסוציאליסטית מטיפה לישראל לפתוח בשיחות עם אש"ף, ומיטראן מאבד את סובלנותו נוכח המצב בשטחים, אותו הוא מתאר כבלתי־נסבל. אולם פרס יאמר לו, כפי הנראה, מה שכתב ב"לה־מונד".

"אף ישראלי שפוי לא ינהל שיחות מול אקדח שלוף", כותב פרס. "מי שחפץ לשאת־ולתת, יניח את הנשק ויבוא חמוש בהצעות פוליטיות".

פשרה היסטורית

בהמשך המאמר אומר שר החוץ שמעון פרס, כי מפלגת העבודה "מוכנה לפשרה היסטורית, כולל בתחום הטריטוריאלי, וזאת במטרה לפתור את הבעיה הפלשתינית". פרס אומר, כי "הגיע הזמן שהמדינות הערביות והפלשתינים לא יסתפקו עוד בהעלאת דרישותיהם כלפי ישראל... הם חייבים להכריז בפומבי בצורה ברורה מהי התרומה שהם מוכנים לתרום למען שלום עם ישראל".

בפנותו אל "המעצמות הגדולות", הוא אומר כי "הגיע אולי הזמן שהמעצמות יתערבו, שיקבלו על עצמן את התפקיד הראוי להן בעולם של 'דה־מיליטריזציה' של מדיניות החוץ, בעולם של 'פוליטיזציה' של סיכסוכים מזויינים".

קריאת מובארק לערפאת

נשיא מצרים חוסני מובארק, קרא לערפאת לשתף פעולה עם ירדן במסגרת המאמץ להגיע לשיחות על הסדר שלום עם ישראל. לאחר שיחה בת שעה שקיים עם הנשיא המצרי אמר ערפאת ביום רביעי: "מצאתי כי הנשיא מצדד בצורה החזקה ביותר בשיתוף פעולה ערבי וביחסי ירדן והפלשתינים".

שר החוץ אסמט עבדל מגיד נפגש עם ערפאת כאורח נמרה. הוא ידון בתהליך השלום במזרח התיכון עם הנשיא רייגן ועם שר החוץ שמעון פרס בניו־יורק ביום שני הבא.

"עמדתנו במצרים היא שיתוף פעולה ואישור לממשלה זמנית, או משהו אחר שיהיה מקובל על אש"ף", אמר עבדל מגיד בראיון לשבועון "אל־מוסאוואר".

ערפאת ביקש לברר מה תהיה עמדת פרס אם יכיר בישראל

עסט"א

שר החוץ הצרפתי רולן דומה גילה כי יאסר ערפאת ביקש ממנו לברר אצל שר־החוץ פרס אפשרות של הכרה ישראלית במדינה פלשתינית.

"ערפאת אמר לי בבדיחה למחצה, תשאל את מר פרס — אם אני אכיר רשמית בישראל, האם הוא יכיר במדינה פלשתינית", סיפר השר הצרפתי בראיון בתחנת הרדיו הצרפתית "אירופה 1".

דומה מסר עוד כי הוא אמר לערפאת בפגישתו עמו בשטראסבורג בשבוע שעבר כי חשוב מאוד מבחינת תהליך השלום שאש"ף יכיר רישמית בישראל. ערפאת השיב: "אני מכיר בישראל בקבלת החלטה 242".

אולם, השיב השר הצרפתי, "הכרה ישירה טובה מהכרה עקיפה". על כך השיב ערפאת: "זה כלול במה שאמרתי".

בעיקבות דברים אלה שאל דומה את ערפאת: "אם אני אצהיר בגלוי כי הכרת בישראל דה פאקטו, האם תכחיש שאמרת לי זאת?" "לא, אני לא אכחיש זאת", אמר, לפי סיפורו של דומה, יאסר ערפאת. בהמשיכו לצטט את ערפאת, סיפר דומה כי ראש אש"ף רואה שלושה פתרונות אפשריים בעיקבות כנס המועצה הפלשתינית: הקמת ממשלה זמנית; הקמת מדינה; התביעה כי השטחים המוחזקים יועמדו תחת פיקוח האו"ם.

"לפי מה שהוא אמר לי, ערפאת מצדד בהקמת ממשלה גולה", אמר דומה בראיון ל"אירופה 1".

"... ממשלה כזאת לא תקום בראשותו של ערפאת. היא תהיה עצמאית ולא תלויה באמנה של אש"ף. היא תתחיל במשא ומתן עם גורמים אחרים, לרבות ישראל".

דומה לא אמר אם צרפת תהיה מוכנה להכיר בממשלה זמנית כזאת. שר החוץ הצרפתי עמד להיפגש עם פרס ביום חמישי (היום).

נגיד בנק ישראל לוועידה קרן המטבע

כתבנו הכלכלי

נגיד בנק ישראל פרופ' ברונו יצא לוועידה השנתית של קרן המטבע הבי"ל והבנק העולמי שתתכנס הפעם בברלין. נגיד בנק ישראל יעמוד בראש הנציגות הישראלית לוועידת הבנק העולמי וקרן המטבע.

רבין: דברי אש"ף קשקוש, אייבי נתן בחור תמים

עזרא אבירן, איילת מזור

"כל דברי ההבל של אש"ף, כאילו יוצבו בשטחים כוחות או"ם במקום צה"ל, זהו קשקוש אחד גדול. צה"ל ומדינת ישראל הם השולטים בשטח וישארו כאן כשלטון, עד שיושג פתרון מדיני". דברים אלה אמר אתמול שר־הבטחון יצחק רבין בסיורו בחאן יונס, מלווה באלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי, מתאם הפעולה בשטחים שמואל גורן וקציני צבא. על הידיעה כדבר מגעים בין יאסר ערפאת לשמעון פרס אמר רבין כי "זה ברווז עיתונאי שאין לו אחיזה במציאות".

אייבי בחור תמים

"אייבי הוא בחור תמים ואנו מכירים אותו עשרות שנים עוד מהטיסה שלו לפורט סעיד, אם בפגישה של אייבי נתן עם נציגי אש"ף יש משום עבירה על החוק, הרי שהנושא יטופל." רבין אמר עוד כי די היה לשמוע את יאסר ערפאת נואם בשטרסבורג כדי להבין שגישותיו לא השתנו. "הכל לי על בן־אדם תמים כמו אייבי המתמתה על ידי שקרנים."

ישראל נזפה במצרים על פגישת מובארק עם ערפאת

דיונים באילת על סדרי השיט במפרץ

מוטי בסוק

שני פקידים בכירים במשרד החוץ בירושלים יצחק ליאור ונמרוד ברקן יבדקו מחר במפרץ אילת נושאים הקשורים בשיט, עגינה, ודייג ישראלי במים טריטוריאליים מצריים. אתמול נזף מנכ"ל משרד ראש הממשלה יוסי בן־אהרון בשגריר מצרים בארץ מוחמד בסיוני, על פגישתו של הנשיא מובארק עם יאסר ערפאת.

בירורים לקראת הבוררות

הנסיעה לאילת של ליאור, סמנכ"ל משרד החוץ לענייני המזרח התיכון, ונמרוד ברקן, מנהל מחלקת מצרים במשרד, נערכת בעקבות התקריות האחרונות עם גורמים מצריים במימי המפרץ. ייתכן שהיא נועדה גם לתכנון מהלכי ישראל בעקבות הפסיקה הקרובה של הבוררים בפרשת טאבה. לאחר משרד החוץ לא נועדה שום פגישה עם גורמים מצריים באיזור אילת. רשמית הוגדרה הנסיעה "מציאת סידורים פורמליים להפעלת כלי שיט ישראליים במים הטריטוריאליים המצריים, כאשר בהם לא נקבעו מסמרות על ידי הסכם השלום."

נזיפה לבסיוני

אתמול זומן שגריר מצרים בישראל בסיוני למשרד ראש הממשלה בירושלים, כדי לשמוע מפי יוסי בן־אהרון מחאה בחריפות על הפגישה של מובארק עם ערפאת בקהיר, בשבוע שעבר, ועל התמיכה שמעניקה קהיר לאש"ף. בן־אהרון טען כי הפגישה היא בניגוד להסכם השלום, והיא לא משרתת את יחסי מצרים־ישראל. בסיוני הבטיח להעביר את דברה של ישראל לממשלתו.

20 פצועים בהפגנות סוערות בשטחים

16 נפצעו בגדה ו־4 ברצועת עזה ■ נוסעי אוטובוס שנפגע מיידוי אבנים סמוך לקריית ארבע — ירדו מן האוטובוס ופגעו בכלי־רכב נהוגים בידי ערבים ■ מאשימים את חיילי צה"ל כי צפו במתרחש ולא התערבו

פנחס ענברי, עזרא אבירן, עתי"ם

בהפגנות סוערות בקאסבה של שכם נפצעו אתמול על פי מקורות ערביים לפחות 14 מפגינים. חלקם נפגעו מאש חיה, ואחרים מכדורי פלסטיק וכדורי גומי. ההפגנות שהחלו בשעות הבוקר בהבערת צמיגים נמשכו גם אחר הצהרים, והתפשטו גם אל מחנות הפליטים הסמוכים לשכם. בשעות הבוקר נפצעו 4 תושבים לאחר שמספר תושבים רעולי פנים, בחלקם חמושים בגרזנים, ניסו לתקוף חיילים שהיו בסיור בקאסבה בשכם.

בסך הכל נפצעו אתמול 16 תושבים בהיתקלויות עם כוחות צה"ל בגדה. בשכונת רפידיה בשכם פיזרו חיילי צה"ל הפגנה של עשרות צעירים שירו אבנים, איש לא נפגע. בהיתקלות אחרת בכפר בורקא נפצעו שני תושבים מקומיים מאש חיילי צה"ל. עוצר שורר בעזון, דנבא ובקלקיליה וכן במחנות הפליטים, טול־כרם, בלטה ואל־עמאר.

במזרח ירושלים הושלך אתמול בקבוק ריק לעבר תלמיד ישיבה סמוך לבית הספר דיר אל יאתאם שבתוך חומות העיר העתיקה. איש לא נפגע. אוטובוס אגד שנסע בקו 160 סמוך לקריית ארבע הותקף באבנים. נהג האוטובוס נפצע קל בפניו, ולאוטובוס נגרם נזק כבד. בתגובה ירדו מהאוטובוס עשרות נוסעים תושבי קרית ארבע ופגעו בכלי רכב בהם נסעו ערבים. נמסר על נזקים כבדים לכלי הרכב. תושבי קריית ארבע טענו, כי חיילים צפו ביידוי האבנים על האוטובוס, מגג סמוך, ולא נקטו כל צעדים על מנת להגן על התושבים.

בשעת הצהרים הושלך בקבוק ריק לעבר סיור של חיילי משמר הגבול סמוך לשער שכם. בשעות הערב ארעו שני מקרים של ידוי אבנים בכפר סילואן. המשטרה השתמשה ברימוני יד וירתה בכדורי גומי. איש לא נפגע בתקרית זו. קצין משמר גבול נרגם אתמול בשעות הבוקר באבנים בעת שנסע במרכז ג'נין. לקצין לא נגרם כל נזק.

4 פצועים ברצועה

4 מתושבי רצועת עזה נפצעו אתמול בעת פיזור הפגנות במחנות הפליטים חאן יונס, אל־עמל שאטי ואל בורג', אחד מהם פצוע קשה. הוא הועבר לבי"ח שיבא בתל־השומר. הפגנות אלימות בהיקף מצומצם היו במקומות שונים ברצועה בעיקר במחנות הפליטים בקרבת העיר עזה עצמה. על מחנה פליטים אל בורג' הוטל עוצר.

נמשכות התנכלויות לערבים

נמשכים מעשי ההתנכלות לערבים במזרח ירושלים. בשכונת גבל מוכאבר הוצת רכבו של יהודי. הרכב היה בשימושו של תושב מקומי שנפצע קל בעקבות ההצתה. כן הוצת רכבו של ערבי תושב שכונת ואדי ג'וז העובד בעיריית ירושלים. רכבו "אופל אסקונה" נשרף כליל.

נציגויות נוספות

המינהל האזרחי ביהודה ושומרון החליט לפתוח נציגויות גם בערי־שדה, כדי להדק את הקשר עם האוכלוסיה. אתמול נפתחה נציגות בקלקיליה ובקרוב תיפתח נציגות בטובאס. עד כה פועלים משרדי המינהל האזרחי בערים הגדולות בלבד. כתבנו מעיר כי הדבר מעיד על שינוי במדיניות, שכן נסגרו הנציגויות בערי השדה כדי לצמצם את הנוכחות הישראלית בגדה ולהגביר את תהליך "הערביזציה".

אבן נזרקה לעבר פמליית שר־הבטחון

עתי"ם

גוש בטון הושלך ביום חמישי לעבר פמליית שר־הבטחון יצחק רבין בעת שביקר בחאן יונס ושוחח שם עם סוחרים. איש לא נפגע.

רבין אמר שלא הבחין בכך ואלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי טען שלא נזרקה שום אבן, למרות שעתונאים ראו בברור את ידוי האבן.

ריכוז מפ"ם בחר בצבי טימור כעורך "על המשמר" וברוביק רוזנטל כעורך משנה — המינויים מ־1.1.89

יורם בר

ריכוז מפ"ם בישיבתו אתמול בחר בצבי טימור כעורך "על המשמר" וברוביק רוזנטל כעורך משנה. המינויים ייכנסו לתוקפם החל מן ה־1 בינואר 1989.

ביקורת חצות — עופר גיה

להבה שחורה

ותחילה, הטור הכלכלי. אם כרטיס למופע של מייקל ג'קסון, בתרגום למטבע שלנו, עולה כ־55 שקלים והמופע של פרינס יעלה, לפי אותו תרגיל, כ־40 שקלים, כמה צריך לעלות מופע של ג'ואן ארמטריידינג בהיכל התרבות בתל־אביב? 60 שקלים, לא פחות, קבע האמרגן. מחיר נכבד, אולי מרהיב, היא המילה הנכונה.

אפשר רק לנחם ולהתנחם בידיעה שהמופע היה שווה כל שקל. אמת, שגטו, בלי ההדרנים (שהיו יוצאים מן הכלל), עלתה ההופעה לצופה, משהו כמו חצי־שקל לדקה. אבל, היא היתה גדולה, חמה, מרגשת מאור, ארמטריידינג, כאילו במתכוון, נטולת־נשיות. רק איפור קל ועגילים קטנטנים מוסיפים את המגע הנשי. היא לא זמרת נשית, אלא אשה שרה, ועוד איך שהיא שרה. רוק ורגאי ונשמה שיוצאת מן הנשמה. היא שרה, היא מנגנת, היא רוקדת. היא משעשעת והיא רצינית. היא אמן־רוק ממדרגה ראשונה. זהו מופע־רוק שאסור היה לו להתקיים בהיכל התרבות ולא רק בגלל המחיר המופרז. קטעים רבים של ארמטריידינג דורשים להניע את הרגליים, לרקוד בכיף. זהו מופע־רוק שאסור לספסף, בזכות קטעים כמו "השלך את הטייס", "אני אוהבת כשאתה קורא לי בשמות" (ביצוע סולו, רק היא והגיטרה), "ריקוד ירח" (של ואן מוריסון, כב"ל), "אני, עצמי, אנוכי", "יש לי מזל" וכל השאר. רק היום ומחר אפשר לתפוס אותה. אל תיכנסו לסוכה בלעדיה.

"המשמר" עתון יומי
על המשמר
המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: מארק גפן
עורך משנה: ישראל זמיר (בחופשה)
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833 חשבון בבנק הדואר 4—43360—3
המען למכתבים: שירות שקדואר נעול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR" (The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone: 378833 Telex: 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין מנסור חדרים 102—121. טל' 3—233161. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' פבוגר 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

לראשונה — כתב אישום נגד הורה בשל ידוי אבנים על ידי ילדיו

חנה איש־הורביץ

תסבוכת משפטית נוצרה אתמול בקשר לטיפול צה"ל באישה מדהיישה שנעצרה לפני 10 ימים על־פי צו של צה"ל שהוצא במאי, והמטיל על הורים אחריות למעשי ילדיהם הקטינים.

ב־14 בספטמבר, חזרה אמירה איסמעיל מוחמד שמרוך, (44) מדהיישה, אם ל־9 ילדים, ממשרדי סוכנות הסעד של האו"ם ועימה שני ילדיה, בני 11 ו־13. בדרך נתקלו השלושה במרדף חיילים אחרי ילדים שידו אבנים, ועצרו את ילדיה של אמירה. כשבאה למשרדי הממשל בבית־לחם וביקשה לשחרר את ילדיה, נדרשה אמירה על ידי קצין צה"ל לשלם ערבות של 2,000 שקל. כאשר טענה כי סכום כזה אין בידה, היא נעצרה במקום על ידי הקצין, והועברה לבית המעצר במגרש הרוסים בירושלים. המעצר בוצע בהחלטת הקצין בלבד, ללא פניה לבית־משפט.

בעקבות עתירה לבג"צ

אתמול בשעות הבוקר עתר פרקליטה, עורך הדין אוסמה חלבי, לבג"ץ וביקש ממנו לקבוע את אי־חוקיות הצו בדבר השגחה על התנהגות קטינים. לטענת הפרקליט הצו הקובע אחריות פלילית על ילדים שגילם פחות מ־13 הוא בלתי חוקי, וכן קבל הפרקליט על סמכות שיפוטית לקצין שאינו שופט, ללא זכות ערעור על החלטותיו. העתירה דרשה גם את שחרורה של העצירה מבית המעצר.

שעות ספורות לאחר הגשת העתירה, נקט צה"ל הליך בלתי צפוי: אמירה הובאה ממקום מעצרה לבית המשפט הצבאי ברמאללה שם הוגש נגדה כתב אישום. יש לציין כי זו הפעם הראשונה שמוגש כתב אישום עפ"י צו זה. בית המשפט הצבאי החליט לאחר־מכן לשחרר אותה בערבות עצמית, ודחה את המשך הדיון במשפטה. בכך הוציא חלק מהליקויים אליהם מתייחסת העתירה לבג"ץ, אולם עדיין נותרה שאלת חוקיותו של הצו, ובג"ץ אמור לדון בנושא זה.

בעקבות הצעד שנקט אתמול צה"ל, עומד עו"ד חלבי להגיש ביום א' עתירה נוספת לבג"ץ, בה יבקש כי בית הדין הגבוה לצדק יורה לבית המשפט הצבאי ברמאללה להימנע מלשבת בדינה של הנאשמת, עד אשר תתקבל החלטת בג"ץ בשאלת חוקיותו של הצו.

בצער רב הננו מודיעים
על פטירתה של חברתנו היקרה
מניה חצור
ההלוויה תתקיים היום, יום ו' 23.9.88
ותצא בשעה 13.00 מבית ההנצחה
המשפחה
וקיבוץ מענית

חברי ליכוד השיגו צו מניעה האוסר הגשת רשימתם לכנסת

הח"כים עשו זאת כדי למנוע מימוש ההסכם עם סיעת אומץ־רפי של הורוביץ וזלמן שובל, שהוצבו במקומות ה־6 וה־40 □ הדיון בעתירה יתקיים ביום ראשון

דורית גפן, בצלאל עמיקם

שופט בית־המשפט העליון יעקב מלץ הוציא אתמול צו מניעה האוסר על הליכוד להגיש את רשימת מועמדיו לכנסת ה־12 לוועדת הבחירות המרכזית. צו המניעה הוצא על פי בקשת קבוצת מועמדים של הליכוד לכנסת אשר נדחקו אתמול למטה, כי ראש הממשלה שמיר החליט כי למרות החלטת בית הדין העליון של תנועת החרות, הציב ברשימה לכנסת את השר הורוביץ במקום השישי ואת זלמן שובל במקום ה־40.

כפי שנודע, שמיר עשה זאת מתוך הדברות עם ראשי רפי אומץ שאמרו לו כי הדבר מקובל עליהם.

כזכור החליט בית הדין העליון של הליכוד כי זכרון הדברים שנחתם עם רפי אומץ לגבי שיבוצו של זלמן שובל אינו מחייב כהסכם. כתבתנו מציינת, כי בית הדין של הליכוד לא קבע, כי אסור לראש הממשלה לקיים את זכרון הדברים. בית המשפט העליון בהרכב של 3 שופטים ידון בתביעת העותרים ביום ראשון. העותרים יטענו כי לזכרון הדברים אין תוקף משפטי, ואף יביאו כאסמכתא את החלטת בית הדין העליון של הליכוד שקבע זאת. בכך התמיץ הליכוד את כוונתו להגיש את רשימתו יחד עם העבודה.

עוד בטרם נפתחו אתמול, בהשכמת בוקר, דלתותיה של ועדת הבחירות המרכזית, במשכן הכנסת בירושלים — כבר המתינו למועד הפתיחה נציגי הרשימות שביקשו לעצמן את הבכורה כדי לזכות באות המיוחלת.

ראשון המשתרים לפתח הוועדה היה הרמטכ"ל לשעבר וחבר הכנסת רפאל איתן. רפול ביקש לאשר לו את האות "ע" המסמלת לדעתו את שרטוט קווית של ארץ־ישראל השלמה. השני בתור אלוף (מיל) רחבעם זאבי (גנדי) הציג את רשימתו "מולדת". אנשי הכוח השקט, רשימה הומוריסטית במקצת, שבראשה ישיש בן 99, היו הבאים בתור. נציגיה הסבירו כי הם מבקשים לצמצם את מספר הח"כים ל־80 בלבד, והישיש המופלג הוא מועמד של כבוד.

מפ"ם היתה הרביעית ובעקבותיה באו הגימלאים וכן רשימה מוזרה בשם "תנ"ך היקום". בעל הרשימה נדחה, שכן לא היו ברשותו החתימות הדרושות. הוא ציין כי הוא דוגל במקרא ובספורט.

בשעות אחר הצהריים באו באי כוח רשימת חד"ש. את הרשימה נועל מי שהיה בעבר ח"כ אמיל חביבי. רענן נעים בא עם בשורה חדשה, רשימת דרך ארץ. לא חסר גם המועמד הנצחי ויקטור תייר שרץ בהתמדה ובעקביות מדי ארבע שנים.

כתבנו מציין כי הצגת רשימה לבחירות כרוכה בתשלום של 12,600 שקלים וכן 1500 חתימות. רק לאחר בדיקת כשרות המצע והחתימות, אותן יש לזהות, מתקבל האישור. רשימה הכושלת בבחירות, מפסידה את כל דמי הפקדון ורשימה שנפסלה — 20 אחוז מדמי הפקדון. בארץ נמנו שלושה מיליון בעלי זכות בחירה ועל כולם מתחרות חמישים ושבע רשימות.

הגשה רשימת מועמדי מפ"ם לכנסת; חזן חותם במקום ה־120

מפ"ם הגישה אתמול את רשימת 120 מועמדיה לכנסת. ברשימה 23 נשים, 29 בני למטה מ־40, 42 חברי קיבוץ, 19 מהמגזר הערבי, ו־11 חברי כנסת בעבר ובהווה. המבוגר ביותר המופיע ברשימה הוא יעקב חזן, יליד 1899, במקום ה־120 והמועמד הצעיר ביותר הוא ערן חייט, יליד 1964 המופיע במקום ה־59. להלן הרשימה במלואה, לפי סדר הופעתם: 1. צבן יאיר, 2. אורון חיים, 3. פארס חסיין, 4. סרטני אמירה, 5. יציב גדי, 6. גיילאון אילן, 7. גרוב פנחס־פיני, 8. מרציאנו יוסף, 9. דם (שורמן) גיורא, 10. סלאלחה מופרג', 11. רזן שושנה, 12. דורון שרה, 13. זהר־עמיר עליזה, 14. וילן אבשלום, 15. חורי יוסף, 16. אלמליח מישל־מאיר, 17. רגב אילן, 18. יוסף סבח, 19. קרטסר אנטר עמית, 20. רחים אבוסאלם מחמוד, 21. פינקפלד אורי, 22. סלומון יעל, 23. זריזי זאב, 24. סולומון יוסף, 25. גנעאן ג'מאל, 26. ורהפטיג מרדכי, 27. אטלס צבי, 28. מוואסי אדריס, 29. פולק מוניקה רבקה, 30. אלקבץ שלמה, 31. שטרנפלד אריה, 32. פלג דניאל, 33. יוריה לבן, 34. לזרוביץ אליעזר לזר, 35. הופמן טל, 36. נואתומי טובה,

ח"כ יאיר צבן מגיש את רשימת מועמדי מפ"ם לחבר ועדת הבחירות. (תצלום: אליהו הראתי)

37. שאפעי חלמי, 38. סולן נחום, 39. עמוס משה, 40. סמולר משה, 41. עזיאזה סלמאן, 42. גרינשטון ישי, 43. אבני שלי, 44. באורי צבי, 45. אמוייל חיים, 46. זוהכי חיים, 47. זועבי מונקו, 48. רון שולמית, 49. רוגל צבי, 50. פינקלשטיין מוני, 51. הילדסהיים פסי, 52. בן שטרית דב (רדה), 53. קרמון שמואל, 54. חמזה עבר, 55. שוער שולמית, 56. מיכאלי מיכל, 57. ילון ראובן דזכרט, 58. סולימן עבד אל מג'יד, 59. חייט ערן, 60. צוקר אריה, 61. אלקסלסי הנרי, 62. שגיא שושנה, 63. תגין פנחס, 64. חאג' אנואר, 65. חיימוביץ עוזי, 66. בן יהונתן יוסף, 67. עירון חיה, 68. קרן זיגי, 69. מורג ולדמיר, 70. פרשוש חיים, 71. אליוסף ידון, 72. רוג מאיר, 73. טרביה קאסם, 74. ספינרד אלכסנדר, 75. טל דן, 76. קרני יוסף, 77. ריפטין גיורא, 78. מואסי לוטפי, 79. שחורי חיים, 80. מרלא יהודה, 81. דודי מרצרס, 82. ריאן סמל עמאר, 83. ציימן חנה, 84. גרוספלד יעקב, 85. רזן אמרי, 86. שיינגרוס ברוך, 87. גורן ישעיהו, 88. סלאמה יוסף, 89. רוזנר מנחם, 90. וילן גרשון, 91. טריינין רן, 92. מסארווי פאטמה, 93. אסא יצחק, 94. אפרתי עמירם, 95. ריפתין נעמי, 96. אחי־עוזרא אברהם, 97. ברוורמן שוריקה, 98. באואר יהודה, 99. שר אור שלמה, 100. שפירא אלישע, 101. עמאר משה, 102. גפן מארק, 103. פלג רב, 104. רבין עזרא, 105. קובלנוב לאה, 106. רטיג רעיה־צביה, 107. יונס מחמוד, 108. זילוני אפרים, 109. פלד נתן, 110. ארז חנן, 111. בר ניר דב, 112. חמיס וראד, 113. אבירן שמעון, 114. טריינין נתן, 115. אלוטאנה מוסא, 116. שנקר אברהם, 117. תלמי מאיר, 118. גרנות אלעזר, 119. שם טוב ויקטור, 120. חזן יעקב.

בחירות 88 — דורית גפן

הליכוד ינצל השמועות על "מגעים" בין פרס לערפאת

הליכוד מתכוון לעשות שימוש בידיעות המתפרסמות על מגעים כביכול בין שמעון פרס ליאסר ערפאת, כחלק מתעמולת הבחירות שלו. בדיון שהתקיים אתמול בצוות ההיגוי של הליכוד בהשתתפות השרים ומטה ההסברה הוחלט בין היתר להמחיש לציבור, שהמערך זז שמאלה, וכי הוא כבר אימץ את האופציה האש"פית, אשר תביא על פי תעמולת הליכוד לנסיגה לגבולות 67. בישיבה אתמול הוחלט גם להציג את מדיניות המערך כמבוססת על אשליות שהתנפצו. הליכוד יטען כי התנפץ רעיון הפשרה הטריטוריאלית עם חוסיין, והתנפץ רעיון הועידה הבינלאומית הפותחת, וכי מה שנותר זה מדיניות המערך להשגת הסכם בכל מחיר.

מול מה שהליכוד מכנה מדיניות הנסיגה של המערך, הוא יציג את "מדיניות העוצמה" שלו, שתביא שלום. תעמולת הליכוד תאמר: רק הליכוד הביא שלום, ורק הליכוד יכול להביא שלום בעתיד. בדיון על אסטרטגית ההסברה המדינית של הליכוד, שאותה הציג רן מרידור הוחלט גם להציג לציבור שאלות כגון: מי אתה חושב יבטיח טוב יותר את בטחון ישראל? מי ינהל מו"מ טוב יותר להשגת הוה שלום?

בנושא האינתיפאדה תטען תעמולת הליכוד כי עצם נצחון הליכוד בבחירות יגרע את האינתיפאדה ויאפשר טיפול נמרץ לחיסולה.

"שמיר הפגין שחיתות שלטונית בפרשת ההסכם עם אומץ"

דובר מטה הבחירות של המערך אברהם בורג קרא אתמול לראש הממשלה יצחק שמיר להתפטר מייד, עוד לפני הבחירות, משום שהתנהגותו התחרנית פוסלת אותו מלשמש בתפקיד האחראי ביותר של מדינת ישראל. קריאתו של בורג באה לאחר שלדבריו, קבלו במפלגת העבודה בזעזוע את האפשרות, ששמיר מנע את הקירתו של בוועדת חקירה משפטית בראשות שופט, במחדל השב"כ, תמורת "שוחד בחירות" להורוביץ ושובל. זוהי משיטת רגל מוסרית ומוסרית, המעידה על נורמות של שחיתות שלטונית, מחדגות אישית והתחזות צבורית של מי שעומד בראש הממשלה. בורג טוען, כי כדי להציל את עורו, קנה שמיר קולות, וחתר תחת אושיות השלטון, והכל בכדי למעול גם בהבטחתו, ולדחוק את הורוביץ ושובל אל מחוץ למעגל הייצוגי של הליכוד.

התנגחות סוערת בישיבת מרכז העבודה בנושא גיוס בני הישיבות

מה עשו למצע שלנו, זוהי הופעה בלתי אמינה, הטיחה תמר אשל בפרס □ הרב הכהן: אין להסכים ש־20 אלף בני ישיבות לא ישאו בעול □ פרס הגיב בכעס רב על דברי השניים ובסופו של דבר התקבלה הצעת התיקון שלו

דורית גפן

שמעון פרס יצא אתמול מגדרו ותקף קשות את תמר אשל ואת הרב מנחם הכהן, כאשר כינה את דבריהם בעניין הסעיף על גיוס בני ישיבות "שערוריה". כבר כאשר נשאו השניים את דבריהם הנרגשים בנושא גיוס בני הישיבות, נשמע פרס מעיר מדי פעם הערות, אך את עיקר זעמו הוציא עליהם כאשר ביקש את רשות הדיבור ועלה על הבמה.

מה שהרגיז במיוחד את פרס היו דברי הרב הכהן שאמר בין היתר, כי מעשרים אלף חייבי גיוס, מהם עשרת אלפים חייבי גיוס חובה והאחרים חייבי מילואים, משתחררים בפיקוח האנשי מוסרי שנקרא "לימוד תורה". לטענתו הסעיף הזה הוא לרועץ. "הוא ירחיק רבים וטובים, ולא יקרב אותנו לקואליציה". אני לא מציע להפוך את הקערה על פיה, אלא נאמר, כי הישיבות יוכלו להתקיים, ויחד עם זאת את העול הזה ישאו. אין לעשות אפליה בין דם לדם, אין להסכים ש־20 אלף יסתובבו ולא יהיה עליהם שום עול.

כאמור פרס ביקש את רשות הדיבור ועלה בסערה לבמה. זוהי ממש שערוריה הטיח בכעס. מישהו מציע לשנות כדי לשאת חן? מישהו מציע לקפל את דגלי הבטחון? מי מפיץ שהמפלגה לא אמינה? זה רק מתוכנן. כשהליכוד מפר הסכמים עם הורוביץ ושובל לא שמעתי את יכולה להתווכח אתי, אבל לא לדבר בשם האמינות, אתה יכול להתווכח אתי, אמר לרב הכהן, אבל לא בשם הבטחון. מה אנחנו מרכז ביזנס אנחנו קובעים מספרים.

במהלך דבריו הסביר פרס את ביקוריו אצל רבנים שונים. מה יש בקבר רבי בעל הנס מותר לבקר, בקבר בר יוחאי מותר ובקבר של הבאבא סאלי אסור. אם אני מבקר אצל הרבי מלובביץ' אני נעשה חסיד? ואם להבדיל אלפי הבדלות אני מבקר בכנסיה אני נעשה נוצרי? ואם במסגד אני נעשה מוסלמי?

אילן גילאון, רכז חדור הצעיר של מפ"ם מעניק לעייזר ציוד מתאים — כיפה שחורה — בהתכנסו להצבעה על הצעת התיקון של פרס בנושא גיוס בני הישיבות.

אני לא מציע שנקפל דגלים, את דגל הבטחון, בגלל חישובים קואליציוניים.

תמר אשל שאלה בכעס: מה עשו למצע שלנו? זוהי הופעה בלתי אמינה שלנו? מה אתם עושים לנו? המצע חייב להשאר טהור וללא התחזות. אל נחשוב שהעם טיפש. דווקא אלה שאנחנו רוצים את שותפותם בזים לנו.

המאתוס חוה, איזה דיבורים אלה. פרס המשיך בזעם: אלה נמוקים חסרי שחר, המצוצים מהאצבע. הדבר היחיד הוא האם ההסכם של בן גוריון שריר וקיים. כמה משוחררים מחליט שר הבטחון. לו יש סמכות לגייס ולשחרר. אני בעד שחרור 20 אלף? הרי כל שנתון הוא 60 אלף. כאן מתערב שר הבטחון רבין מהאולם ומסביר כי מדובר ב־18 אלף משוחררים מתוך 15 שנתונים. על איזה מסתר מדברים? על איזו אמינות? רק להשמיץ מבפנים. את

בסופו של דבר אישר המרכז ברוב של 123 מול 95 את נוסחת ועדת המצע בעניין גיוס בני ישיבות. מרכז המפלגה אשר רק חלק קטן מחבריו השתתף בישיבה אישר את המצע לבחירות לכנסת ה־12.

"ויתרו גם על מראית עין"

יורם בר

יו"ר סיעת מפ"ם ח"כ חייקה גרוסמן הגיבה על החלטות מרכז מפלגת העבודה ואמרה שעד עכשיו מכרה מפלגת העבודה את עקרונותיה באופן בלתי רשמי. ועכשיו ויתרה המפלגה גם על מראית העין.

"המצע היה יפה יותר, היו בו התחייבויות מפתות לדאוג לשיוויון הזדמנויות, לגיוס בחורי ישיבה ומיני הנחות רבות ללא כיסוי. עכשיו ויתרה מפלגת העבודה גם על מראית העין, בגלל אשליה שתקבל קולות בקרב בחורי הישיבה והממסד הדתי העומד מאחוריהם".

ח"כ גרוסמן הוסיפה שמפלגת העבודה אשר מתרוצצת בין חסידי גור ומרומי הבבא סאלי תצא קרחת מכאן ומכאן.

מפלגת הפועלים המאוחדת / המרכז
המחלקה לאיגוד מקצועי
כנס ועדי עובדים בגבעת־חביבה
בשישי־שבת 23/24.9.88; התכנסות: 15.00-16.00
בהשתתפות:
חנן ארז, אפרים זילוני, רעיה רטיג, דב אלקנתי, זהבה ארזי ונטע גון

הפורום יתכנס
ביום ב' 27.9.88 בשעה 3.00 אחה"צ
לדיון על המצב המדיני
הפותח: מאיר תלמי

המשכים

הפוליו מתפשט

(המשך מעמוד ראשון)

גיל חורשיים, מאיזור לוד־רמלה. מהיום יוחל בחיסונם של כ־30 אלף תלמידים עד כיתה י"ב. שרת־הבריאות פנתה אל ראשי מערכת החינוך בבקשה לאשר קיום לימודים סדירים גם ביום א' בו מתחילה חופשת סוכות כדי שניתן יהיה להשלים את מיבצע חיסון התלמידים במוסדות החינוך. מיום ג' יחוסנו המבוגרים.

עד גיל 40

החלטה נוספת שהתקבלה בישיבה אמש היא להעלות את גיל המחוסנים ל־40 גם בנפת חדרה. לאחר שקודם נקבע הגיל המכסימלי של המחוסנים כ־34. החלטה זו נתקבלה לאחר שאתמול אחר־הצהריים אושפזה אשה בת 33 תושבת זכרון־יעקב בבית חולים „הילל יפה" בחדרה בחשד שלקתה בפוליו.

תנאי תברואה ירודים

יצויין כי באיזור רמלה לוד לא היה שום מקרה תחלואה של פוליו ומיבצע החיסון נועד להגן על הציבור מפני פגיעה אפשרית ולאור תנאי התברואה הירודים במיוחד בשכונת הרכבת בלוד, נמסר ממשרד־הבריאות. הישובים הכלולים במיבצע החיסון באיזור רמלה לוד: רמלה, לוד, באר־שבע, בית־דגן, מועצה איזורית גזר, מודיעין, מועצה אזורית עמק לוד, מבוא שילת, מכבים, מבוא חורון, כפר חב"ד ומשמר השבעה. במקום נפתח מוקד מידע שמספרו 08־221263. ניתן לפנות גם למוקדי המידע בנפת חדרה במספרים 06־341722 או 06־341723.

פגישות קשות

שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו תקפה אתמול בחריפות את ראשי הרשויות המקומיות באיזור חדרה וטענה כלפיהם כי העדר מעש מצידם הוא אשר גרם לנגיף הפוליו להתפשט. ראשי הרשויות הגיבו בתרעומת על דברי השרה והאשימו את משרד הבריאות והממשלה באוזלת יד. הפגישה נערכה אתמול בבוקר ונטלו בה חלק כל ראשי הרשויות המקומיות באיזור חדרה. הם טענו כי אין בידם תקציבים לבניית בריכות חימצון למי השופכין וקבלו על העדר אמצעים.

תובעים ועדת חקירה

שרת הבריאות הודיעה מיד עם תחילת דבריה כי היא תחמיר עם ראשי הרשויות שלא מקיימים צווים וכי היא תעמידם לדין. ראשי הרשויות הנבוכים הזדרזו להגיב והאשימו את הממשלה כי אינה עושה די בנושא והם אף תבעו הקמת ועדת חקירה ממלכתית. ראש המועצה המקומית פרדס חנה שלום ברזילי אמר: אם אנחנו אשמים שיעמידו אותנו לדין. במהלך דבריהם של ראשי הרשויות קראה לעברם שרת הבריאות: „בולכם צודקים", והוסיפה בתגובה לתקיפת משרדה: „חוצפה, זה במקום שתגידו מלה טובה על משרד הבריאות".

ראש המועצה המקומית אור עקיבא, שלום שבתאי תבע גישה רציונית יותר של הממשלה. דוברים אחרים האשימו גם את הממונה על המחוז במשרד הפנים, משה גלוזר, כי אינו נעתר לבקשותיהם וכי הוא מעכב את תקציביהם. גלוזר אמר בתגובה כי ראשי הרשויות אינם משתמשים נכון בתקציבם. בהמשך הדיון הציע ראש עירית חדרה יחיאל כהנא לנוכחים לנקוט צעדי חירום למען תיקון המצב לאלתר כדי לתבוע מהממשלה את מימון הצעדים.

מהבוקר — לבנון ללא

(המשך מעמוד ראשון)

תגנרל נאביל קורייטים, סוני, שר החוץ, החינוך, האמנויות והפנים. הקולונל לוטפי ג'עבר, שיעי, שר החשמל ומשאבי המים, והתעשיה והמשפטים.

הגנרלים עאון ומעלוף, והקולונלים אבו ג'אמרה וג'עבר ימשיכו לכהן בתפקידיהם בצבא, על פי הצו הנשיאותי.

לראשונה מאז זכתה לעצמאות ב־1943, התעורר לבנון הבוקר ללא נשיא, לאחר שנדחה מושב הפרלמנט שאמור היה לבחור אתמול יורש לנשיא אמין ג'ומאייל, שכהונתו פקעה ביום חמישי בחצות הלילה.

ההודעה על דחיית המושב, ע"י יו"ר הפרלמנט הפרו־סורי חוסיין חוסייני, מוכיחה את חומרת הסיכסוך בין הקבוצות הפוליטיות הלבנוניות הפרו־סוריות והאנטי־סוריות, שלא הצליחו להגיע לידי הסכם לגבי שמו של מועמד מקובל על כל הצדדים.

על פי המסורת, נשיא לבנון הוא נוצרי מארוני, בעוד ראש הממשלה הוא מוסלמי סוני ויו"ר הפרלמנט מוסלמי שיעי.

מועמדותו של מיכאל דאהר, חבר פרלמנט בן 60 מצפון לבנון, עליה נמסר ביום ראשון בעקבות הסכם בין סוריה וארה"ב, נדחתה ע"י המפלגות הפוליטיות הנוצריות האנטי־סוריות וע"י צבא לבנון.

ארה"ב חוששת מחלוקה

משרד החוץ האמריקני חושש מפני תוהו ובוהו בלבנון ומפני חלוקה סופית של המדינה, אם „יכשלו המאמצים לבחור נשיא חדש בלבנון במועד החוקתי. דובר משרד החוץ, צ'ארלס רדמאן, הזהיר אתמול את ראשי המפלגות בלבנון מפני חידוש מלחמת האזרחים ותוהו ובוהו „כמעט ודאיים", אם הבחירות לנשיאות לא יתקיימו היום. משרד החוץ האמריקני חושש כי לבנון צפויה לחלוקה דה יורה, לאחר שחלוקה כזו כבר קיימת דה פאקטו.

נרצחו מפקדי „אמל"

אלמונים מזויינים הרגו אתמול שלושה ממפקדי „אמל" בדרום לבנון, במארב בדרום ביירות — מסרו מקורות „אמל". המקורות אמרו כי השלושה, דאוד דאוד מפקד כוחות „אמל" בדרום לבנון וכן מחמוד פאקי וחסן סבייטי, נהרגו בהתקפת טילי צד שפגעו במכוניתם בעת שנסעו בשכונת אאוזאי בדרום ביירות. משקיפים אמרו כי יתכן וההתנקשות האחרונה היא סימן להתפשטות מעשי האלימות והקרבות בכל לבנון.

מפקד „אמל"

(המשך מעמוד ראשון)

פעמים רבות בעבר וגם בזמן האחרון הואשמו דאוד דאוד ומחמוד פאקיה בשיתוף פעולה עם ישראל ועם צד"ל.

מינה ממלא מקום

ג'בלעור סאלח, הקצין הפוליטי של „אמל" בדרום־לבנון והאחראי על הלישכה באיזור צידון, מונה אמש כאורח זמני במפקד „אמל" בדרום־לבנון, במקום דאוד דאוד. דאוד דאוד בן 42, יליד כפר בידיה ליד צור, היה מורה במקצועו ומנהיג „אמל" היחיד שלא עזב את דרום־לבנון בעת תקופת הכיבוש הישראלי. הוא התנגד להשפעתם של הגורמים האיסלאמיים, ולחם נגד כוונת סוריה להשליט מרותה על דרום־לבנון. גורמים בדרום־לבנון מסרו אמש כי בעקבות רציחת אנשי „אמל" מן השורה לערוך נקמה, צפוייה התלקחות בין „אמל" ל„חיזבאללה" ואף תיתכן פגיעה במחנות הפליטים.

יום אבל לאומי

מנהיג התנועה השיעית „אמל", נביה בארי, קרא לקיים היום יום אבל לאומי, בעקבות רציחתם אתמול של שלושה מראשי תנועתו. בהודעה שפירסם הבריז בארי, כי תנועתו „לא תנסה לנקום את מותו" של האיש החזק של „אמל" בדרום לבנון, דאוד דאוד, את הממונה על הארגון מחמוד פאקיה, ואת סגן ראש מחלקת הארגון בדרום לבנון חסן סבייטה, שנרצחו מתוך מארב בכניסה הדרומית לביירות.

שני אלמונים טענו לאחריות על הרצח המשולש, בשם ארגונים בלתי ידועים — „ג'יהאד למען חרות" בביירות, ו„ארגון המאבק נגד הסוכנים הציונים" בניקוסיה.

רבין בטקס אזכרה לחללי מלחמת יוה"כ: הרחבת השלום — חובתנו לנופלים

עתים

„הדרך האמיתית למנוע מלחמה, ואין מלחמה שהינה בלתי־נמנעת, ולנצח בה נצחון מוחץ, אם תכפה עלינו, היא בהכרת חומרת האיום ובמענה הולם, שהוא בידינו. המענה חייב לכלול התעצמות צה"ל, בראש וראשונה, באשר לאיכות נשקו וציודו בכל זרועותיו. הדבר ניתן להיעשות, אם מלוא העדיפויות הלאומיות תינתנה לכך. בימים האחרונים ניתן מקצת מן הבטוי ליכולת הטכנולוגית האדירה של ישראל. בנוסף לטיפוח עוצמתנו, הבטחת הערנות המירבית לכל אשר מתרחש סביבנו וקיום כוננות הולמת ברמת הגולן אל מול האויב האפשרי של ישראל — סוריה".

דברים אלה אמר אתמול שר הבטחון יצחק רבין בטקס האזכרה לחללי מלחמת יום כיפורים במלאות 15 שנה למלחמה, שנערך בבית העלמין הצבאי בקרית שאול. בבית עלמין זה טמונים 850 חללים ממלחמת יום הכיפורים. באזכרה נכחו מאות רבות של הורים שכולים ובני משפחתם.

השר רבין אמר, כי מורשת הבנים שנפלו במלחמת יום הכיפורים, מחייבת אותנו לעשות הכל, כדי שהדבר לא יתרחש פעם נוספת.

שר הבטחון הבטיח שיעשה כמיטב יכולתו לקיים את חובתנו לבנים שנפלו במלחמת יום הכיפורים, לבל נשגה בשנית. הוא גם הביע תקווה ואמונה שיעשה את המירב, כדי להרחיב את תהליך השלום מעבר לשלום עם מצרים, כדי למנוע אפשרות של התלקחות מלחמה. טקס האזכרה נפתח ע"י אמירת פרק תהלים ע"י סגן הרב הראשי לצה"ל אלוף־משנה חיים באקשט.

החזן רב־סרן מנחם לרר התפלל תפילת „אל מלא רחמים" וחיים אסוליו, ששיכל 2 בנים במלחמת יום הכיפורים, אמר „קדיש". זמן רב לאחר תום האזכרה נשארו קרובי הנופלים ליד קברות החללים.

בבית העלמין הצבאי על הר הרצל בירושלים, התקיים טקס מקביל בהשתתפות רה"מ.

קהל רב של בני המשפחות השכולות, קצינים וחיילים, חברים ומוקירי זכרם של הנופלים, נאספו ליד קברותיהם להתייחד עם יקירים. אלמנת המלחמה אילנה שינדל, שאיבדה את בעלה בחזית רמת הגולן, הדליקה את לפיד הזכרון עם פתיחת טקס האזכרה הממלכתי, שם השתתפו ראש הממשלה, הרמטכ"ל, הראשון לציון הרב מרדכי אליהו, מפכ"ל משטרת ישראל, ראש עיריית ירושלים ועוד אישי ציבור ונציגי מוסדות. אב שכול, בן־ציון מכלוף, שבנו דוד בעל „אות המופת" במלחמת יום הכיפורים, אמר „קדיש" וחזן אמר תפילת „אל מלא רחמים".

ראש הממשלה יצחק שמיר, שהעלה את זכר הנופלים, הדגיש כי 15 השנים שעברו מאז המלחמה, לא השכיחו אותם מלבבות כל בית ישראל. שמיר סקר את ההתפתחויות שלאחר המלחמה, אשר הביאו את סאדאת, נשיא מצרים המנוח, לירושלים ובהמשך נסתיימו בחתימת הסכמי השלום בקמפ־דייוויד. „קרבן הבנים במלחמות ישראל, איפשר להמשיך בחיזוק של המדינה והישגיה", אמר שמיר.

פרס: לא נכרע ברך

גם מ"מ ראש הממשלה השתתף אתמול בטקס דומה בחיפה. פרס אמר: „ירושלים מוכנה להקריב קורבנות למען השלום, אך ירושלים אינה מוכנה לכרוע ברך מול פני התוקפנות. כל תוקפנות תפגש ביכולתו של צה"ל להגן על הגבול וביכולתו של המדע הישראלי, לקרוע אופק חדש של פיצוי על היותנו עם קטן.

טקס האזכרה נערך בבית העלמין הצבאי בחיפה.

6 תושבי עזה עתרו לבג"ץ נגד החלפת לוחיות הזיהוי

עזרא אבירן

6 פלשתינים, בהם רופאים ועורכי דין, עתרו לבג"ץ להוציא צו ביניים להפסיק את מבצע החלפת לוחיות הזיהוי לכלי רכב ברצועת עזה. העתירה הוגשה באמצעות עורכת הדין פליציה לנגר.

העותרים טוענים, כי החלפת לוחיות הזיהוי לכלי רכבם אינה חוקית והיא בגדר הטלת מס חד פעמי על בעלי כלי הרכב ברצועה.

עוד טענו, כי המבצע כולו שרירותי, באשר אין למינהל האזרחי הסמכות להפעיל כח לגביית מס, תוך כדי החלפת לוחיות הרישוי, ועוד לשלוח את בעלי המכוניות להתחים פקידים של אנשי מכס ומס הכנסה, כאשר מיסיהם שולמו … עוד נאמר כי הנהגים הללו … בעבר ערר למינהל האזרחי, … קיבלו עליו תשובה. … מבקשים את צו הביניים להפסקת מבצע החלפת לוחיות הזיהוי … כלי הרכב. כתבנו מוסר, כי … החל לפני כחודשיים … הרכב ברצועת עזה כבר … תהליך החלפת לוחיות הזיהוי.

ישראלים יבקרו בבתי המועמדים לגירוש

יצחק שור

מאות ישראלים יפקדו בשבת הקרובה את בתיהם של 25 המועמדים הפלשתינים לגירוש, יביעו סולידריות עם המשפחות וידונו באפשרויות המאבק נגד „הטרנספר הזוחל". כך נמסר אתמול ממטה משותף של תנועות המחאה נגד הכיבוש ובעד שלום ישראלי־פלשתיני („די לכיבוש", „השנה ה־21", הלאה הכיבוש ועוד).

הביקורים מתואמים ישירות עם ועד משפחות המגורשים. תנועות המחאה קוראות לממשלה לבטל לאלתר את צווי הגירוש. לדברי התנועות יוצר שר הבטחון יצחק רבין „אקלים פוליטי מתאים לגירוש המוני של פלשתינים ומכשיר את הקרקע לביצוע רעיונות נפשעים מבית היוצר של כהנא וזאבי".

שופט מציע הקמת מחנות עבודה לשיקום אסירים

איילת מזור

נשיא בתי משפט השלום במחוז הדרום, יוסף רבי, מציע שינוי שיטת הכליאה של אסירים, במקרים מסויימים. הוא מציע לשקול עבודה חקלאית של האסירים במחנות על מנת לסייע בשיקום האסירים ולשחרר את הלחץ הרב בבתי הכלא — הדבר יתרום הן לאסירים והן לחברה.

נשיא בתי משפט השלום במחוז הדרום יוסף רבי אמר את הדברים בגזרו על שלמה אלמקייס בן 25 נשוי ואב ל־3, מאשדוד, מאסר שלוש שנים מתוכן שנתיים בפועל ושנה אחת על־תנאי. אלמקייס הואשם בתיווך ואחזקת סם הרואין במשקל 0.13 גרם.

בפסק־דין ארוך ומנומק המשתרע על־פני 26 עמודים כתב השופט בין היתר שלנאשם ניתנה במסגרת גזר־הדין הזדמנות מסויימת לשקם את עצמו, אך כסיכומו של דבר תוך היותו משוחרר בערבות, לפני גזר־הדין נחשד הנאשם בעבירה של סמים וגניבה „לכן לא היה מנוס מלשולחו למאסר למרות הנסיון להפעיל שיקולים הומניים" קבע השופט רבי.

● יו"ר ועדת האו"ם לשימוש בחלל לצרכי שלום, ד"ר פיטר ינקוביץ', שלח אתמול לנשיא המדינה חיים הרצוג, מברק ברכה על שיגור הלוויין „אופק 1." ינקוביץ' מביע תקוותו, כי ישראל תשתמש בו לצרכי שלום.

עו"ד לנגר מבקשת לפסול הודאות נאשמי „דרך הניצוץ"

„ניגבו בכוח תוך השפלות ואיומים" □ על פתקים שהועברו ע"י הנאשמ… לטענת התביעה, הוטל חסיון — הסניגוריה מבקשת להסירו

עו"ד פליציה לנגר, פרקליטתם של ארבעת עורכי העתון „דרך הניצוץ" המואשמים בעבירות בטחוניות, ביקשה אתמול מבית המשפט המחוזי לפסול את ההודאות שנתנו בעת חקירתם של הארבעה בשב"כ ובידי אנשי המשטרה.

לנגר ביקשה לפסול את ההודאות בפתיחתו של משפט הזוטא על קבילות ההודעות המתנהל במסגרת משפטם של הארבעה בבית המשפט המחוזי בירושלים. „כל ההודאות פסולות. הן ניגבו תחת לחץ נפשי כבד ובאמצעים פסולים. לדוגמא: חוקר שב"כ המכונה „אבו שריף" אמר לנאשמת מיכל שוורץ „יש לי יצרים, גם אני בן אדם. יש לי חשבון אתכן, אתן נשים בכללך".

לנגר אמרה לשלושת השופטים צבי טל, שלום ברנר ודליה דורנר כי גם חוקר שב"כ אחר המכונה „מייק" העליב את מיכל שוורץ כשאמר לה בעת החקירה: „תראי איך את נראית, כמו זונה זקנה".

הפרקליטה סיפרה על תנאי המעצר הקשים והמשפילים שבהם החזיקו ארבעת העצורים. לטענתה האוכל הוגש להם בצלחות פח כשהוא מונח על הרצפה. „כך נוהגים להגיש אוכל לכלבים ולא לבני אדם. מה הפלא שלאחר הלחץ הנפשי שהופעל עליה הודתה מיכל שוורץ ומסרה הודאה מפלילה, כשלאחר מכן חזרה בה", שאלה עוה"ד לנגר.

לפני נאום הסניגורית שפתח את משפט הזוטא הסכימו השופטים לאחד מחדש את משפטו של אסף אדיב, הנאשם הרביעי בפרשה יחד עם משפטם של שלושת הנאשמים האחרים — יעקב בן אפרת, רוני בן אפרת ומיכל שוורץ.

בתחילת הדיון הופיע בבית המשפט כעד תביעה רב־פקד גד וטרמן שריכז את חקירת פרשת „דרך הניצוץ" ביחידה הארצית לחקירת פשעים של המשטרה. וטרמן סיפר על פעולות שונות שביצע במהלך החקירה. בין היתר הוא הקדיש בדבריו זמן רב לבדיקת האשגר, פתק סודי שהועבר, לטענת התביעה, מאנשי „דרך הניצוץ" לפעילי החזית הדמוקרטית לשיחרור פלשתין.

וטרמן אמר שבדק את ההתאמה בין הכתוב באשגר לבין הנתונים שהיו רשומים בתיקים שנתפסו בעת החיפוש במשרדי עתון „דרך הניצוץ" בירושלים. באחד האשגרים שהוצג היום בפני בית המשפט … מפורט דו"ח כספי על … ארגון הניצוץ מדצמבר 86' עד … 87'. וטרמן אמר בעת … הנתונים באשגר תואמים … בספרי החשבונות שנתפסו במשרדי הניצוץ.

העד סיפר במהלך עדותו כי … כל יותר „האשגרים" … שנתפסו בביתו של … תעודות חסיון מטעם שר ה… ולכן הוא מנוע מלפרט את …

צוותא לתרבות מתקדמת

תיאטרון

יום ב' 26.9 ב־21.00 – שלמה ניצן מספר עגנון

ימים ג' 27.9, ד' 28.9, ה' 29.9 ב־20.30 – „לשבור את הצנזור"

בידור

יום שישי 23.9, ב־22.00 וחצות – סי היימן

מא'מא'

פנטזיית רוק

מאת: הלל מיטלפונקט

מוסיקה: יוסי מר־חיים ואהוד בנאי

עם מזי כהן, אריה מוסקונה, אהוד בנאי והפליטים

מוצ"ש 24.9 ב־21.30

יום א' 25.9 ב־22.00 – מאיר אריאל ולהקת קאריזמא

בחצות ורבע – שלמה יידוב „חולם בספרדית"

יום ה' 29.9 ב־17.00 – מועדון הוידאו בהנחיית יואב קוטנר „פרינט" כולל חומר חדש

אירועים מיוחדים

שישי 23.9 ב־14.00 – „טרור כניצוץ מלחמה" ד"ר נתנאל לורך

בצוותא מוצגת תערוכתו של חנן ידין

עורכת: עדה סער עריכה: שולה כ'ילוריא עיצוב גראפי: רחל דביר

כתובת לאשראי, לא לסיוע

תוכנית הפריסה של חובות הקיבוצים צריכה להתבסס על ריבית נמוכה מאוד ■ אין מנוס מצמצום הפעילות בחברת העובדים וסגירת קווי ייצור שלמוצריהם אין ביקוש ■ הבנק אינו משתלט על הניהול בשום מקום, הוא מספק מנהלים מתוך המאגר הגדול שלו ■ מחיר המדיניות המוניטרית היה גבוה עבור הסקטור היצרני ■ ■ ■ עם עמירם סיוון, יו"ר מועצת המנהלים של בנק הפועלים

צבי טימור

— אני מבין שיש הרבה טענות אל מערכת הבנקאות, ביחוד בקיבוצים, לגבי אי־יכולתה לפתור את הבעיות במסגרת הסדר אוחל.

עמירם סיוון — מערכת הבנקאות לא מסוגלת לפתור בעיה של קיבוצים שיש להם בעיה כלכלית אמיתית. כלומר, קיבוצים שמוציאים באופן קבוע יותר מאשר הכנסותיהם, שרמת ההוצאה שלהם גבוהה כיום מרמת ההכנסה שלהם, ושחשוב שהם צוברים, בהדרגה או בנבירות חד־פעמיות, יותר גדול ממה שהם מסוגלים לפרוע לאורך זמן בצורה מסודרת. במקרה כזה הם צריכים פתרון שיכסה את החוב, ולא בנק שילווה להם. הבעיה שלהם היא שהלוואה בנקאית, נוחה יותר או פחות, אפילו לטווח ארוך, לא פותרת להם את הבעיה. מה שהם צריכים זה גוף שיממן להם את הפער בין הכנסות להוצאות, וזה לא הבנק. ולכן בטעות, מתוך הכנה או מתוך חוסר הכנה, מתוך הכרה או מתוך חוסר הכרה, הם מחפשים פתרון אצל הבנק, במקום שהיו צריכים לחפש אותו בגוף ממלכתי, ציבורי, סוכנותי או אחר. זה לא תפקיד הבנק. והבנק לא נותן מתנות. הבנק נותן אשראי.

— ולגבי יתר המשקים, שאינם מסוגלים להרים את הראש כתוצאה מנטל הריבית...

לגבי משקים שהאשראי שלהם הוא סביר לגבי היקף הייצור שלהם ולגבי היקף התפוקה שלהם, להם הבנק מוכן לתת אשראי, והוא גם נותן להם. לרוב הקיבוצים אין בעיה לקבל אצלנו אשראי והסדרי אשראי.

— יש טענות שאתם לא מעוניינים להרחיב את האובליגו הקיים למרות שצרכי הפיתוח וצרכי התרחבות הייצור דורשים זאת.

אנחנו לא רוצים להרחיב את האובליגו כיוון שתכנית העבודה והתפוקה של כלל המערכת לא מספיקות כדי לפרוע את האובליגו הקיים, וודאי לא אובליגו נוסף. נכנסים כאן למעגל קסמים: הם צברו בזמנם גרעונות גדולים וחובות גדולים, שקשה להם להתמודד אתם, והם עדיין רוצים להגדיל את האובליגו, כדי להמשיך לקיים פער בין ההכנסות להוצאות.

— הקבה"א הגדיל את הייצור ואת הערך המוסף בשנתיים האחרונות ב־20־15 אחוז, וזה דורש תוספת מימון.

הקבה"א קיבל תוספת מימון גדולה יותר במשך השנתיים האחרונות.

— אחת הבעיות היא, שרוב תוספת התוצר נאכלת על־ידי הריבית. הקבה"א העלה את הערך המוסף בתוצר מ־400 ל־480 מיליון אבל מתוך ה־80 מיליון הלכו 50 מיליון לתשלומי ריבית.

את הריבית לא צריך להשוות לתוצר שלהם. צריך להשוות אותה לחוב שלהם. יש להם חוב יותר גדול מהתוצר. הקבה"א חייב לבנק הפועלים. הוא לא שילם על החוב שלו ריבית ריאלית גבוהה יותר מאשר ספרה אחת. הריבית הממוצעת שהקבה"א שילם לבנק הפועלים על סך כל החוב הממוצע שלו במשך שנה היא פחות מ־10. זה שיעור הריבית הממוצעת, וזה קורה כשאני לוקח את כל מרכיבי הקבה"א, הקיבוצים, תכנן, הקרן וכו'.

— חלק מהטענות מתייחסות לכך שהבנק נתן בעבר אשראי בשיעורי ריבית גבוהים.

בתכנית של פריסת החוב של הקיבוצים גלומה ריבית נמוכה, שבאה להקטין את הריבית על החוב הזה; כלומר, פריסה ארוכה בריבית נמוכה מאד.

— איך אתה מסביר את העובדה שבנק הפועלים מרוויח יפה, בעוד שכל המפעלים הקשורים אתו מפסידים?

מה שקרה בארץ בשנה האחרונה, החל מ־87' והמשך ב־88', הוא שחלק גדול מהמגזרים העסקיים בארץ, במיוחד התעשיה, נמצא במשבר. יש האטה, אין צמיחה, יש עליה בהוצאות וירידה בתמורה, או שיש אי־עליה מספקת בתמורה, ולכן לאט לאט המגזר התעשייתי נכנס להאטה ולמשבר ברווחיות. ענף הבנקאות נמצא ברווחיות טובה. הרווחיות של ענף הבנקאות — ושלא תהיה שום טעות — לא נובעת מהמגזר התעשייתי. היא נובעת בעיקרה מהמגזר הצרכני, מהמסחר ומתחומים אחרים. בכלל, צריך לזכור שהוצאות המימון של המגזר התעשייתי הם אחוזים בודדים. אם תיקח את הניתוח שעשתה חברת מודלים כלכליים על כ־100 חברות תעשייתיות, הרי כ־1.9 אחוז מכלל ההוצאה הוצא להוצאות מימון, לעומת אחוזים הרבה יותר גבוהים לשכר. ברור שאם השכר הריאלי עלה והתמורה ירדה, וגם התמורה ליצוא ירדה באופן משמעותי, אז בסך הכל הרווחיות שלה ירדה, וזה לא שייך לריבית.

— ראיתי את מאזן כור. למעלה מ־40 אחוז מההפסד נובע מעליית הוצאת המימון בשנה האחרונה. כלומר, 160 מיליון מתוך ה־400 ומשהו.

מה זה שייך? כור הפסידה כסף על המוצרים ולקחה אשראי בשביל זה, ועל האשראי היא משלמת ריבית. קודם היו לה פקדונות. כיוון שהיו לה הפסדים, נעלמו הפקדונות, ובמקום זה אין

„ההתיישבות היא חלק מהחזון הציוני"

הכנסות בריבית. השאלה היא איזו ריבית היא משלמת. כל גוף שלא מוכר את התוצרת שלו, והוא רק מייצר אותה וממן את הכל באשראי, יהיו לו הוצאות מימון אדירות.

— לכן הלכתם לכיוון של הרחבת פעילות הבנק אל הסקטור העסקי הזעיר?

הלכנו לסקטור הבינוני. לעסקים הבינוניים, לעסקים הקטנים, לסקטורים העצמאיים, לצריכה למסחר. שם הגדלנו מאד את חלקנו, ושם הרווחיות יותר טובה. רמת הצריכה עולה כל הזמן, ואנחנו נכנסנו לסקטור הזה, ושם הרווחיות שלנו טובה. אותו דבר קורה במסחר.

— הסיכונים שם גדולים יותר או קטנים יותר?

הם יותר מפוזרים. סיכון מפוזר הוא סיכון יותר קטן.

— יש כרגע דיון על השינוי במבנה הבעלות על הבנקים. איך אתה מתייחס להצעות האלה לגבי בנק הפועלים? האם ניתן או צריך לשנות את הבעלות על הבנק?

זה עניין להשקפת עולם ולניתוח חברתי־כלכלי רציונאלי. אני לא חושב שיש הגדרה שלא ניתן לשנות. אני חושב שתהיה זו שגיאה גדולה מאד לשנות את הבעלות, ויהיה לכך מחיר כבד, ולכן אני חושב שאסור לשנות. אני חושב שהשליטה על בנק הפועלים, שנמצאת בידי חברת העובדים, מבטיחה בנק יציב שמתפקד בצורה יעילה ונבונה, שממלא יעדים של פיתוח משק וצמיחה, של פיתוח תעשיה והפעלת מגזרים שונים של המשק, ושמבטיח הפעלה יעילה ורווחית ויציבה לאורך זמן. שינוי הבעלות יגדיל את רמת הסיכון שלו כבנק, יגדיל בכלל את רמת הסיכון של המשק הישראלי, ויקטין את יכולת הבנק לתפקד ביעדים שדיברתי עליהם.

— הועלו מספר טענות, שהבנק משתלט על הניהול בחברת העובדים על־ידי מינוי מנהלים בכל מיני מקומות, כמו הסנה, שיכון עובדים, סולל בונה וחברות אחרות. האם יש לזה בסיס?

קודם כל, הבנק לא משתלט על הניהול בשום מקום, אלא שמנהלים יוצאים ומחליפים תפקיד, וברגע שהם נכנסים לסנה או למקום אחר, הם כבר לא שייכים לבנק ולא עובדים עבור הבנק. הם שייכים למקומות אחרים. זה כמעט כמו להגיד שהקו־אופ השתלט על כור. אין כאן עניין של השתלטות גוף אחד על השני, אלא יש כאן עניין של ניידות עובדים ומנהלים. ברגע שאיש התמנה להיות מנהל שיכון עובדים, הוא מנהל שיכון עובדים ולא מנהל בנק. זה שאצלנו יש מאגר גדול יותר של אנשים ושל מנהלים, זה ברור, כי הבנק הוא גוף גדול מאוד, בעל צוות טוב מאד ובעל רמה גבוהה, ולכן יוצאים ממנו אנשים שמתפקדים טוב.

— במסגרת הקשיים שנגרמו לחברת העובדים, הבנק לקח על עצמו תפקיד יותר גדול בקביעת מדיניות ההשקעות, מה ניתן לממן ומה לא ניתן לממן.

זה נכון לגבי כל גוף שנמצא בקשיים. אם הבנק נותן אשראי בקנה מידה משמעותי לגוף כלכלי, ולא חשוב אם הוא בחברת העובדים או במקום אחר, אז לבנק יש זכות לחיות מעורב בתכנית העבודה של הגוף הזה, כי הוא צריך להבטיח שיוכל לקבל את הכסף שלו בחזרה.

— האם ניתן לפתור את קשיי חברת העובדים לטווח בינוני?

אני חושב שבחברת העובדים או בחלק מחברת העובדים שגו באופוריה שהיתה במשק הישראלי, בחברה הישראלית ובעיקר בממשלת ישראל, אך גם בתנועה הקיבוצית בתחילת שנות ה־80. האופוריה הזו אמרה שאפשר לעשות יותר בכל דבר ואין המגבלה של המקורות חלה גם על המשק הישראלי. כתוצאה מכך הם הלכו לפיתוח מזורז והתרבת הפעילות שלהם, בלי שהם הרגישו שהממשלה — שעודדה פעם צמיחה ופיתוח והשקעות נוספות ותעסוקה באיזורי פיתוח — כבר מזמן הפסיקה לעודד את היעדים האלה וכבר הפסיקה לתמוך בהם ולממן אותם. ובהכרח, כשהשתנו התנאים, חברת עובדים נשארה עם השקעות גדולות, עם יעדים של תעסוקה ושל איזורי פיתוח, מבלי שיהיה לה מקור שיתמרץ ויעודד את כל אלה. בעקבות המשבר הוצאו נורמות ניהול אחרות, שבהן תכנית העבודה צריכה להבטיח שהמפעלים, כל אחד בפני עצמו, יהיו רווחיים, ושלא תמומן תכנית השקעות או צמיחה מבלי שתובטח הרווחיות שלה, ושלא יחזיקו מפעלים מצליחים מפעל אחר רק כיוון שהוא ממלא יעד תעסוקה או מכיוון שהוא נמצא באיזור פיתוח; כלומר, צריך לחיות לפי האפשרויות. הנורמות האלה הביאו לצמצום במספר העובדים, הביאו להתייעלות או לסגירת קווים או לסגירת מפעלים שלא ממלאים את התנאים האלה, אבל הם הבטיחו גם את השיקום הכלכלי של מפעלי חברת העובדים בעתיד.

— האם אי־אפשר היה בלי זה? כלומר, בלי פיטורים שגם להם יש עלות יקרה מאוד?

אי־אפשר. היו קווי ייצור שבהם היה עודף עובדים מבחינת התפוקה, ואשר בגלל שיקולי תעסוקה לא רצו לצמצם וחיפשו שווקים אחרים כדי למכור. וכיוון שאין שווקים אחרים, אין אפשרות למכור את המוצר, ולכן צריך לצמצם את המפעל לפי גודל הביקוש למוצרים שלו. אם ליובל־גד הביקוש מצומצם מאד, אז אי־אפשר להחזיק יותר עובדים. אין יכולת לייצר למלאי. סולתם לא יכולה להמשיך לייצר למלאי. צריך להתאים את מספר העובדים לביקוש המוצרים.

— שמעתי התבטאות שלך שאת סולתם צריך לסגור?

אני אומר שלסולתם, במבנה הנוכחי של הייצור שלו, אין זכות קיום, כי אין ביקוש

(המשך בעמוד הבא)

המדיניות אשמה

נוח, בדרך־כלל, להאשים את הבנקים בתחלואי המדיניות. הסבת הביקורת בכיוון הזה נוחה לממשלה ונתפסת בקלות אצל חלקים בציבור. דומה הדבר להאשמת החנווני ביוקר המצרכים או באינפלציה. למעשה, באופן בסיסי קובעות הממשלות את גובה הריבית, באמצעות בנק ישראל, כפי שאינפלציה נוצרת רק על־ידי הממשלות.

הממשלה קובעת את מדיניות הריבית והשער באמצעות בנק ישראל על מנת להביא לידה פוליטיזציה של תחום זה. למעשה, לא קיים תחום פוליטי יותר בכלכלה מאשר קביעת שער המטבע והריבית.

עמירם סיוון, יו"ר הנהלת בנק הפועלים, והמוסד העומד בראשו, ספגו לא מעט ביקורת בעתונות בגין עוולות שנוצרו על־ידי מדיניות הממשלה, על־ידי פרס ומודעי, אם כי בתור מנהל בנק בודד, קשה לבוא אל סיוון בטענות בגין עוולות שנוצרו במישור המדיני. בתור בנק בודד שמר בנק הפועלים על הריבית הנמוכה ביותר מבין 7 הבנקים הגדולים במדינה. על פי סיכומי בנק ישראל היתה העלות האפקטיבית של הריבית הממוצעת בבנק הפועלים בחודש מאי 42.8 אחוז. בבנקים הגדולים — 47 אחוז; בחודש יוני 88' היתה הריבית בבנק הפועלים 41.7 אחוז, ביתר הבנקים — 48.2 אחוז. בחודש יולי היתה הריבית בבנק הפועלים 24.4, וביתר הבנקים 49 אחוז. בממוצע, בנק ישראל קובע, כי בדירוג עלות חח"ד נמצא בנק הפועלים במקום הנמוך ביותר בדירוג כל הבנקים.

לכן, על פי מסמך זה השמור במערכת, ניתן לקבוע בוודאות, כי בנק הפועלים לא הוביל את מירוץ הריבית והיה זול בכ־10 אחוזים מיתר הבנקים.

(המשך מהעמוד הקודם)

למוצרים שלו. צריך למצוא מוצרים חדשים, שיש להם ביקוש, ואז צריך להמשיך.

— מהו, לדעתך, חלקה של המדיניות המוניטרית בכל המצב שנוצר בגלל מדיניות הריבית המטורפת שהונהגה ביולי 85' בתחילת מדיניות הייצוב?

אני חושב שב־86־85' היתה מחשבה שצריך להשתמש בהגבלת אשראי כדי להקטין את הפעילות במשק הישראלי, כחלק ממחשבה על מלחמה באינפלציה. המחיר של הכיוון הזה היה די גבוה מבחינת שערי ריבית ומבחינת השפעה על הסקטור העסקי, אבל הוכח שזה כלי לא יעיל, כי בתקופה שהמפעלים היו בצמיחה, בהיפר־פעילות ובביקוש גדול, הריבית לא הרתיעה אותם. זה שהם הסתבכו אחר־כך, זה סיפור אחר. בינתיים, לפחות לסקטור היצרני, הריבית ירדה מאד, והיום הסקטור היצרני משלם ריבית סבירה. מי שעדיין משלם ריבית גבוהה זה המשק הצרכני, וזה מקובל בהרבה מדינות בעולם. הריבית לא גבוהה יחסית למשק שבו רוב ההון מולאם על־ידי הממשלה. העובדה ששוק ההון מולאם על־ידי הממשלה יוצרת מראש מחירים יותר גבוהים מאשר במשק חופשי.

— האם אתה חושב שאפשר או ניתן לצמצם את מרווחי הבנקים?

אני חושב שאם תיקח את החודשים האחרונים של 88' הרי הבנקים נמצאים במרווחים נמוכים יחסית, וזה מתבטא ברווחיות שלהם. בממוצע של השנה, הרווחיות עוד תהיה גבוהה, אבל ברבע האחרון של השנה הרווחיות כבר לא כל־כך גבוהה, ויהיה מסוכן לנסות להוריד אותה.

— האם אתה חושב שצריך להשפיע בכיוון הורדת הריבית הקרדיטורית של הכספים לזמן קצר?

המרכיב של הכספים האלה הוא נמוך מאד. הגיוס של האמצעים בבנקים הישראליים הוא חלק שולי מאד, והשינויים שלהם פחות משפיעים על המחיר הממוצע. המחיר של רוב המקורות שעומדים לרשות הבנקים לא ניתן לשינוי, אלא אם כן תבוא הממשלה ותצא משוק ההון.

— האם, לפי דעתך, מדיניות השער של הממשלה תרמה למשבר התעשיה והחקלאות, כלומר, במגזר היצרני?

אני חושב שבסיטואציה שבה שער המטבע נקבע בינואר 87' — כלומר, התמורה הממוצעת ליצוא היא ברמה של ינואר 87' בעוד ההוצאות עולות בעקבות עליית שכר ועליית הוצאות אחרות, שאפשר למדוד בעליית המדד שמשקפת את עליית ההוצאות — הרי התמורה הלכה ופחתה כל הזמן והרווחיות הלכה וירדה כל הזמן. ובסופו של דבר, זה השפיע על מפעלים. כמובן שההשפעה היא איטית והדרגתית, כי הם היו בטוחים שהמדיניות תשתנה והם יקבלו תמורה גבוהה יותר, ולקח להם הרבה זמן להבין שזאת שגיאה לטווח ארוך ולא רק לטווח קצר, ולכן, רק בזמן האחרון אתה רואה את התוצאות שלה בצמצום הייצור.

— הממשלה נמצאת במשבר תקציבי. איך אתה רואה את הפתרון?

אני רחוק היום מלתת רצפטים לממשלה. בסך הכל, מה שקרה לממשלה זה שרמת הגרעון בתקציב המדינה עלתה מעבר לרצוי. זה נובע מכמה סיבות: א. הסקטור הציבורי גדל בתקופה האחרונה ב־12 אלף איש, וזה מיותר. הסקטור הציבורי הוא־כי עתיר עבודה, והמחשבה היתה שצריך לצמצם אותו, ולא ברור לי למה הוא גדל. ב. הממשלה לא שמרה על המדיניות שהיא בעצמה קבעה, כי־יש לשמור על רמה קבועה של תמיכה במוצרים, והיא הלכה והעמיקה את רמת התמיכה במוצרים. והכספים האלה יצרו את הגרעון בתקציב המדינה. ג. המשק נכנס להאטה ולכן הכנסות המדינה קטנות, וזו השגיאה השלישית. הממשלה היתה מקבלת הכנסות גבוהות יותר אם המשק היה ממשיך בפעילות הסדירה.

— היית ממליץ ללכת לכיוון שינוי במדיניות המיסוי כדי לכסות את עודף ההוצאות על־ידי הכנסות נוספות?

לא הייתי מציע היום להגדיל את המיסוי על ההכנסה. גם לא הייתי מציע להגדיל את המיסוי על ההוצאה. צריך למנוע את המיסוי השלילי. את נושא הסובסידיות צריך לתקן בצורה הדרגתית ולא בקפיצות. צריך לשמור על אחוז קבוע. אבל עכשיו אין ברירה אלא לעשות קפיצות.

— איך אתה רואה את פתרון המשבר בחקלאות בקיבוצים ובמושבים שאינם רווחיים?

אני תונכתי בארץ ובחברה שלא יכולה לקבל את הדרך של חיסול קיבוצים או מושבים. ההתיישבות היא חלק מההווי הציוני שלנו וקשה לוותר על הערך הזה. ולכן זה איננו הפתרון. הפתרון הוא בטיפול באותם משקים, אשר מפגרים יותר ואשר מצבם קשה יותר. צריך לטפל בהם כך שתגדל הרווחיות שלהם ויקטנו ההפסדים. יש מושבים שאינם בנויים היום על המשך הייצור החקלאי, אלא בנויים כיחידת ישוב שמתפרנסת מדברים אחרים. יחד עם זאת, כמו שמקובל בארצות אחרות, צריך לזכור שהסקטור החקלאי זקוק למעורבות ולסיוע ממשלתיים קבועים. זה קורה בכל הארצות המפותחות, ועל אחת כמה וכמה בישראל.

מסביב ללווין, שאלות נלוות

פרופ' דן הורוביץ מן האוניברסיטה העברית ופרופ' יוחנן פרס מאוניברסיטת תל־אביב על „אופק 1" — היה או לא היה תרגיל בחירות?

ורד לוי

שיגור „אופק 1" לחלל ביום שני השבוע לווה בתחושות גאווה לאומית, שמחה והרבה טפיחות על השכם. אבל הוא גם הזכיר לנו את העובדה המצערת שאנחנו בסך הכל דיירים הזמניים של כדור אחד קטן מני רבים. פתאום מסתבר שלא צריך יותר מ־98 דקות בשביל להקיף אותנו. וזו, כנראה, הסיבה האמיתית להעלאת שאלות קטנוניות מסוג — האם היה זה תרגיל בחירות או לא — במקום להיסחף בצהלה הכללית כמו כולם.

פרופ' הורוביץ: אפס השפעה

מאז ומתמיד היו אצלנו תרגילי בחירות, אומר פרופסור דן הורוביץ, מרצה למדעי המדינה באוניברסיטה העברית; לדוגמה: „שביט 2", ערב הבחירות, בתקופת בן־גוריון; פעולת תגמול בלבנון שזכתה לכינוי „חוג בית בלבנון" בשל קרבתה לבחירות; העיתוי של הפצצת הכור העיראקי ועוד. להורוביץ אין ספק שגם „אופק 1" אינו נקי מגחמות אלקטוריאליות, אלא שהפעם זהו תרגיל מסובך ומוזר במיוחד, לדעתו. מי שאמור לקבל את הקרדיט על ביצוע מעין זה מסביר הורוביץ הוא ראש הממשלה או שר הבטחון, ובעצם — שניהם. אז לידי מי תיפול הזכות הפעם? מי יצא נשכר? ואיזה מין תרגיל בחירות זה אם גם המערך וגם הליכוד זוכים בקרדיט?

לגופו של עניין, טוען הורוביץ חד־משמעית — אין לתרגילי הבחירות שמץ של השפעה על קהל הבוחרים. התקשורת יכולה לחגוג עד מחר. כולם יטפחו איש לרעהו על השכם, אבל את דעתו של האיש ברחוב לא יצליחו לשנות. אנשים אינם משנים עמדות פוליטיות בעקבות הפצצה של כור או שיגור של לווין. מה שיכול לגרום לשינוי עמדה הם אירועים חיצוניים משמעותיים: כגון האינתיפאדה או החלטת המלך חוסיין, ולא גימיקים של פוליטיקאים.

והורוביץ מרחיק לכת עוד יותר הדברים תקפים, לדעתו. לא רק לגבי תרגילי בחירות כמו „שביט 2" או „אופק 1", אלא לגבי כל תעמולת הבחירות בישראל. בכך אין לו ספק — התעמולה, של מיליוני השקלים המושקעים בה, משפיעה בעיקר על דבר אחד: על פרנסתם של משרדי הפרסום ויחסי הציבור. רוב הקהל אינו קשוב לדמגוגיה יומה. „כמוני וכמוך יש גם לכל האנשים האחרים תדמיות די ברורות ומקובעות על המפלגות השונות. המערך יכול לנסות לאגף את הליכוד מימין מאה פעם ולא יעזור לו כלום. עדיין מיקומו בקשת יישאר נוטה שמאלה. והליכוד, מצדו, יכול להגיד מאתיים פעם שמה שהכי חשוב לו זה השלום, וגם לו לא יעזור כלום. הבוחרים אינם מטומטמים. הם יודעים בדיוק מה הסחורה, והעמדות שלהם משתנות רק כשיש להם סיבה לשנות שיקוליהם". וכל זה קורה, כאמור, אך ורק בעקבות נסיבות ואירועים חיצוניים בעלי משמעות.

לסיכום, דעתו של פרופ' הורוביץ בעניין נחרצת למדי — בישראל, השפעתם של תרגילי בחירות ושל תעמולת הבחירות בכללה, שואפת לאפס.

פרופ' פרס: קרדיט לכולם

דעה שונה, בלשון המעטה, משמיע פרופ' יוחנן פרס, מרצה בחוג לסוציולוגיה באוניברסיטת תל־אביב.

חילוקי הדעות בינו לבין הורוביץ מתגלעים כבר בשלב ההגדרה הראשוני של המושג „תרגיל בחירות". לפי פרס לא רק שאי־אפשר לכנות את „אופק" 1 תרגיל בחירות, אלא שכינוי זה אפילו מגוחך.

„הרי זה מבצע שהתחיל בשנות ה־60, זוהי תעשייה בטחונית בת 20 שנה. איך אפשר לקרוא לזה פתאום תרגיל בחירות?" הוא שואל.

וכך גם לגבי „שביט 2". ההבדל הסמנטי בין הורוביץ לפרס: פרס מדבר רק על עתויים, שהם עצמם, אולי בנסיבות מסוימות, תרגילי בחירות. לגבי המקרה הנוכחי, הוא נותר איתן בדעתו — לא היה כאן תרגיל בחירות. ועל מנת להוכיח את דבריו הוא מגייס לעזרתו בדיוק את הטעון שהעלה הורוביץ על מנת להראות איזה מין תרגיל מוזר זה — אופן חלוקת הקרדיט. „יש פה את שמיר כראש הממשלה, כלומר — קרדיט לליכוד", אומר פרס. „את רבין כשר הבטחון, כלומר, קרדיט למערך, ואת נאמן כיו"ר הסוכנות החלל הישראלית, כלומר, קרדיט לתחיה". אצל הורוביץ הטעון הזה זה נתפס כהוכחה לאיוולת ולקוצר הראיה של המדינאים שלנו ערב בחירות. אצל פרס — כהוכחה לכך שאף אחד לא התכוון בכלל לעשות תרגיל בחירות. אי־אפשר לכנות את „אופק 1" בכוח תרגיל בחירות, קובע פרס. בכל תולדות תרגילי הבחירות בישראל עוד לא היה תרגיל מהסוג הזה, שבו כל המפלגות משתתפות וכולם נהנים.

לתזכורת: תרגילי ארידור

אלא שפרופ' יוחנן פרס לא מזלזל כהוא זה בכוחם של תרגילי בחירות אמיתיים. כדוגמה הוא מעלה את תרגיל „הכלכלה הנכונה" של ארידור ואת הפצצת הכור בעיראק וסיפוח הגולן לקראת בחירות 81'. לתרגיל בחירות יכולה להיות השפעה על קהל בוחרים ועוד איך, קובע פרס, ולדעתו, הצעדים בהם נקטה מפלגת הליכוד בשנה שלפני 81'. מוכיחים זאת בצורה קלאסית.

פרס מספר על מחקרי עומק שנעשו בנושא, ואין לו ספק בכך שהעובדה שגם תיק האוצר וגם תיק הבטחון היו אז בידי הליכוד, בשילוב עם „כלכלת השפע" ושטיפות המוח שנעשו לאנשים, הם שהעלו את הליכוד לשלטון שנית.

לדעתו, כאשר עומדת בראש השלטון מפלגה אחת גדולה שמצליחה לייצר תרגיל בחירות שמאפשר לציבור לזהות בבירור מי עומד מאחורי הפגנת הכוח, הרי בנסיבות מסויימות בהחלט תהיה לו השפעה.

גם בנוגע למידת ההשפעה הפוטנציאלית של תעמולת הבחירות כולה גורס פרס קצת אחרת. הוא מסכים שהשפעתה נטו, ביחס לעוצמתה הקולנית, קטנה בסופו של דבר, אבל, הוא אומר, אי אפשר להסיק מזה שאם רוב המפלגות יצאו בקמפיין ומפלגה אחת תרשה לעצמה לשתוק, היא לא תאכל אותה. והדוגמה הקלאסית לעניין זה הן, לדעתו, שתי חברות הענק קוקה־קולה ופפסי־קולה. הן מקפידות לפרסם ולהישאר בתודעה, זו בצד זו, כבר שנים. אז אפשר להגיד — מה כבר יקרה לקוקה־קולה אם לא תפרסם כמה חודשים? אבל, אז יופר המאזן העדין, וברגע שאחת תפסיק לפרסם אפילו לשבועיים, מיד השניה יוצאת נשכרת. וזה כבר נבדק.

השאלה הקובעת היא נסיבתית, אומר פרס, והנסיבות אצלנו היום הן כאלה שיש כמעט איזון בין שתי מפלגות גדולות דווקא במצב כזה כל גרגיר קטן יכול לשנות את התמונה ונודעת השפעה מהותית לתעמולה. העברה של 3 או 4 אחוזים בלבד מהקולות הרי יכולה לגרום שינוי גדול. ואז, למשל, הכשלת בחירתו של נציג דרוזי במפלגה, או העברת כל הנשים למקומות לא ריאליים במפלגה, או העברת כל הנשים למקומות לא ריאליים במפלגה, או שיגור טיל על־ידי מפלגה — יכולים בהחלט לעשות את שלהם.

נכון שלא רבים ישוכנעו על־ידי תרגיל בחירות כזה או אחר. אבל מאחר שמדובר, כאמור, בקוצו של יוד, הרי בתנאים שלנו גם השפעה קטנה מבחינה סטטיסטית יכולה להיות בעלת משמעות פוליטית מכרעת, ולא מומלץ לזלזל. □

המירוץ אחר הגלימה

דורית ביניש, תמיכה בלתי מסויגת של 200 פרקליטי המוסד
צילום: רחמים ישראלי

יציאתה של עו"ד דורית ביניש לחופשת פרישה טרפה את קלפיו של שר המשפטים. ירצה או לא ירצה, הוא צריך להחליט בקרוב אם להציע לממשלה את מינויה לתפקיד פרקליט המדינה

טוביה בסקינד

„דורית ביניש היא האדם הנכון במקום הנכון ובזמן הנכון לתפקיד פרקליט המדינה", אמר השבוע עו"ד אשר פלגי בשיחה עם העתונאי גדעון אלון. דבריו של עו"ד פלגי, אשר עבד בפרקליטות המדינה במשך 23 שנים ובין שאר תפקידיו שימש גם כפרקליט מחוז ירושלים, היו חוליה נוספת בשרשרת שכולה תמיכה ציבורית במשנה לפרקליט המדינה, הנראית כמועמדת המתאימה ביותר להחליף את פרקליט המדינה הפורש, עו"ד יונה בלטמן, המתעתד להתרוות [illegible] מבקר האוניברסיטה העברית.

עו"ד דורית ביניש מצויה במוסד פרקליטות המדינה זה 23 שנים. בראשית דרכה, זמן קצר לאחר שסיימה את לימודיה בפקולטה למשפטים, עשתה את תקופת ההתמחות. בהמשך דרכה שימשה בשורה ארוכה של תפקידים, כאשר תהילה רבה רשמה בתפקידה כמנהלת מחלקת הבג"צים. בשש השנים האחרונות היא משמשת כמשנה לפרקליט המדינה ופועלת בהרמוניה מלאה עם פרקליט המדינה. יתרה מזאת — בשנתיים האחרונות היה פרקליט המדינה, עו"ד יונה בלטמן, עסוק כל כולו בהכנת כתב האישום במשפטה של מדינת ישראל נגד ג'ון (איוון) דמיאניוק. עו"ד דורית ביניש, העזר כנגדו, ניהלה במשך כל אותה תקופה את פרקליטות המדינה ודאגה לפעילות השוטפת במוסד.

לכאורה מצויות בעו"ד דורית ביניש כל התכונות האמורות לשמש לה כנתוני פתיחה מצוינים לקבלת התפקיד הבכיר בפרקליטות המדינה. היא יכולה להיות סיפור קלאסי של עובדת מדינה מצטיינת, שפסעה באיטיות אך בהתמדה מתפקיד זוטר דרך תפקידי מפתח מרכזיים עד לקודקוד הפירמידה. כתבת „כל העיר" לענייני משפטים, עינת ברקוביץ', היטיבה לתאר את המשנה לפרקליט המדינה בכתבה שהתפרסמה לאחרונה בשבועון הירושלמי: „היא אשנה על הגישה, שלפיה דברים לא נעשים אלא אם אתה דואג לעשותם בעצמך... הוותק שלה, ואולי זה פשוט האופי, מקנה לה תחושת אחריות לכל הקורה במערכת. היא מוכנה לטפל בכל בעיה, תמיד. אילו היתה במערכת תחרות, היה אולי מי שינסה לצמצם את תחומי השפעתה ולמנוע את התפשטותה. במצב כיום, הנכונות שלה לקחת תחת אחריותה עוד ועוד נושאים גורמת לכולם שמחה מרובה".

המשנה לפרקליט המדינה זוכה גם לתמיכה בלתי מסויגת מצד חבריה לצמרת פרקליטות המדינה. המשפטנים הזהירים לא היססו להניח על שולחנו של שר המשפטים מכתב שזו לשונו: „פרקליטות המדינה סומכת על שר המשפטים אברהם שריר, שידאג למערכת, ימנה את הגברת ביניש לפרקליטות המדינה וימנע פגיעה בעבודה השוטפת של המשרד".

אגב, כותבי המכתב הירשו לעצמם לייצג במכתבם את מוסד פרקליטות המדינה רק לאחר שהעבירו באמצעות הפקסימיליה את תוכנו של המכתב הנ"ל בין כ־200 פרקליטי המוסד ברחבי הארץ. אף לא אחד מאותם עובדים קם להביע את התנגדותו לתוכן המכתב, וכך הובהר לשר המשפטים מהם העצמה וההיקף של התמיכה בעו"ד ביניש.

אברהם שריר, הוא האיש שאמור להביא לישיבת הממשלה את הצעתו למינוי פרקליט המדינה החדש. שריר העדיף למלא את פיו מים, וכל הנסיונות שנעשו, הן מצד בכירים בפרקליטות המדינה והן מצידם של עתונאים, שביקשו לשמוע את דעתו בנושא, נתקבלו בחומה עבה של שתיקה.

עו"ד דורית ביניש, הנעלבת משהו מהיעדר גיבוי מצדו של השר הממונה על פרקליטות המדינה, יצאה תחילה לחופשת מחלה בהמשך הודיעה למנכ"ל משרד המשפטים כי היא יוצאת לחופשת פרישה. ראוי להדגיש, כי לפני כארבעה חודשים ביקשה עו"ד ביניש לעזוב את משרד המשפטים כדי לפתוח דף חדש בקריירה המשפטית, והפעם בשוק הפרטי. פרקליט המדינה, עו"ד יונה בלטמן, המיודד עמה ומוקיר אותה כמשפטנית מצטיינת, דיווח לה על תכניותיו לעתיד, ועו"ד דורית ביניש, שכסאו הרם של פרקליט המדינה קסם לה, העדיפה לגנוז את תוכניותיה. ביציאתה לחופשת פרישה נקטה המשנה לפרקליט המדינה צעד מתוחכם, שנועד להחזיר את הכדור למגרשו של השר שריר, שוודאי היה מעדיף לנקוט מדיניות של סחבת בשאלת מינוי פרקליט המדינה החדש. שריר היה מעוניין, כי מינוי זה יובא לאישור הממשלה רק לאחר הבחירות, וזו למעשה הסיבה לבקשתו מעו"ד יונה בלטמן שיואות להמשיך בתפקידו עד לגמר ההליכים במשפט דמיאניוק.

כאמור, יציאתה של עו"ד ביניש לחופשת פרישה טרפה את קלפיו של השר שריר, שייאלץ להחליט — לכאן או לכאן — במועד קרוב יותר מכפי שהיה מעוניין.

ואמנם כן, בראשית השבוע נראו סימנים ראשונים ל„אנסותו" של שר המשפטים. בפגישה שקיים בלשכתו עם הפרקליטים הבכירים בפרקליטות המדינה, הרגיש שריר כי אין לו מועמד אחר לתפקיד פרקליט המדינה, זולת עו"ד דורית ביניש. בדבריו ציין שריר, כי כל המינויים במשרד המשפטים היו עד כה מינויים מקצועיים, שבוצעו ללא שום שיקולים ולחצים פוליטיים. שריר מחה על כך שפרשה זו התדרדרה והפכה לעניין פוליטי.

בפגישה, בה השתתפו בין השאר פרקליט המדינה הפורש עו"ד יונה בלטמן, פרקליט מחוז ירושלים עו"ד עוזי חסון, ומנהלת המחלקה האזרחית עו"ד פליאה אלבק, הובהר לשר כי תמיכתם נתונה לעו"ד דורית ביניש והם רואים בה את המועמדת הטבעית לאיוש משרת פרקליט המדינה. המשתתפים בפגישה לא היססו להזהיר את השר מפני הנזק לפרקליטות המדינה אם אכן ייכנע השר ללחצים ולתחושת אי נוחות מצידן של קבוצות פוליטיות שונות.

הלחצים המופעלים על השר שריר באים מצידה הימני של המפה הפוליטית, שם מצויים גורמים שונים שעניינים לאומיים כביכול מגמדים עבורם את אושיות שלטון החוק. עו"ד דורית ביניש הצליחה להרגיז חוגים רחבים במחנה הלאומי במספר מקרים — היא ייצגה את המדינה כתובעת במשפט נגד ה„בחורים המצוינים" מהמחתרת היהודית. בתוקף תפקידה זה ערערה גם על קולת העונש שנגזר על חלק מחברי המחתרת היהודית. עו"ד ביניש השתתפה גם בצוות שחקר את מחדלי צה"ל והדרג המדיני בפרשת סברא ושתילה, אך עיקר הזעם נגדה — שהיה גם מלווה בהשמצות שפלות — בא בעקבות תמיכתה במי שהיה היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' יצחק זמיר, שהודח למעשה מתפקידו בעקבות התעקשותו בפרשת השב"כ.

גם שר המשפטים אינו מתלהב לבקש מהממשלה לאשר את מינויה של עו"ד ביניש לתפקיד פרקליט המדינה. המשנה לפרקליט המדינה לא עמדה בחזית אחת עם שר המשפטים, שעה שזה הסתבך בשלומיאליות מגוחכת בפרשת ויליאם נקש. ברם, שריר, נכון לעכשיו, אינו מצליח לשלוף ארנב חדש מכובעו והוא מודע לכך שפרקליטות המדינה כולה מאוחדת במאבק למען מינויה של עו"ד דורית ביניש לתפקיד.

אי מינויה של המועמדת הטבעית ביותר לתפקיד, כמו גם סירובם של בכירים אחרים במערכת הפרקליטות לדלג מעל המשנה לפרקליט המדינה, עלולים לגרום לאנרכיה רבתי בפרקליטות המדינה. בהעדר מועמד אחר למשרת פרקליט המדינה עלול שר המשפטים לבחור בדרך ה„קלה" — לא להחליט עד להודעה חדשה ולהסתפק בממלא מקום זמני, ממש כפי שראש הממשלה יצחק שמיר הוא ממלא מקום שר הפנים וממש כפי שמינוי של שריר לתפקיד שר המשפטים נעשה באופן זמני...

עו"ד אשר פלגי — בשיחה עם העתונאי גדעון אלון שפורסמה ב„הארץ" — אמר בתגובה לאפשרות זו: „זה יהיה מצב קשה מאוד. ניתן להמשיל זאת במונחים צבאיים לחיילים הנדרשים לצאת להתקפה ללא קצינים ומפקדים. מוכרח להיות כוח מוביל. אם לא תהיה הנהגה בפרקליטות, תיווצר מציאות העלולה לגרום לדמורליזציה, לחוסר הכוונה ולתסכול רב של צוות העובדים". □

במסע ההשמצות נגד עו"ד ביניש לא היססו גורמים שונים בחוגי הימין לטפול עליה כאילו עמדתה כזכות שלטון החוק הינה בבחינת עלה תאנה לרומאן אותו היא מנהלת עם אחד מאנשי השב"כ שאינו מעורב בפרשה.

להאשמות מגוחכות אלה, שהגיעו גם מצדו של ח"כ הנושא בתואר רב בישראל, שורבבו הערות לגבי הופעתה החיצונית של המשנה לפרקליט המדינה, שחזותה הנאה עוררה אצלם הורמונים שובניסטיים. אחרי הכל, חלק לא קטן ממתנגדיה של עו"ד ביניש מקפיאים מדי בוקר לומר „ברוך שלא עשאני אשה"...

שנה באוויר

מי שקיבל את חיל האוויר לפיקודו למשך ארבע שנים, האלוף אביהו בן־נון, ייבחן בעתיד לאו דווקא במידת השפעתו על החיל, אלא על המטה הכללי כולו

אבי בניהו

השבוע מלאה שנה לכהונתו של האלוף אביהו בן נון כמפקד חיל האוויר.

יהיה זה יומרני מדיי לנסות ולבחון מפקד זרוע כמו זרוע האוויר בתום שנה אחת בלבד, אולם ההנחה לגבי בן־נון היא שמבחנו הסופי יהיה דווקא במידת השפעתו על המטכ"ל ועל צה"ל בכלל, ופחות על חיל האוויר עצמו. אלה הקרובים אליו, והעוקבים אחר דרך עבודתו ותפיסת עולמו, חשים בתהליך הזה, שבאופן כללי עשוי רק לחזק את הצבא. אחרים, העוקבים אף הם בעניין רב אחר בן־נון, חוששים כי בסיומו של התהליך, כשיגיעו לבחור את הרמטכ"ל הבא, קשה יהיה להתעלם מאביהו בן־נון. אלה זוכרים איך בתפקידו הקודם, "כקצין כחול מחיל האוויר" הוא תיכנן את תקציביהם בשריון, בים וביבשה, איך פיקח על תהליך הקיצוץ ואיך חרש שינויים. אל מול "הנטע הזר" שחדר אל חדרי הדיונים במטכ"ל והתערב בענייניהם.

ראשית תקופת כהונתו של בן־נון בפיקוד על חיל האוויר הוקדשה רובה ככולה לתיכנון רב־שנתי של הזרוע, לאחר החלטת הממשלה על סגירת פרוייקט הלביא. בן־נון, אחד המתנגדים הבולטים למטוס, שתרם תרומה נכבדה לחיסולו, ניגש אז לקציר היבולים. הוא נילחם בעקשנות בנושא "האיזון הבין־זרועי" (במילים אחרות: חלוקת "העוגה" בין החילות השונים) ודאג שחיל האוויר בלשון המעטה לא ייצא מקופח.

הקירבה שלו אל הרמטכ"ל, רב־אלוף דן שומרון, סייעה מאד בתהליך. בין השניים שוררת מערכת יחסים הדוקה מאוד, ושומרון נוטה להתייעץ בבן־נון כמעט בכל נושא בטרם יבוא להכרעה.

בצמרת חיל האוויר מרוצים מאוד משיתוף הפעולה הזה. "הפורום הבכיר" של החיל, הכולל את כל ראשי הלהקים ומפקדי הבסיסים והכנפות, נפגש אחת לשבוע ומעודד את בן־נון למעורבות יותר בתחומי המטה הכללי. מסביר זאת קצין בכיר בחיל האוויר, הנוטל חלק בישיבות השבועיות: "חיל האוויר הוא זרוע שעובדת בצורה לוגית. יש לנו הרבה מאוד מנהגים טובים שנשמרים במשך שנים ארוכות, כך שהאלוף בן־נון קיבל ירושה די טובה. למעשה, מינוי מפקד חיל האוויר נחשב כמין תור בין הבכירים, המקבלים את החיל לפקודן של ארבע שנים. תפקידו של מפקד החיל הוא לטפח את הקיים, לשמר את האווירה, את המסורת ואת הרוח הטובה. את כל אלה עושה בן־נון בצורה הטובה ביותר ובגישה מיוחדת הזוכה לתמיכה מלאה בחיל. הוא בהחלט נמצא בכוון הנכון, אבל עיקר מבחנו, לדעתי, יהיה בכך שיצליח לשמר את חיל האוויר ולהקרין ממנו על צה"ל כולו".

האלוף בן־נון שונה מאוד משני קודמיו בתפקיד, האלופים דוד עברי ועמוס לפידות. הוא פתוח יותר, מרבה להופיע בציבור, מצטייר כמנהיג וגורף את פקודיו.

בתום תקופת כהונתו של האלוף לפידות, לאחר פרשות פולארד ואביאם סלע, בעיצומה של המחלוקת על פרוייקט הלביא והאווירה הבלתי נינוחה ששררה בחיל האוויר, היה החיל זקוק בעיקר לרועה. בן־נון, החזיר לחיל ובעיקר לקצונה הבכירה, את המורל ואת ההרגשה שיש מנהיג ומפקד בעל השפעה על הרמטכ"ל ועל שר הביטחון.

האלוף בן־נון משקיע הרבה בטיפוח מיגזרים בחיל האוויר, שבדרך כלל אינם זוכים לתהילה. הוא מרבה לסייר במערך הטכני, בבסיסי הדרכה ובמערך הנ"מ.

כשהזרים צה"ל לפני תשעה חודשים כוחות מוגברים להגדה המערבית ולרצועת עזה ביקש בן־נון לשלב במשימה זו גם את חייליו. רבים בחיל האוויר הרימו גבה כששמעו על פרחי טייס בשלבים מתקדמים של הקורס, המסיירים חמושים באלה ברחובות עזה. האלוף בן־נון סייר אז בין יחידות הנ"מ שהוצבו בשטחים. הוא ראה חשיבות עליונה בכך שחיל האוויר יטול חלק בפעילות הזו.

גם את "החצצית" לקח חיל האוויר תחת חסותו, וזו הועברה לאחריות הנ"מ — לא במעט בשל הכושר הטכני והגישה המיוחדת באחזוקה ובתיפעול שמפעיל חיל האוויר בבואו לטפל בכלים חדשים. בשנה הראשונה של בן־נון צעד חיל האוויר צעד אחר קדימה בכל הקשור להגדרת זרוע האוויר בשנות האלפיים ותיכנון נושא הפיתוח, הרכש וההצטיידות.

החיל קולט כיום מטוס F-16 מדגמים מתקדמים. כן החל להתבצע פרוייקט להשבחת מטוסים ומסוקים מדור קודם והכשרתם למשימות העתיד, תוך בניין הכוח האווירי למלחמה הבאה. בעבר סופר על יחסים מעורערים בין מפקד חיל האוויר הנוכחי ובין מנכ"ל משרד הביטחון, אלוף במיל' עברי. יש לתניה שצל היחסים הללו מעיב עד היום על שניהם.

להדים רבים בצבא ובתקשורת זכתה הפעולה שבה שלח בן־נון חיילים שייחלצו בכוח מטוס F-15 מתוך התעשייה האווירית. פעולה זו עוררה את חמתו של שר הבטחון, שמצא הזדמנות להעיר למפקד חיל האוויר בפני מליאת המטה הכללי של צה"ל. הנסיון להוציא את ה־F-15 מתוך התעשייה האווירית נעשה בעת היעדרם מהארץ של שר הבטחון רבין ושל המנכ"ל עברי. בן־נון קיבל, ככל הנראה, את הסכמתו של הרמטכ"ל, אך איבד נקודות אצל שר הבטחון.

בשנה הראשונה בתפקיד הוביל האלוף בן־נון את חיל האוויר בהצלחה רבה ובאופן מאורגן ומסודר. ובדיוק לזה מתכוונים אלה המטיפים למעורבות יתר של חיל האוויר בתוך המטכ"ל, ואשר שואפים להדביק את הצבא בסדר ובנוהל התקין של חיל האוויר.

בן־נון, אומרים בחיל האוויר, צריך לתת את הדעת גם על העניין הזה. עליו לפעול בתבונה בכל הקשור לקשרים הרחבים עם צה"ל.

תחום נוסף בו ניכרת באופן בולט השפעתו של בן־נון הוא פתיחות החיל אל הציבור והתיקשורת.

עד לפני שנה נחשב חיל האוויר לחיל "הסגור" ביותר בצה"ל. להוציא את יום חיל האוויר לא היה מפקד החיל מתראיין בכלי התקשורת וכמוהו נמנעו מכך מפקדים בכירים אחרים.

לבן־נון, יש גישה שונה. חיל האוויר מרבה כיום ליזום פירסומים, מונתה קצינה מיוחדת לעבודה עם הכתבים הצבאיים, והעתונאים מעורבים יותר בנעשה בתוך זרוע האוויר. לקראת כל ארוע תיקשורתי נערכות התייעצות עם אנשי פירסום מקצועיים ועם עתונאים במילואים. "רוח המפקד" פשטה בכל החיל ודבקה גם בקצונה הבכירה, האווירה כיום, שנה לאחר כניסתו של בן־נון לתפקיד, מתאפיינת ברצון להשפיע יותר ויותר על הצבא כולו. בצמרת החיל טוענים, כי כבר הוכח שקצינים בכירים מ"הכחולים" יכולים למלא בנקל תפקידים משמעותיים במטה הכללי של צה"ל, כאשר הצבא מרוויח מנסיונם העשיר ומתפיסת עולמם. ואם ימונה בקרוב אלוף נוסף במט"כל שהגיע מחיל האוויר, ניתן יהיה לשייך את מינויו לבן־נון. קצין בכיר בחיל האוויר אומר על כך: "בן־נון מנהל את חיל האוויר בסדר גמור ונותן דגש במקומות הנכונים. הוא רוצה שהחיל שלו, ישפיע יותר על הצבא ושצה"ל ידכוש מנהגים שלו. אם בעוד ארבע שנים יהיו שינויים בצה"ל, שהם בתפיסה הכוללת של זרוע האוויר, הרי זו תהיה הצלחה של אביהו בן־נון, וזהו, למעשה, מבחנו העיקרי".

אחרי התהליך הזה, שכבר מתרחש בפועל עוקבים אלה המצפים בכליון עיניים ואלה החוששים מהתוצאה הסופית. □

שופט אחד, מנכ"לית ו־39 חברים

מי ידע ב־1959, כשנחקק חוק הבחירות (דרכי תעמולה), על ג'ינגלים, קלטות־וידאו או שידורים מן הים? היום כל אלה הם הנושא החם ביותר בוועדת הבחירות בכנסת ■ 55 אנשים כבר פנו אל הוועדה כדי לקבל את המסמכים הדרושים להצגת רשימה. מי שיירשם, יוכל להפקיד ערבון רק בהמחאה בנקאית ■ ועוד מחידושי השנה: השתתפות של אסירים בבחירות ומודיעין טלפוני למי שאיבד את הקלפי שלו

חנה איש־הורביץ

באוגוסט הסתיימה תקופת הגיוס [illegible] הממושכת של תמר אדרי, [illegible] שהליכותיה נעימות, אם [illegible] ילדים. אל חדרה בקומה [illegible] בבניין הכנסת זרמו 200 איש, [illegible] עוברים בשירות המדינה, בכנסת [illegible] פרטיים, שאחת לארבע שנים הם מתגייסים [illegible] חודשים של עיסוק נמרץ ותגיגי — [illegible] הבחירות לכנסת. רבים מהם מכירים [illegible] הנקראים לדגל מזה מספר מערכות [illegible] אדרי, „תמי" בפי עובדי ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, המועסקת בוועדה בתפקידים שונים [illegible] שנת 1969, כשהייתה סטודנטית [illegible] ויחסים בינלאומיים, היא מנכ"לית הוועדה [illegible] ממערכת הבחירות הנוכחית. ותקציב [illegible] לרשותה מתקרב ל־27 מיליון שקלים.

איך מפעילים מערכת מינהלית מורכבת [illegible] בה צורך רק אחת לארבע שנים? [illegible] הוועדה המרכזית לבחירות לכנסת [illegible] לבחירות מונה מנגנון הוועדה שלושה [illegible] עובדים, ובכללם המנכ"לית, המטפלים [illegible] רשימת הבוחרים ומקיימים את המשרה. [illegible] הבחירות מגוייסת במהירות כל [illegible] המשופשפת והמיומנת. פתרון זול ויעיל [illegible] על רצון טוב ועל התלהבותם של [illegible] ביניהם ממלאי תפקידים בכירים [illegible] השגרתית. אדרי מספרת: „המיפגש [illegible] הרגשה של מיבצע. כולם מוכנים [illegible] אם צריך להישאר עד הבוקר — [illegible] כאלה ש'מנופחים' במשרדים שלהם [illegible] למלא אצלנו תפקידים קטנים יחסית. [illegible] של עיסוק בדבר חשוב ושל להיות [illegible] העניינים." שתי הבנות והבן של תמי [illegible] לבחירות של 1973, 1977 ו־1981. [illegible] במשרדי הוועדה כשכרסה בין שיניה.

שמירה על כבוד היריב

מעל להמולה הפעלתנית שתמי מנווטת [illegible] עליה, נמצא האיש שתפקידו להבטיח [illegible] ייעשה בהתאם לחוק. זהו יושב ראש [illegible] הבחירות המרכזית לכנסת. החוק קובע [illegible] בתפקיד זה יכהן שופט בית המשפט העליון [illegible] ייבחר לתפקיד זה על ידי חבריו השופטים. [illegible] עבדה עם שישה יושבי ראש, השופטים [illegible] ויתקון חיים כהן, אליהו מני, ד"ר משה [illegible] גבריאל בך ואליעזר גולדברג. „עם כל [illegible] נוצרו קשרים יפים מאד, מערכת כמו [illegible] 12 ו־13 שעות עבודה ביממה. אוכלים [illegible] מבלים את כל היום יחד." כך המנכ"לית.

יושב ראש ועדת הבחירות לכנסת הי־12 [illegible] שופט בית המשפט העליון אליעזר גולדברג, בוגר המחזור השלישי של הפקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית. „השופט" [illegible] העובדים, אפילו אינם מזכירים את שמו. [illegible] זהיר, איננו מתראיין לתקשורת. „הוא [illegible] מסבירים העובדים. במשך החודשים [illegible] השופט בפיקוח על מערכת הבחירות, הוא [illegible] לה את כל זמנו ואיננו לוקח חלק [illegible] שיפוטיות.

יושב ראש הוועדה בבחירות לכנסת הי־11, השופט גבריאל בך, נקט פתיחות רבה יותר. [illegible] התיר לעובדים לפנות אליו בשמו הפרטי. [illegible] השופט בך שיזם לראשונה חתימה על אמנה [illegible] סיעתית לניהול מערכת בחירות הוגנת [illegible] הכוונה היא כי כל התלונות שיוגשו ימצאו [illegible] פתרונן על־ידי הוועדה, ללא היזקקות [illegible] משפט. במערכת הבחירות הנוכחית ניסח [illegible] גולדברג אמנה דומה ופנה בקול קורא [illegible] הסיעות המיוצגות בכנסת היוצאת, כי [illegible] עליה. הסיעות נענו לבקשה גם הפעם. [illegible] הצעד הזה, הסמלי בעיקרו, עשוי להשפיע [illegible] „נפעל בכל יכולתנו, כי מערכת הבחירות [illegible] עניינית ומכובדת, ותתנהל בסובלנות [illegible] על כבודו של היריב", נאמר באמנה. [illegible] נפלאות.

הפסקה בין ירדנה לשמעון

תעמולה היא נושא המעסיק את יושב ראש [illegible] בימים אלה. חוק הבחירות (דרכי תעמולה) [illegible] 1959 קובע את האיסורים ואת ההגבלות [illegible] על תעמולת בחירות. מפעם לפעם נדרש [illegible] לפרש את החוק ולקבוע אם רשימה מסויימת עולה בניגוד להוראותיו. לדוגמא, שאלה ברוח הכסיסי הפרסומת החדשניים: ג'ינגל של מפלגה, האם הוא בגדר מופע בידורי? מי ידע בשנת 1959, כשהחוק הזה נחקק, על ג'ינגלים? שתי מפלגות התלוננו על מפלגה שלישית, המשמיעה ג'ינגלים מפיו של אמן באספות הבחירות שלה. השופט פסק „ג'ינגל" זה חוקי, כי הוא מהווה חלק מהתעמולה, לא בידור לשמו. בין התלונות נושאי תעמולה שהוועדה דנה בהן: תביעת הליכוד לאסור הופעות של ירדנה ארזי במופע שם שמעון פרס מופיע בו. נציגי הסיעות יחד עם יושב הראש החליטו, כי תהיה הפסקה ממושכת בין ירדנה לבין שמעון, וכך יהיה המופע כשר. תלונה טריה של נציג מפ"ם נגד התחייה, שפנתה לחיילים בכרטיסי ברכה, שסמל התחייה עליהם. וזה בניגוד לכלל, האוסר עשיית תעמולה בצה"ל. השופט קבע שאסור להמשיך בחלוקתם של כרטיסים אלה.

היועץ המשפטי של הוועדה אהוד שילת, [illegible] בקול רם: החוק אוסר הקרנת תעמולת בחירות בטלוויזיה, האם האיסור חל רק על שידור בתחנות השידור הממלכתית, ומתיר הקרנה של קלטות וידאו בחוגים מצומצמים? ומה הדין של שידורים בטלוויזיה פירטית, אם יהיו כאלה? מין עבירה בתוך עבירה? שאלה נוספת שמתעוררת: אם החוק אוסר שידור תעמולת בחירות ברדיו [illegible] תעמולה תוך שימוש בכלי שיט, איך זה [illegible] בכירים וטובים בתחנת „קול השלום"?

הפעילות במשרדי הוועדה, השבוע, קדחתנית: ביום ראשון ביקרה ועדת משנה של ועדת הבחירות המרכזית בבתי הסוהר איילון ונוה תרצה, כדי לעמוד על הסידורים להשתתפותם של אסירים בבחירות. זו הפעם הראשונה שמתאפשר לאסירים ולעצירים להשתתף בבחירות, בעקבות תיקון לחוק הבחירות. בלשכות הכלא הבטיחו להציג על לוחות המודעות את מצעי המפלגות ולאפשר לאסירים לצפות בשידורי התעמולה בטלוויזיה, אף אם הם שודרו לאחר שעת כיבוי אורות. בכלא איילון יש מכשירי טלוויזיה בתאים המעופשים ביותר, [illegible] שרה יצחקי דוברת הוועדה, שהיא גם [illegible] הכנסת, שהשתתפה בביקור הקשה. [illegible] אחרים, יצפו האסירים בשידורי התעמולה במועדון של בית הכלא. יאיר שטרן [illegible] יערי מהטלוויזיה תיאמו הפעלת כ־30 קלפיות מדגמיות של הטלוויזיה ביום הבחירות [illegible] קלפיות האמת.

מנכ"לית, תמר אדרי

צילום: רוני נעמן

„נאמני הגלידה" נפסלו

וביום חמישי נערך טכס הגשת הרשימות לוועדת הבחירות, שהוא האירוע הצבעוני הדרמטי ביותר במהלך ההכנות לבחירות. בגלל החגים פוצלה הפעם הגשת הרשימות לשניים, והיא תסתיים ביום שלישי הבא. הרשימות החדשות צריכות להזדרז, להן יש בעייה: אותיות הא"ב כמעט אזלו, הן נוצלו על ידי הסיעות הקיימות. נותרו רק האותיות ז ט ו־ק. רשימה שלא תצליח „להשתלט" על אות משלה ותיאלץ להשתמש באות הכלולה בשם של רשימה אחרת, תזדקק להסכמתה של המחזיקה באות. השופט גולדברג הבטיח לסייע לרשימה שלא תצליח להסתדר בכוחות עצמה.

„עין או פלי" אולי לא תתייצב ביום הצגת הרשימות. שרה יצחקי מספרת שאדם שבא לבקש את מסמכי הרישום, המציא במקום שם זה. בכל מערכת בחירות יש אחד כזה. בבחירות לכנסת הי־11 פנתה לקבל מסמכים רשימת „נאמני הגלידה". היא לא רצה לכנסת.

חמשים וחמישה אנשים פנו אל הוועדה, כדי לקבל את המסמכים הדרושים להצגת רשימה. בהם נציגים של המפלגות והסיעות הקיימות בכנסת הנוכחית, רשימות שעלו על הבמה הציבורית בתקופה האחרונה, כמו מימד ומולדת, ורשימות מוכרות ממערכות בחירות קודמות, אשר טרם הצליחו להכניס נציג לכנסת, כמו רשימת הגימלאים ויצחק יצחקי והם מס, וגם רשימות קיקיוניות חדשות או בלתי מוכרות, כמו יערי"ל — יורדים עולים, או דרך ארץ, ותרשיש, ויד אחות והבוזה השקט ועוד. לא כל אלה יירשמו לבחירות וירוצו בהן.

לאחר שהרשימות מגישות לנשיאות הוועדה את מסמכיהן וערבון בסך 12,600 שקלים, מתחילה העבודה הקדחתנית מאחורי הקלעים. רשימות התומכים והמועמדים נבדקות באמצעות מסופי מחשב של הוועדה, הקשורים עם מירשם האוכלוסין, כדי לוודא את אמיתות השמות הכלולים ברשימות ואת כשירותם לבחור או להיבחר. נערכת גם בדיקה משטרתית, לאימות החתימות. בדיקות אלה עשויות להימשך לתוך הלילה. „עיסוק" אחד נחסך הפעם מהעובדים: לא יהיה עליהם לספור אלפי מטבעות, כמו במערכות בחירות קודמות. הייתה רשימה אחת, הנאבקת לקיצוץ בתשלומי מס הכנסה, שהייתה מגישה את הערבון במטבעות קטנות, והעובדים נאלצו למנות אותן אחת לאחת. הפעם יתקבלו הערבונות רק בשיקים בנקאיים.

שיא בקשות פסילה ל„כך"

אחרי שהרשימות יעברו את המשוכה הפורמלית, יאלצו כמה מהן להתמודד עם המשוכה הרעיונית, שהפעם תהיה אמנם גבוהה יותר משהייתה בבחירות לכנסות קודמות, אבל בכל זאת ניתנת למעבר. לפי תיקון שהוכנס לחוק יסוד הכנסת לא תשתתף בבחירות לכנסת רשימה שיש במטרותיה או במעשיה אחד מאלה: שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי, או שלילת האופי הדמוקרטי של המדינה, או הסתה לגזענות. ואם בבחירות לכנסת הי־11 ביטל בית המשפט העליון את החלטת הוועדה לפסול את כך ואת המתקדמת, מפני שהחוק לא הסמיך את הוועדה במפורש לעשות זאת, הפעם ייאלץ בית המשפט להחליט לגופם של העניינים. אבל, לדעת אהוד שילת, אין בטחון בדבר ההחלטה שיקבל בית המשפט. אומר שילת: „האמור בחוק הוא נוסחה בלבד, שמישהו צריך ליצוק בה תוכן. מישהו צריך לומר מה זה גזעני, מה זה שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינת העם היהודי. אלה דברים שאף פעם לא לובנו מבחינה משפטית. יתנהל ויכוח בוועדה, שיתמשך בבית המשפט העליון." והוא מוסיף: „פסילה של רשימה היא אחד הנושאים הכבדים ביותר במדינה דמוקרטית".

יו"ר, השופט אליעזר גולדברג.

צילום: רחמים ישראלי

החוק איננו קובע מי רשאי להגיש התנגדות לאישורה של רשימה. הוועדה יכולה לבדוק נושא זה מיוזמתה, או מיוזמת אחד מחבריה, וגם מיוזמת גורם אחר. עד כה מחזיקה סיעת כך בשיא של בקשות פסילה: המערך, המרכז־שינוי, הליכוד ור"צ תבעו מהוועדה שלא לאשר רשימה זאת. תנועת התחייה ביקשה לפסול את הרשימה המתקדמת לשלום. ר"צ ביקשה לפסול את מולדת, התנועה הרפורמית „לפיד" ביקשה לפסול את אגודת ישראל ואזרח מן השורה ביקש לפסול את כך וגם את המתקדמת.

השיקולים של 39 חברי הוועדה, שהם כולם נציגים של סיעות, יהיו פוליטיים במידה זו או אחרת. החבר הארבעים, יושב הראש של הוועדה, יתן את המימד המשפטי לדיונים. אולם ההכרעה תתקבל ברוב דעות, כשליושב הראש יש קול אחד בלבד, כמו לחבר רגיל של הוועדה. בכל מקרה, תגיע החלטת הוועדה להכרעה בבית המשפט העליון.

מעטפות כפולות ליוצאים מן הכלל

הזמן העומד הפעם לרשות הוועדה לצורך דיונים בתביעות לפסילת רשימות, הוא קצר. בבחירות לכנסת הי־11 הסתכמו הפרוטוקולים של דיוני הוועדה בעניין הפסילות בשני כרכים עבי כרס, מרביתם חזרות ופלפולים על אותן נקודות, שהודלפו ברוחב לב לתקשורת. למוד נסיון, הינחה השופט גולדברג את העותרים במערכת הבחירות הנוכחית, שימציאו בכתב את מימצאיהם ואת הסבריהם, וכי בישיבות הוועדה יסתפקו בסיכומים קצרים. חומר בכתב בנושאים אלה מצוי בשפע: נוסף למצעים שלהן, הרשימות — וכך היא דוגמא בולטת — מציפות את המדינה בפרסומים ובהכרזות על רעיונותיהן ושאיפותיהן. בבחירות לכנסת הי־11 היה קושי בקשר לרשימה המתקדמת לשלום, שמטרותיה לא פורסמו בבירור באותו זמן. השופט גבי בך פתר את הבעייה בדרכו: הוא הלך אל שר הבטחון וקיבל ממנו הסברים על אופייה של המפלגה.

קצב הפעולות בוועדת הבחירות המרכזית ילך ויגבר עד שיגיע יום האפס, האחד בנובמבר. 3 מיליון הוא מספרם של בעלי זכות בחירה בישראל, עבורם יופעלו 4847 קלפיות, הפזורות ברחבי הארץ, ב־17 אזורי בחירה. גם מעבר לתחומי הקו הירוק יצביעו, וזאת לפי תיקון משנת 1970 לחוק הבחירות לכנסת.

הבוחרים כלולים בפנקס הבוחרים וכל אחד רשאי להצביע רק בקלפי שהוא רשום בה, הנקבעת לפי מקום מגוריו. „ריתוק של בוחרים לקלפי" מגדיר שילת את השיטה. כלל זה נהוג בכל המדינות הדמוקרטיות, הסיבה העיקרית לריתוק היא החשש מפני זיופים. „הדבר הכי מפחיד עבור ועדת בחירות", אומר שילת, „הוא מעטפות נוסעות ונודדות." במדינות שונות יש יוצאים מהכלל, כולם מוסדרים בהסדרים קפדניים, טעונים הודעה מראש, וקבלת אישור: מצרים מאפשרת הצבעה במקום שבו אדם מנהל את עסקו, ארצות־הברית מאפשרת הצבעה מחוץ לגבולות המדינה. צרפת אף היא מאפשרת להצביע באמצעות הדואר. בישראל, היוצאים מן הכלל הם ימאים, חיילים, שוטרים ואסירים. כל אלה מצביעים במעטפות כפולות, ומעטפותיהם נמנות בקלפי של מקום מגוריהם הקבוע.

בשבוע הבא תתחיל ועדת הבחירות המרכזית לכנסת הי־12 לשלוח הודעות לבוחרים, בהן יצויין מיקומה של הקלפי שבה אמור כל בוחר להצביע. החידוש של הבחירות האלה: מודיעין טלפוני, המיועד לאלה שמסיבה כלשהי לא ימצאו את הקלפי שלהם, הם יוכלו להתקשר ביום הבחירות עם אחד ממספרי טלפון שוועדת הבחירות תפרסם, למסור שם ומספר זיהוי, והטלפנים יאתרו באמצעות מסופי מחשב, את הקלפי המתאימה. □

המלחמה הנמה

המלחמה הקרה לא תמה למרות החיזורים ההדדיים של מנהיג הקרמלין ושל כמה ממנהיגי אירופה, והיא מאפשרת לברית־המועצות לחזק את עוצמתה הכלכלית־אסטרטגית, כפי שמבקשת להשיג ה„פרסטרויקה" בחסות ה„גלסנוסט"

צבי גורן

במוסקבה ובמערב, תפיסת המלחמה הקרה היא מצע־חיים נוח, וכלליה נהירים למשתתפים בה

צילום: א.פ.

כאשר התבקשו ההיסטוריונים הסטאליניסטיים להסביר את פשרה של הברית עם היטלר, הם תירצו אותה בחולשתה של ברית־המועצות מול המכונה הנאצית, וכצורך של סטאלין לבנות מערכת צבאית שתכה בבוא המועד ברייך השלישי. שנים רבות היה התירוץ הזה אחד מנושאי ההערצה של חוכמתו המדינית של סטאלין.

בימים אלה נראה כי גם בבריטניה מאמצים את הגישה הזאת, כדי לתקן את מה שמכונה כיום „העוול שנגרם לשמו של צ'מברליין", בגלל הסכם מינכן, שחתם עם היטלר לפני חמישים שנה. אמנם הוא לא הבטיח את „השלום בדורנו", אך צ'מברליין הצליח בכל זאת בשני דברים חשובים: הוא הציל את חייהם של הצ'כים (שרק מאה אלף מהם נהרגו), בזכות הכיבוש המוסכם, שעה ש־6 מיליון פולנים נהרגו משום שגרמניה נאלצה לכבוש אותם בכוח, והוא ניצל את הארכה שניתנה לבריטניה כדי לחמשה ולציידה לקראת המלחמה העתידה לפרוץ. כמובן, מי שאומר זאת, מתעלם מהעובדה שגם הגרמנים ניצלו (וטוב יותר) את ארכת השנה שניתנה להם, וחסכו מעצמם דמים מרובים משניתנה להם צ'כוסלובקיה על מגש. למותר להדגיש, שכיום, 49 שנים אחרי שפרצה מלחמת העולם השניה, ו־70 שנה אחרי שנסתיימה מלחמת העולם הראשונה, עדיין אין ערובה מפני מלחמת עולם שלישית, וכל „לו" או „אילו" אינם אלא שעשועי חשיבה. אפשר ללמוד את שתי המלחמות שהיו, ולשנן את נסיבותיהן, ואולי אפשר להסיק מסקנות תקפות ביחס למלחמה הבאה, ובעיקר סביב השאלה המרכזית אם היא נמנעת או שהיא כורח היסטורי. כל הערכה, כל תצפית או נבואה תהיה נכונה, כל עוד לא הוכח ההיפך.

בינתיים נותרת על המדוכה מלחמה אחרת, כמעט נשכחת, שרבים נוטים להאמין כי חלפה ואיננה עוד: המלחמה הקרה. במערב, כיום, יש הנוטים לראות בהיענות לאתגר־גורבאצ'וב סיכויים לעתיד טוב יותר. אך יש גם מי שמזהיר מפני טעות, שמחירה מלחמת עולם שלישית במקום המלחמה הקרה.

האם אפשר לטעון היום, כי המלחמה הקרה עודנה עמנו למרות סימנים רבים לכך שהיא כבר חלפה מעולמנו, לפחות בצורתה המקורית, הרי לא פחותים מאלה הסימנים שהיא מוסיפה להתקיים, להלכה ולמעשה. באמצע אוגוסט, כאילו ללא סיבה, פירסם „פראבדה" מאמר גדול שבו הואשמה ארצות־הברית כמי שיזמה בשנות הארבעים את המלחמה הקרה, וכי גם עתה פועלים בה כוחות המבקשים לקיים את התפיסה ההיא. המאמר התייחס למסמכים אמריקאיים שנחשפו לא מכבר, ובהם תכניות אנטי־סובייטיות, כולל תכנית להתקיף את מוסקבה ו־18 ערים אחרות בנשק אטומי־רדיולוגי־כימי־בקטריולוגי.

האשמתה של ארצות־הברית ב„מלחמה הקרה" איננה חדשה, כמובן. מאז ומתמיד, זו היתה טענתה של מוסקבה. החידוש הוא בעיתוי. אין שום סוד בכך כי בתוך הקרמלין מתקיים ויכוח על כיווניה של מדיניות החוץ הסובייטית, כאשר מול גורבאצ'וב ושר החוץ שלו שווארנאדזה מתייצב יגור ליגאצ'וב, השני בהיררכיה של הפוליטבירו. עמדתו של ליגאצ'וב, שעליה חזר כמה פעמים בשבועות האחרונים, קובעת כי את מדיניות החוץ צריך להכתיב האופי המעמדי של יחסים בינלאומיים. ברוח זאת מתפרש המאמר ב„פראבדה" כאזהרה של הכוחות השמרניים בהנהגה הסובייטית מפני השכחת ההבדלים האידיאולוגיים בין מזרח למערב. התירוץ למאמר, כדברי כותביו, הם הנסיונות של גורמים שונים במערב לעוות את אירועי חמישים השנה שעברו, ומשום שתומכי המלחמה הקרה „לא נעלמו מהמערב". יתר על כן, המאמר תוקף את אותם גורמים בברית־המועצות עצמה שהחלו להאשים את סטאלין והסטאליניזם באחריות למלחמה הקרה (בלי לנקוב בשמו של שווארנאדזה, שאמר ביולי השנה כי סטאלין גרם למשבר אמון בינלאומי בבריה"מ).

לפני שהיה סיפק למערב להגיב על הדברים, או לעכלם, יצא „פראבדה" במאמר אחר, שבו מואשמת ארצות־הברית בהתערבות מכוונת בגוש המזרחי, בעידוד המתיחויות שצצו בו, ובתוכן בשביתות בפולין.

וכך כתב בטאונה־הרשמי של המפלגה הקומוניסטית של ברית־המועצות: „כפי שאנו מיטיבים לדעת, האימפריאליזם שב וניסה יותר מפעם אחת לנצל את הבעיות הפנימיות של מדינות סוציאליסטיות כדי לקדם את כוחות הקונטר־רבולוציה. לפעול, והבטיח להם סיועו... אויבי הסוציאליזם אינם חדלים מכוונותיהם הזדוניות". בין ההוכחות ש„פראבדה" מביא, החלטה של הקונגרס האמריקאי להקציב מליון דולר לארגון סולידאריות. נראה כי לפחות המינוחים עדים לכך שהמלחמה הקרה עדיין נושמת.

וכמו בברית־המועצות, גם במערב מתרחש בימים אלה ויכוח אידיאולוגי, בין חסידי גורבאצ'וב, שהם בעיקר מדינאים אירופאיים, גרמניים וצרפתיים, לבין המפחדים מפני הרשת שהוא טווה לאירופה. המפחדים, יש להדגיש, הם בעיקר אנשי צבא ואסטרטגים בפנטגון, במרכז נאט"ו בבריסל, ובמכוני מחקר שונים. לאלה אין התנגדות אידיאולוגית להתקרבות־אמת בין מזרח למערב, לו רק האמינו שמחירה איננו מחיר בטחוני ואסטרטגי יקר. הם גם מזהירים מפני הליכה עיוורת בנתיב גורבאצ'וב. הם תובעים כי כל עוד לא בוטלו כליל ההבדלים האידיאולוגיים בין הגושים, וכל עוד לא יוכח כי הרווח שיושג לא יהיה הפסד מר, לא ייענו יוזמותיו של גורבאצ'וב ולא יעודדו אותו. לאלה טובה העמדה השמרנית הנאבקת על קיומה במוסקבה. אותה הם מכירים, ואת סכנותיה הם יודעים על בוריין.

במוסקבה ובמערב, אפוא, תפיסת המלחמה הקרה, ויהיה האשם בה סטאלין או טרומן, היא מצע־חיים נוח, וכלליה נהירים למשתתפים בה. התרדמה שנפלה על המלחמה הזאת, אסור לה שתשכיח את עצם קיומה. לשני הצדדים האלה, המלחמה הקרה חייבת להימשך, אולי אפילו משום שהיא המבטיחה להם שלא תהיה מלחמת עולם שלישית. את מחירה של המלחמה הקרה אפשר לחשב ולכלכל, את מחירה של המלחמה העולמית הבאה אפשר רק לשער, ולהתחלחל.

אלה טיעונים שקשה להתנגד להם, כאשר באים לבחון את השאלה אם אמנם אנו עדים לתחייתה של המלחמה הקרה או ללוויה שלה. העובדה שבמערב מבקשים לראות את האפשרות השניה, איננה צריכה להדאיג כשלעצמה. גם אם יש ויכוח מי אחראי לפרוץ המלחמה, אין ויכוח מי יוכל לטעון כי הוא שהביא את סיומה המעשי, אם לא הרישמי. כי כן, המלחמה הקרה היתה בעיקרה מלחמה „מדינית", אם כי פה ושם היא קיבלה ביטוי מעשי ב„שטח", על תחומי השפעה והגמוניות. המניע העיקרי שלה היה הפחד ההדדי מפני רעיונות ואידיאולוגיות, חברותיים־כלכליים בבסיסם, שיביאו קץ לקיומם של חיים ואורחות חיים הפוכים. בגרנדה הזאת, מדרך הטבע, היה לקומוניזם כוח „תוקף" באופיו, ולקפיטליזם כוח „מתגונן". אין זה אומר כי כל מי שהיה קומוניסט היה תוקפן. זה אומר, שכוח המשיכה של הקומוניזם היה רב מזה של הקפיטליזם, ולו רק משום שהשיטה האחת באה לענות על תחלואיה של השיטה האחרת, ולתת לרבים את מה שנטלו לעצמם המעטים. משום כך, קל היה לקומוניזם להתפשט בעקבות הנצחון על ציר ברלין־טוקיו, ומשום כך קל היה ליפול תחת קורנסו, כאשר היכה. כיום, כך לפחות נראים הדברים, הנטיה איננה כזאת: ההתחברות אל גוש זה או אחר, או ההינתקות מהם, היא תולדה של תהליכים פוליטיים־כלכליים אחרים, וכמעט שלא תימצא חברה בעלת נטיות אידיאולוגיות חד משמעיות. גם לקומוניזם, מתברר, יש בסיסים קפיטליסטיים, ולהיפך. האינטראקציה בין מזרח למערב, כפי שהתפתחה במשך השנים, טשטשה גבולות אידיאולוגיים, אם כי צורתם הגיאוגרפית עודנה נשמרת, ובקפדנות.

התקשורת הבינלאומית, על מגבלותיה, הרחיקה לכת בתחום הזה עוד יותר ממקודם. כיום, דווקא בתוך אירופה המערבית מחפשים דרך לשמר את הזהות הלאומית והתרבותית, שעה שרעיון „הטלויזיה־בלי־גבולות" הופך נחלת הכלל. יתר על כן, שעה שאירופה מתכוננת את האיחוד הכלכלי המלא שלה, שיושלם ב־1992, ורבים ממנהיגיה מטפחים גם את רעיון „ארצות־הברית של אירופה" מבחינה מדינית, קמה מרגרט תאצ'אר והביעה את התנגדותה המוחלטת. כל מדינה צריכה, לדעתה, לשמר את אופיה הלאומי ואת האינטרסים המדיניים של עצמה. דה־גוליזם נוסח תאצ'ר זה, משתלב, למרבה הפלא, בתיאוריה שהמלחמה הקרה לא נעלמה מהשטח וכי אל לאירופה לשגות באשליה שהסכמי רייגן־גורבאצ'וב נועדו להבטיח את טובתה.

כי כן, רעיון „הבית האירופי האחד", המשותף למזרח־אירופה ולמערבה, הוא מאבני היסוד בתורתו של גורבאצ'וב. התפיסה המרכזית של הרעיון היא, כי אירופה המשתרעת מהאוראלים ועד האוקיאנוס האטלנטי היא יחידה אחת, שראוי לה לקיים את עצמה, ולהבטיח את עצמה בכוחה שלה. פירושו של דבר לגבי בריטניה, הרחקתה המתחדשת ממרכזו השליטה של היבשת, ולגבי וושינגטון, בידודה הכמעט ודאי מאירופה, שברית־המועצות היא חלק ממנה. רעיון זה קוסם כבר עתה לרבים במערב, באשר הוא מדבר על מערכת יחסים פתוחה בין המדינות השוכנות בתוך הבית האחד. בארחה פלא, ההיענות לרעיון איננה שווה במזרח אירופה. שם רואים את החולשה העיקרית ברעיון בעצם השארותה של מוסקבה בתוך המסגרת ולא מחוצה לה. כמותם כמו המתנגדים במערב, הם רואים בכך את נקודת התורפה בחזון האידילי של בית „אחד", ובעיקר כאשר קומת הגג שלו משתרעת לא רק מעל יבשת אירופה, אלא גם מעל אסיה. אין תימה שבמערב מתרחש כיום ויכוח, שאינו פחות חשוב מזה שיש בברית־המועצות ובמדינות הנסמכות עליה. מהותם של הוויכוחים, אידיאולוגית ואסטרטגית גם יחד, ועצם קיומם, משמש עדות נאמנה לכך, שהמלחמה הקרה לא חלפה מעולמנו.

מלחמת השכול

„הם, ההורים השכולים, פניהם לעבר, להנצחה. אנחנו, האלמנות, חיות בהווה". קבוצה מקרב אלמנות צה"ל מורדת באפוטרופסות של ארגון יד לבנים. משרד הבטחון, בצו בית המשפט, חויב להכיר בהן. ביום הכיפורים תשמ"ט גם השכול במלחמה

עמירם כהן

בישראל 2650 אלמנות מלחמה. מאבקן היומיומי לקיום הוגן לא פוסק אף לרגע. לאחרונה זכה מאבקן במשרד הבטחון ובארגון „יד לבנים" לתהודה ציבורית, כשהגיע לבתי המשפט.

„יש ניגוד אינטרסים טראגי ובלתי מתיישב בין ההורים השכולים לבינינו", הן אומרות: „הם, פניהם להנצחה, לעבר, ואילו אנחנו חייבות להמשיך להתקיים".

מאז 1978 מנהלת עמותת „אלמנות ויתומי צה"ל", קבוצה גדולה מקרב אלמנות צה"ל, מאבק עקש ומיליטנטי במשרד הבטחון ובארגון „יד לבנים", בתביעה להסיר מעליהן את אפוטרופסותו של הארגון הזה: „אין לארגון מונופול על השכול", הן אומרות.

לפני כשבועיים זכו האלמנות, לגירסתן, בקרב המכריע: בית המשפט המחוזי בתל־אביב חייב את משרד הבטחון וארגון „יד לבנים" להציג את „אלמנות צה"ל" לפני ועדת הבחירות בראשותו של משפטן מאוניברסיטת ת"א, שאמורה לנהל את הבחירות הראשונות, שייערכו בקרב אלמנות צה"ל, ולהקציב להן משאבים לניהול הבחירות. תשע הראשונות שייבחרו, ייצגו מעתה ואילך את ציבור האלמנות בפני משרד הבטחון. ארגון „יד לבנים" טוען: „הייצוג יהיה אך ורק במסגרת הארגון"; האלמנות אומרות: „בבוא העת נחליט אם במסגרת יד לבנים או מחוצה לו". קרוב לוודאי שהמאבק יתחדש, וההאשמות ההדדיות ומטעני האמוציות שישכנו להלום.

האלמנות נסערות, סגנונן בוטה וכואב: „איננו מסוגלות להתפרנס מהתגמולים (כ־1,200 ש"ח + 100 ש"ח לכל ילד לחודש). לא נסכים שאלמנות צה"ל ישלימו את הכנסתן משטיפת חדרי מדרגות".

ואילו ההורים, נציגי „יד לבנים", שקולים, משתדלים להעלות היבטים עקרוניים, מדברים ונכה על כבוד, כבוד משפחת השכול: „צערן של האלמנות, החברות ב„עמותה", הוא פגיעה בכבודה של משפחת השכול. אין זה מכובד להפוך את השכול ל„איגוד מקצועי", כפי שמבקשות לעשות חברות „העמותה"."

הגוף העיקרי שנערך לבחירות הוא „עמותת אלמנות ויתומי צה"ל", שבו חברות כ־1,600 מאלמנות צה"ל (מתוך 2,560 הרשומות במשרד הבטחון) וקרוב לוודאי שמרביתן של הנבחרות יבואו מבין פעילותיו.

נכון לעכשיו, הפילוג במשפחת השכול הוא עובדה: מעתה מתקיימים זה בצד זה שני ארגונים, הניצים ביניהם. ההורים השכולים ב„יד לבנים" ואלמנות בניהם ב„עמותת" האלמנות.

ובמלחמה, כמו במלחמה. שני הצדדים לא בוררים באמצעים, וכשהנושא הוא השכול — מטענים אדירים של אמוציות, רגשות ותיסכולים פורצים ממעמקים ורק מעט מאוד שיקול דעת ונימוקים רציונליים ומבוססים נשמעים משני הצדדים.

פנינה כהן: „לא בחרנו בהם"

את מאבקן של האלמנות כנגד „יד לבנים" ומשרד הבטחון מנהיגה פנינה כהן (40), תושבת יהוד, סוציולוגית במקצועה ואלמנת צה"ל מאז מלחמת יום הכיפורים.

„אני טוענת", היא אומרת, „שאפילו לא היה ניגוד אינטרסים מהותי בין ארגון יד לבנים, המנוהל על־ידי ההורים השכולים, לבינינו, האלמנות, הרי אנחנו זכאיות לייצוג משלנו. איננו זקוקות לחסותם ולאפוטרופסותם של ההורים. לאחר ארבעים שנה, שבהן משרד הבטחון וההורים השכולים התייחסו אלינו כאל ילדות קטנות הזקוקות לאפוטרופסות, בין היתר גם ,לשמירת המוסריות שלנו' — החלטנו שאיננו מעוניינות יותר בחסות הזו. מעולם לא בחרנו בהם לייצג אותנו. נשללה מאתנו זכות הבחירה. בעוד ההורים מתמקדים בעבר, בהנצחה, אנחנו מתמקדות בהווה ובעתיד, בנסיון הקשה והיומיומי לשקם את עצמנו, להקים משפחה חדשה, להתמודד יום יום עם הקשיים הכלכליים, עם חינוך הילדים, עם היתמות. לשרוד, פשוטו כמשמעו."

השבוע של יום הכיפורים אינו אולי הזמן הנאות לשוחח עם אלמנת מלחמת יום הכיפורים. אבל אצל פנינה — בוטה, החלטית ומיליטנטית — כל שעה כשרה להביא את בשורת העצמאות.

ביום הזה, לפני חמש־עשרה שנה בדיוק, רמי כהן, בעלה של פנינה, מ"כ ביחידת חרמ"ש במילואים, נלקח באמצעיתה של תפילת „יזכור" של יום הכיפורים. אמר לה „צו שמונה", והלך. כעבור מספר ימים נפל מצפון לבאלוזה בנסיון לחלץ את החיילים הלכודים במעוז „בודפשט", המעוז הצפוני של התעלה. על חלקו בקרב הזה, שבו תפס את הפיקוד על הכוח לאחר שכל המפקדים נפלו, נפצעו או חדלו לתפקד — זכה רמי לאחר מותו ל„עיטור העוז". העיטור הזה מצטרף ל„אות המופת" שזכה בו במלחמת ששת הימים על חלקו בקרב רפיח.

פנינה לא זוכרת בדיוק את כל הפרטים על מה זכה רמי ז"ל באותות הללו ולדבריה „היום הם אינם אומרים לי דבר." מותשת ומרירה ממאבק של שנים במשרד הבטחון היא אומרת: „אי־אפשר להתקיים מאותות גבורה, מאנדרטות והנצחות. ואני לא צריכה אנדרטה בשביל לבכות. לא צריכה מצבה, לא זקוקה לכל הטקסים הצבועים הללו בבתי הקברות. הכאב הוא איתי, יום יום. אבל אנחנו וילדינו ממשיכים לחיות! שיאפשרו לנו לחיות בכבוד"

לפני כארבע שנים עברה פנינה כהן טרגדיה נוספת. בתה, ענת, התאבדה. בת ארבע עשרה וחצי היתה.

החלטתה של פנינה לקום כנגד אגף השיקום וכנגד ארגון „יד לבנים" קשורה לשתי פרשיות הנוגעות לבתה ז"ל: „בתי למדה נגינה. ביקשתי עזרה השתתפות במימון השיעורים. אמרו לי, באגף השיקום, שלימוד נגינה זה לוקסוס, לא במסגרת חוגי חובה. מדברים כאלה הם אינם משתתפים. הלכתי ופניתי ליד לבנים, שיש להם קרנות למטרות כאלה. השיבו לי בכתב, שבתי אינה עומדת בקריטריונים. על פי אילו קריטריונים — אינני יודעת. מי קובע אותם, איך קובעים אותם, את מי מעדיפים שם, לא נדע. מדי שנה נשלחות מספר אלמנות ומספר יתומי צה"ל לנופשים בחו"ל על חשבון קהילות יהודיות. מעולם לא הצלחתי לקבל מידע על־פי אילו קריטריונים נבחרים המועמדים. ואני שואלת: מדוע שלא אנחנו נקבע בעצמנו? מדוע ארגון המנוהל על־ידי הורים שכולים יקבע אילו אלמנות צה"ל תסענה לחו"ל".

אך הכאב הגדול של פנינה, אשה מרה וכואבת, קשור לפרשת קבורתה של בתה.

„בקשתה האחרונה של בתי, ענת, כך הבנתי מהמכתב, ביומנה ובשירים שהשאירה, היתה להיקבר ליד אביה בקרית שאול. עצרתי את ההלוויה והתחננתי בפני כל מי שרק אפשר, שיעשו למלא את בקשתה האחרונה של בתי. אמרתי להם: אם לא בחלקה הצבאית או לפחות בחלקה הסמוכה, המיועדת לקרוביהם של חללי צה"ל. עובדת השיקום נרתמה לעזרה, מפקד בסיס חיל האוויר שבו עבדתי כסוציולוגית נרתם לעזור, אך התשובה היתה שהדבר אפשרי רק בהסכמת יד לבנים. אך הם סרבו. הייתי אז כהלם, ואני לא מסוגלת לזכור את כל הפרטים, אם מסרו סיבות או לא. אני מניחה שסתרו מתקרימים. קברו אותה כאן, ביהוד, ממש ליד הבית, וקשה לי מאוד עם זה כשאני עוברת יום יום מהעבודה סמוך לקברה. אינני מבינה, אינני יכולה לתפוס, מדוע עשו לי את זה. הרי הם הורים שכולים, מדוע האטימות הזו? מדוע זה הגיע לי?

נורית מנור: „מי יודעת את הזכויות?"

„אינני יכולה להאמין שעשו לי את זה בגלל שמאז 1978 אני פעילה כנגד האפוטרופסות של ההורים השכולים על אלמנות צה"ל. אבל מאז אותה פרשה החלטתי להגביר את מאבקי בכדי שאני, כאלמנת צה"ל, ואלפי חברותי ננהל את מאבקנו לקיום הוגן — בעצמנו, רק אנחנו יכולות לדאוג לעצמנו. לעם הזה מזמן הפסיק להיות איכפת".

תחילת ההכרה הציבורית במעמדן של אלמנות צה"ל כישות נפרדת היתה ב־1979. עזר וייצמן הכיר בהן כישות עצמאית ודרש מ„יד לבנים" לתת להן אוטונומיה במסגרת הארגון. לאחר שפרש מתפקידו כשר הבטחון — שוב שקע העניין. לאחרונה, עם פסיקת בג"ץ המחייבת את משרד הבטחון להכיר בהן ומצווה על „יד לבנים" להכיר בנציגות הנבחרת של האלמנות, שתיבחר בקרוב, הן ייצאו למלחמה מחודשת בכל מבנה התגמולים המקובל זה עשרות שנים.

הדרישה תהיה כי גובה התגמולים ייקבע ע"פ השכר הממוצע במשק ועל כך שאלמנת צה"ל הנישאת מחדש תמשיך לזכות בכל מה שהיא זוכה לו כאלמנת צה"ל.

פנינה כהן: „בעמותה שלנו חברות גם אלמנות צה"ל שנישאו מחדש. אלמנת צה"ל, לתפיסתנו, הנישאת מחדש, אינה צריכה להיות תלויה כלכלית באף אחד. אלמנת צה"ל הנישאת מחדש חייה אינם ורודים, זה לא גן של שושנים. מדוע שתהיה בנוסף לכך תלויה בהכנסתו של בעלה? היא צריכה לעמוד כלכלית בזכות עצמה. היא זקוקה לא פעם לייעוץ ולעזרה משפטית, לייעוץ נפשי, ובוודאי שהבעיות קשות עוד יותר אם יש לה ילדים מבעלה, חלל צה"ל."

מאז פברואר 1988 מוציאה העמותה עתון בשם „אשת חיל", ובימים אלה אמור להתפרסם הגליון השלישי. העתון יוצא בהוצאה פרטית של אחת מהאלמנות ללא כל סיוע ציבורי ממשרד הבטחון או מ„יד לבנים". העתון הוא יוזמתה הבלעדית של אלמנת צה"ל, שבעלה נעדר מאז אסון „דקר", בשם נורית מנור, שהיא גם העורכת.

כותבת מנור על הסיבות שהביאו אותה להוצאת העתון:

„בימים אלו הנני מתחילה את שנת העשרים לאלמנותי, וזוהי ספירה מיוחדת במינה. במשך השנים הרבות הללו ניסיתי להמשיך את חיי „כרגיל" (עד כמה שאפשר) למצוא את עצמי, לגדל את ילדי בכבוד ובשמחת חיים. במהלך השנים הללו נעזרתי מדי פעם באותם מוסדות שמדינת ישראל הקימה לטיפול, כנו — המשפחות השכולות.

רוב האלמנות המטופלות בבעיות וחיי היומיום, הכוללים גידול הילדים, פרנסת המשפחה, שיקום עצמי, בעיות שכול ובעיות חברתיות שונות, לא מוצאות את הכוח, הזמן והרצון ליותר מאשר — חייהן ומשפחתן, הדבר מובן ומקובל.

אך האם יש אלמנה כל שהיא היודעת מהן זכויותיה המלאות?

האם „אלמנה מצויה' ממצה אותם?

האם היא צריכה לשמוע על זכויותיה באקראי.

האם יתומי/ות צה"ל יודעים את זכויותיהם?

מדוע לא יקבלו את זכויותיהם באופן „אוטומטי" וללא מילוי כל הטפסים וההליכים הבירוקרטיים? (צריך להרגיל אותם כשהם עוד קטנים...) הכוונה במקרה זה ליתומי צה"ל ומתאים גם לאלמנות.

האם אני, אלמנה זה 20 שנה, לא מספיק „בוגרת" לטפל בענייני?

אינני רואה שמישהו היום במדינת ישראל ילחם את מלחמתנו, פרט לעצמנו.

האם זה צודק להוריד את „תוספת הילדים" בהגיעם לגיל 21? — זאת, כשאנחנו האמהות, הננו הגב הכספי היחיד של אותו בוגר/ת בן/בת, והם עדיין בצבא או שזה עתה סיימו? מה קורה כשיש כמה ילדים בוגרים?

כשהילדים הבוגרים עוברים את גיל 21, יוצאים ללימודים, מורידים לנו את „תוספת הילדים". התלמיד הבוגר מקבל בתקופת הלימודים סכום זעום לחודש. האם בתקופה זו הם אינם סמוכים לרוב על שולחננו?

מדוע אין חייו של חייל בצה"ל (לגבי אשתו וילדיו) מסווגים לרמת השכר מהגבוהות במשק? (לאחר מותו).

לאור העובדה שאלמנות צה"ל הפסידו גם בעל וגם מפרנס, צריכים התגמולים להיות בהתאם לכך וברמה הנאותה, ואנו האלמנות איננו צריכות להמצא במצב מתמיד של „מלחמה" על עצם קיומנו.

כמה קשה למצוא את המגיע לנו חוקית. (במיוחד כשמרבית התקים אינם ידועים לנו) האם מגיע לנו הקושי הזה?"...

יד לבנים: אין לסטות מן הקריטריונים

יוסף לוטנברג, חבר הנהלת סניף תל־אביב של „יד לבנים" ויו"ר ארגון נכי צה"ל מגיב:

„בשנתיים לאחר מלחמת יום הכיפורים קיבלה „יד לבנים" מחברה קדישא וממקרקעי ישראל חלקה בבית הקברות בקרית שאול הסמוכה לחלקה הצבאית.

„על־פי החלטת ארגון יד לבנים בתל־אביב זכאים להיקבר בחלקה זו ובעדיפות ראשונה הורים שכולים, ובעדיפות שניה אלמנות צה"ל, שיקיריהן קבורים בחלקה הצבאית.

„אנחנו עומדים מדי פעם בלחצים כבדים לחרוג מהקריטריונים הללו אך הוועד החליט שבשום מקרה אין לסטות מהקריטריונים שנקבעו. לכן גם לא הקמנו ואין לנו ועדת חריגים.

„כל המקרים שהובאו לפנינו הם טרגיים וקשים. יש אחים שהתאבדו, יש הורים שאינם הורים ביולוגיים, אך הם גידלו את הבן שנפל. בחלקה 3000 מקומות בלבד ואם נתחיל בחריגים לא יימצא מקום לאלה, שחלקה זו יועדה להם. אפילו שתאמר האלמנה שהיא מוותרת על מקומה לטובת בתה — איננו יכולים, עם כל הכאב והצער, למלא את בקשתה."

ב„יד לבנים" מגיבים על דרישתן של אלמנות צה"ל המאוגדות ב„עמותה" לקבל ייצוג נפרד:

„המחלוקת היא מי יהיה הגוף שייצג את האלמנות לפני משרד הבטחון וגופים ממלכתיים אחרים. אין לנו כל התנגדות ל„עמותה" וכל אחד יכול להקים עמותה. אך האם כל עמותה שתקום, משרד הביטחון יכול להכיר בה כארגון יציג? לדעתנו, אותה עמותה מייצגת רק את עצמה. גישתנו העקרונית, מתוך האספקט הציבורי שבשכול, שלא יתכן פיצול. משפחת השכול היא אחת. וכך זה היה מאז הקמת המדינה, הארגון חייב להיות אחד אך לטפל בנפרד בבעיותיהם המיוחדות של חבריו.

„יש לדעתנו סכנה, כי יצוג נפרד של אלמנות צה"ל יהפוך לאיגוד מקצועי ואיננו חושבים שזה מכובד.

„אלמנות צה"ל מיוצגות בכל מוסדות יד לבנים — הנבחרים כולם בבחירות דמוקרטיות — הרבה מעבר למספרן. אך מטבע הדברים האלמנות עסוקות יותר מהורים שכולים ועל כן את מרבית הפעילות בארגון עושים ההורים, שיש להם זמן רב יותר לפעילות בהתנדבות.

„אנחנו משוכנעים, שהאלמנות על בעיותיהן המיוחדות, זוכות לכל היחס והכבוד הראוי ולטיפול המסור של מוסדות הארגון. ודוגמא אחת מני רבות: רק לאחרונה השגנו למענן, ממשרד האוצר, השתתפות ניכרת בביטוח הרכב.

„ובעניין פסיקתו של השופט בן־זאב כפי שאנחנו מבינים זאת, פסק השופט בן־זאב כי תשע האלמנות שתיבחרנה על־ידי כלל ציבור האלמנות תנהלנה את ענייניהן בתוך מסגרת יד לבנים ולא מחוצה לו".

ממשרד הבטחון אי־אפשר היה להשיג תגובה לדברים שנכתבו בשם נציגות עמותת אלמנות ויתומי צה"ל.

מן הטעם האישי

"מי שרוצה לעשות שוב מלחמה"

יהודה עמיחי

תּוֹסֶפֶת לַחֲזוֹן הַשָּׁלוֹם

לֹא לְהַפְסִיק אַחַר כִּתּוּת הַחֲרָבוֹת
לְאִתִּים, לֹא לְהַפְסִיק! לְהַמְשִׁיךְ לְכַתֵּת
וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶם כְּלֵי נְגִינָה.

מִי שֶׁיִּרְצֶה לַעֲשׂוֹת שׁוּב מִלְחָמָה
יִצְטָרֵךְ לַחֲזֹר דֶּרֶךְ כְּלֵי הָעֲבוֹדָה.

כל קריאה שהיא, הנה בהכרח תהליכית. כלומר, לפני שקוראים את השורה הראשונה "לא יודעים" עדיין מה יהיה כתוב בשניה וכו'. אבל, ממש כמו ברומן בלשי ראוי לשמו, כך אף בשיר, המשורר זורע "חשדות", ובעיקר גרויים מעוררי סקרנות ביחס למה שעתיד להיקרא. הוא עושה זאת בדרך־כלל באמצעות דמוים לשוניים, שהם הקוד התרבותי המשותף לחברה בה אנו חיים.

ביאליק כינה קודים אלה בשם "מראות שתיה". כלומר, הטמעות חיינו התרבותיים שהפכו אותנו לחברה אחת בעלת צביון ייחודי משלה.

בשיר שלנו חזון השלום של הנביא ישעיהו גלוי לכל כבר בשורה הראשונה, אבל בנוסף לו מופיע הצרוף — "לא להפסיק, לא להפסיק", שחזרתו פעמיים מעוררת סקרנות מתגרה ומזמנת את השאלה — "מהו?" (מה לא להפסיק?) ועם בוא התשובה, מתעוררת שאלה נוספת — "מדוע", ושוב תשובה בצדה. ואולי בזכותו של שיר זה קרא המשורר לספר בו הופיע — "שאלות ותשובות".

בשיר שלוש קביעות משמעותיות:

א. עשיית השלום היא "מבצע" תהליכי ולא פעולה של "מכה אחת"... כיתות כלי־נשק לכלי־עבודה זו מלאכה ממושכת שמתגברת בכל שעולה כמותם של כלי הנשק ההופכים את "ישותם".

ב. עשיית השלום לכשעצמה — אין די בה. השלום שהיה בבחינת מטרה בטרם הושג, הוא בעצם אמצעי. הוא נחוץ לבני האדם למען קיום חיים, והחיים פירושם עשייה, ועשייה — פירושה יצירה. וכלי הנגינה מפיקים את יצירתם המוסיקלית, כשם שכלי העבודה מפיקים את יצירתם שלהם. וכאשר כלי העבודה הופכים לכלי נגינה, ניתן לומר, ללא כל מליצה, שהשורות המתארות תהליך זה משמיעות באוזנינו בעוצמה גדולה את שירת העמל.

ג. מהקביעה השלישית, המכריעת שבשיר, עולה אזהרה חמורה וחד־משמעית המתבטאת בשני הטורים האחרונים שלו: האדם העובד, בעל כלי־עבודה שהפכו לכלי נגינה, הוא האחראי להבאת השלום, והוא גם האחראי לשמירה עליו. ו"מי שירצה לעשות שוב מלחמה", יהיה לו "עניין" עם בעליו זה של ה"כלים", שבזכותו מתנהלים חיי היצירה, שהוא עצמו — כל אדם עובד כזה לעצמו — הוא גדול היוצרים הקיים.

עדין ברזני

המנצחת בתחרות גורי בולדוג (בת 6 חודשים)

בתרגיל "הגנה על בעלים" כלב ממוג רוטווילר

תמונות בתערוכה

דוגמנים עזים ואדישים בתערוכת הכלבים הבינלאומית שהתקיימה בימים אלה בגני התערוכה בת"א.

צילום: דפנה שוחט

סיפורי הדבורים והפרחים

חי־צ'וליבה

סיפור הפעם הוא סיפור אהבה מוזר בין פרח ורג[...]זה. בבית־הספר השתמשו פעם בדוגמאות מחיי הדבורה והפרח לצורך הסברה מינית. מכיון של[...]ורות העדינות היה קשה לדבר על מין ועל זיונים כמנוחים עניינים, שלא לדבר על מונחי־רחוב, הלעיטו הללו את ראשינו בשטויות הקשורות בחיי הפרחים והחרקים. למה שטויות? כי מי שלא מסוגל לדבר וללמד על מין, שלא ילמד, ויותר מכך, מי שלא יודע על פרחים וחרקים, שלא יעליל עליהם עלילות שווא!

הפרח גיבור סיפורנו הוא הדבורנית בת למשפחת הסחלביים הענפה, הכוללת הרבה מינים של פרחים יפים, שום לרוב פרחים של עשירים. בין מיני הבר של הסחלביים החיים בישראל מצויים גם כמה מיני דבורנית. פרחים אלה עדינים ונחבאים אל העשבים. רק חובבי־טבע ותובביי־יופי אמיתיים, המכירים את הדבורנית מקרוב, יודעים עד כמה יפה הפרח ומעניין. מועדון מעריצי הדבורניות ושאר הסחלבים בארץ הולך ומתרחב — מה שמעיד על טעמם הטוב של כמה מכוחותינו.

בצורתו מזכיר פרח הדבורנית חרק מעופף. עלה הכותרת המרכזי שלו קטיפתי ומכוסה כתמים שונים, והוא דומה לבטנה של דבורה שעירה. עלי העטיף החיצוניים דומים לכנפי הדבורה, ובמרכזו הפרח מקודון העטור שני עלי־עטיף פנימיים והוא מזכיר את ראש הדבורה.

בקיצור, עם קצת דמיון תוכלו לראות את הפרח כדבורה גדולה ומקושטת. זה גם מה שקרה לבוטנאים שתארו את הדבורניות הראשונות והעניקו לחן את שמן.

אנו יכולים להתפעל מפרחי הדבורנית ולהעריץ אותם. אך כל זה כאין וכאפס בהשוואה להתנהגותם של הזכרים ממינים מסוימים של דבורים. כאשר פורחות הדבורניות עטים עליהם זכרים הללו ונוחתים על הפרחים. כאן הם מאבדים את הראש לגמרי ומתחילים לבצע, בחוסר בושה אופייני, תנועות הזדווגות עם הפרח. תרגיל זה מסתיים לרוב אף בהפרשת זרע על הפרח.

כמובן שהזרע הזה לא יפרה את הדבורנית. אז למה זה טוב? בזמן שהדבור הזכר שקוע באכסטזה המינית שלו, הוא נוגע בראשו במקורון ושם מחכות לו האבקיות המצוידות בכריות הדבקה מתאימות. בסיום האקט המתיש הוא נושא על ראשו זוג אבקיות הנראות כקרניים. עכשיו עף הזיבור בעל־הקרניים לדרכו ומה הוא רואה? — שוב פרח של דבורנית. אחוז אכסטזה מינית הוא בותת על הפרח וחוזר על האקט הקודם. אלא שבהזדמנות זו באות האבקיות במגע עם הצלקת של הדבורנית וכך מואבק הפרח. ומה יוצא לזכר הדבורה מכל הסיפור? — בעצם, שום־דבר, כי הדבורנית בעצם עוכרת עליו בעיניים. יש כאן מקרה קלאסי של הולכת־שולל. זכרי הדבורים הללו בוקעים מגלמיהם מספר שבועות לפני שבוקעות נקבותיהם. בזמן זה, בהיותם רווקים מיוחמים, פורחים פרחי הדבורנית. הללו נראים כמו הדבורים, אך אינם מסתפקים בכך. הם מפרישים חמרי ריח המכונית פרומונים שריחם דומה מאוד לריח הפרומונים המיניים של נקבות הדבורים. מה הפלא שהזכרים הלא מנוסים נופלים בפח ועובדים בשירותה של הדבורנית ללא תשלום?

בהרהור שני נדמה לי שלא רק בקרב הדבורניות נפוץ התעלול הזה של עבודה בעיניים והולכת שולל, וגם שלא רק זכרי הדבורים נופלים בפח. זה קורה גם לטובים ולחכמים בינינו.

אבי ארבל

יש דיבור

ערכה: עמירה עינת

בחירות — תזכורת

ר"כח

לארגון ולרענון של אמיתות־יסוד, חשבנו שכדאי לשמוע שוב את עיקרי דבריהן של מפלגות השמאל מפי דובריהן המוסמכים. נשמח לענות, משך החודש הקרוב, לכל שאלה ומשאלה שלכם בנושא זה, על־פיו ייקבעו חיינו לפחות למשך 4 השנים הקרובות.

נפתח את ה"מסע" ונסיימו, כמובן, במפ"ם, מפלגת הפועלים המאוחדת.

בבסיס תפיסתה המדינית של מפ"ם ניצבת ההנחה שארץ־ישראל היא מולדתם המשותפת של שני העמים היושבים בה בזכות — העם היהודי והעם הערבי הפלסטיני.

זכות זו חייבת להתממש במסגרת מדינית המוסכמת על שני הצדדים, המבטיחה להם בטחון מכסימלי, והמוכרת על־ידי המערכת הבינלאומית.

מפ"ם מאמינה שעל־מנת להגיע למצב הסכמי מעין זה, יש לפנות לדרך של משא־ומתן בין ישראל, מדינות־ערב ונציגות של העם הערבי הפלסטיני, לרבות אש"ף, אשר תבריז על נכונותה לשלול את הטרור, להכיר בישראל ולהתחום עמה על הסכם שלום.

לקראת פתיחתו של המשא־ומתן, מציעה מפ"ם הפסקה מיידית של כל מעשי האלימות והאיבה בין ישראל לפלסטינים.

באשר לנסיגה מהשטחים, שתהווה ודאי אחד מהבסיסים המרכזיים למשא ומתן, גורסת מפ"ם נסיגה לגבולות 1967, עם תיקונים הכרחיים על בסיס בטחוני בלבד.

באופן כללי, ברור לנו, שמי שטוען כיום שאין עם מי לדבר או שאין על מה לדבר ובראשם ראש הממשלה מר יצחק שמיר, שוכח שאפילו מנחם בגין, בהיותו ראש הממשלה ומנהיג הליכוד, חתם על הסכם שלום עם סאדאת על בסיס העקרון של שטחים תמורת בטחון ושלום. ומציאות השלום, ולרגם המסויג, המתו[...]ת בין ישראל ומצרים מאז 1971 ועד היום, מוכיחה, אכן, שהיה צדק בגישה, ויותר מזה — שעיוורון מדיני מסוכן ומסכן יותר מפריצת דרך בלשהי.

אין־שלא־יהיה, טיעון זה שאין עם מי לדבר, איבד את תוקפו לחלוטין מאז ביקורו של סאדאת, וכיום ברור שכדי לבדוק אם הצד השני מעוניין בת כנית שלום או לאו, עלינו להציע לו תכנית ריאלית המבוססת על גישת קמפ־דיוויד, כלומר — שטחים תמורת שלום ובטחון.

באשר לעניין המדינה הפלסטינית — שאיפת מפ"ם היא שזכותו של העם הפלסטיני להגדרה עצמית תמומש במסגרת מדינית משותפת עם ירדן (על בסיס הסכם חוסיין־ערפאת, מפברואר 1985). עם זאת ישראל תכבד את הכרעות הפלסטינים בכל הנוגע לריבונותם, עצמאותם ואופי קשריהם ויחסיהם עם ירדן. כל זה, כמובן, תוך כבוד מקביל שלהם לריבונותה ולבטחונה של מדינת־ישראל.

יוסף מונדי | רשימות מן החבית

מטמורפוזה, או: איך הפסקתי לעשן

אם קפקא הושפע מאובי־יוס, בשעה שהפך את גרגור סמסא המסכן לחרק ענקי יכול להיות. יחד עם זאת, אין להניח שהמשורר הרו[...] הארוטי והאלגנטי הטיל את מרותו הספרותית על נשמתו המעונה של קפקא. סביר יותר שקפקא שאב את השראתו מהמיתוס האפל של העמים הצפוניים. ובעצם, מה זה משנה. הסיפור של קפקא מבטא מציאות אכזרית ביותר, אמיתית וחסרת פשרות.

בסופו של דבר, האדם הוא יצור חסר אונים. גם כי גם האיש המחוזק ביותר, והיותו נתון בסכנה ממשית, מנסה איכשהו לשמור על התנהגותו החיצונית. כן, זה נורא לחשוש מהמוות. כל עוד מדובר בפחדים היפוכונדריים או פסיכוסומטיים, הפו[...]ם האלה הם בגדר לוקסוס, אך כשבאמת הגוף חולה, או מראה איתותים מדאיגים שמשהו [...] בסדר במכונה, או הפחד הופך למשהו מאוד ממשי, לאויב אינטימי, ועליך לגייס את כל הכוחות הנפשיים שלך, כדי להלחם נגדו. הרפואה פתרו[...]ות הבעיה הזאת במתן כל מיני כדורים, והופכ[...] אותך למסטול, ואז המוות משותק, והוא מאו[...] לגוף להילחם נגד הפחד. לפעמים הגוף מנצח [...] מבחינה פילוסופית זה נצחון לטווח קצר) ולפעמים המחלה מנצחת. מה שלא יהיה, הסוף ברור לכולנו, ועד עכשיו אף אחד לא הצליח להתחמק מהסיפור הזה.

ערכתי הקדמה [...]ילה כדי לספר כמה מלים פשוטות שגם אנ[...] יצטרף למועו[...]ן. ביום ו' האחרון הרגשתי ר[...] כמה ימים קור[...] לכן הוברר לי שלחץ הדם שלי גבוה במיוחד ו[...] עלי לקחת תרופות מתאימות. [...]ן, אמרתי בלבי "אתה אשם במצבך... מעשן כ[...] קיטור, אוכל כמו מטורף ולפעמים שותה כאילו רצית להתח[...]ות עם האל בכחוס. כבר אינך בן 20 והגוף הז[...] שלך אינו חנוט גלקטי, אלא משהו המורכב ממים, דם, עצמות, בשר, ואצלי גם מכמה קילוגרמים מיותרים של שומן.

דבר ראשון שעליך לעשות, אמר לי הרופא מקופת־חולים, זה להפסיק לעשן. הגוף שלך מלא ניקוטין. פעמים רבות חשבתי בעבר להפסיק לעשן, אם כי אף פעם לא היה לי האומץ לכך, אפילו בשעה שהשתעלתי כאילו הייתי חולה שחפת... היתה צריכה להגיע מכה כזאת כדי שההכרה שלי תקלוט סוף סוף שאינני זקוק לסיגריה המחורבנת הזאת.

מתי בכלל התחלתי לעשן? עוד בגימנסיה הרומנית. אני זוכר את אלה מהשמינית מסתתרים בבית־שימוש ומעשנים. באירופה בכלל מקובל שנערים בני 14 מתחילים לעשן. בהתחלה הייתי סוחב כמה סיגריות מאבי ומעשן אותן בסתר, אחר־כך התחלתי לעשן בגלוי, וכשהגעתי לארץ ואני בן 16, כבר הייתי מעשן מקצועי. זה יישמע מגוחך, אבל הדימוי הגברי הזה של איש מעשן משך אותי אל הסיגריה, כאילו רציתי להיות מבוגר, כלומר להימצא במרכז העניינים.

זאת היתה העצה היחידה הנבונה של אותו רופא מקופת־חולים, כיוון שלמחרת, כשהגעתי אליו וביקשתי ממנו שישלח אותי לעשות א.ק.ג. (בדיקת לב), אמר לי הפושע הזה שאין צורך בכך וכי עלי לחכות עד יום ראשון.

בערב הרגשתי מועקה מסביב לכתף השמאלית וגם לחץ על הלב. נבהלתי והחלטתי ללכת לבית־חולים תורן, שבמקרה הזה היה "הדסה". לפני חדר המיון עמד מסומם אחד, אפוף תחבושות, וביקש נדבות. כבר מההתחלה הרגשתי כי אני נכנס למדור של כאב ופחד. הרופאים ניגשו אלי והתחילו לטפל בי. בהתחלה היה רופא ערבי, איש צעיר וסימפטי. הוא בדק אותי ואחות הביאה את מכשיר הא.ק.ג. בינתיים הצטרפו אליו עוד שני רופאים. תוך כדי בדיקה הזכיר לי רופא צעיר בשם קובי כי היכרנו לפני שמונה שנים באוניברסיטת באר־שבע, כשהצגתי שם את "זה מסתובב", וכי התווכחנו בקפטריה על מרקוס אורליוס, שמלבד היותו קיסר היה גם פילוסוף סטואי מעניין ומעמיק. זה נראה לי משונה, שתוך כדי בדיקת הדופק שלי והנשימה ואפילו פי הטבעת, נוסף לדם שנלקח ממני, עומד בחור ומשוחח איתי על קיסרות רומא בטרם שקיעתה. רופא אחר הודיע לי בינתיים שאמנם הא.ק.ג. שלי בסדר, אך לחץ הדם גבוה במיוחד ולכן אינו יכול לשחרר אותי. הוא הסביר לי שעלי להיות בבית החולים כדי שיבדוק למחרת את תוצאות בדיקת הדם.

לקחו אותי על כסא גלגלים והעלו אותי למחלקה הפנימית של "הדסה". בטרם אתייחס למחלקה הזאת, עלי לציין עובדה אחת בסיסית. בניגוד לרופאי קופת־חולים, שמהווים בדרך כל שערוריה ציבורית, הרופאים של בית החולים הם אנשים יוצאים מהכלל, מסורים, מעמיקים ואינם מזלזלים אפילו בפרט הכי קטן. כל אדם שווה בעיניהם באותה מידה, ולכן, בשעה שפוליטיקאים מכנים אותם סחטנים. יש להוקיע את הפוליטיקאים המנוולים האלה ולאחל להם להיות חולים. אולי רק אז יבינו מה היא הרפואה בישראל ומה מצבו החומרי והנפשי של הרופא.

אשוב ל"פנימית" של הדסה. הוכנסתי לחדר שהיו בו עוד ארבעה חולים, אנשים מבוגרים. זה היה בעשר בלילה ונאסר עלי לרדת מהמיטה. כאן מתחילה ההשפלה הגדולה! לפתע אתה הופך לחסר אונים, והדבר הכי אינטימי שלך, היינו, עשיית צרכיך, הופך לעניין הכלל. בנקודה הזאת המזל שיחק לי, כי למחרת כבר הורשיתי לרדת מהמיטה.

לא ארחיב כאן את הדיבור על שאר החולים שהיו בחדרי, כי את התחושות האלה אני שומר לעצמי. רק אציין שסמוך לחדרנו שכבה אשה שבלילות היתה זועקת ללא הרף. חולה ששכב מולי, איש מבוגר החובש כיפה, אבל מסוג האנשים ההגונים שבנו בשעתם את הארץ הזאת (הוא סיפר לרופא שאפילו את בית הכנסת בו הוא מתפלל בתל־אביב בנה במו ידיו) התמרמר על הזעקות האלה. יתר החולים שתקו... חולה אחר ששכב איתי במחלה הסביר לי את פשר שתיקת החולים. תראה, אמר, כאן כולנו עסוקים עם עצמנו, עם המחלות שלנו. אם האשה הזאת זועקת, כנראה יש לה סיבה טובה לזעוק. גם לתרופות שנותנים יש גבול, ואפילו נתנו לה מורפיום כדי שתרגע, אבל המוות שלה מסרב להיכנע... אף אחד מאיתנו, ויהיה זה הרופא הגאון ביותר, אינו מסוגל לפענח עד הסוף את התגובות ואת הסיבות המביאות את הגוף להגיב בצורה זו או אחרת.

מה שלא יהיה, כעבור שלושה ימים השתחררתי. מובן מאליו שעלי לעבור עוד סדרה שלמה של בדיקות ולקחת המון תרופות, כולל סמי הרגעה, אבל ברור לי, שמבחינת הסיגריות אני עברתי לצד השני. אני, שכל חיי חשבתי שנולדתי עם סיגריה בפה, הבנתי שהשד לא נורא כל־כך ואפשר להתאפק. אני מתחיל סוף סוף להבין את האנשים שאינם מסוגלים להריח עשן של סיגריה אפילו מרחוק. רק לאחר שקיבלתי את המכה, הבנתי עד כמה הדם שלי מורעל בניקוטין.

כשיצאתי מבית החולים ראיתי כותרת של עיתון: ישראל שלחה טיל לחלל. ועוד כותרת: הטיל בחלל מייבב כמו תינוק... בחייכם, למה לכם ללכת בקטנות? תשלחו למאדים כמה אסטרונאוטים ותקדימו את הרוסים ואת האמריקאים. מעצמה כמו ישראל, לבד מכמה בעיות קטנות כמו בתי חולים מתפוררים, חוסר תעסוקה, שחיתות שלטונית וכו', זקוקה רק למיבצע ראווה שיוכיחו לכל האנושות מה גדולתו של הגניוס היהודי.

נ.ב. ובאמת יש גניוס יהודי, אבל הוא חי, קיים ופורח בגולה.

□

נועם שפנצר ■ תל־אביב־טקסט

חותכים ובוכים

יכוח חדש־[...]ין נעור כאן לא[...]רונה: ברית מילה, כן [...] לאו אין מדו[...]ר בקונטר־וורסיה על [...] רקע דתי אלא ע[...] רקע מדעי־חברתי. מכ[...] התינוקות הנ[...]מולים כאן נמצא במגמת יר[...]ה. עדיין, מ[...]ל למחצית הילדים הזכרים הנולדים כיום בארה"ב נימולים ימים ספורים לאחר הלידה, בהסכמת ההורים.

נימוקים בעד: הספרות המקצועית מצביעה על אחוז נמוך יותר של סרטן הפין, כמו גם עמידות יתר נגד זיהום דרכי השתן לזכרים נימולים. מוסכם גם על דעת המומחים שקל יותר לשמור על ההגיינה של הפין הנימול ושלמילה אין השפעה משמעותית על הביצוע המיני, לטוב או לרע. נוסף לכך מצביעים מחקרים ערכניים שנערכו באפריקה על אפשרות חזקה שהנימולים מועדים פחות להידבקות באיידס במקרה של חשיפה חד פעמית לנגיף. קיים אולי גם נימוק אסתטי. במשאל רחוב קצר שערכתי בקרב מספר נשים מידידותי צידדו כולן בפרופילו האלגנטי של הפין הנימול.

נימוקים נגד: ניתוח כואב וטראומטי בגיל רך מועד לגרום נזק נפשי כלשהו. והרדמה מקומית בגיל כה צעיר, במקום כה רגיש, מובילה לעיתים קרובות לסיבוכים רציניים). אחוז מקרי סרטן הפין הוא נמוך כללית בקרב ילדים, האם מוצדק לנתח את כולם רק לשם מניעת סיכון סטטיסטי זעיר? הערלה היא איבר מן הגוף השלם, מדוע להתערב בעבודת הטבע ללא צורך דחוף? קיימת גם שאלת זכויות הילד על גופו. היכן מתחילה ונגמרת זכות ההורים לעשות בגוף הילד כחפצם? ולא נשכח את הפסיכואנליזה, הטוענת שמדובר במחווה סמלית ותוקפנית מצד האב כלפי מיניותו של הבן, המגלמת איום של תחרות עתידית על חסדי האם. בסך הכל מסכימים כולם שהנושא טעון בדיקה יסודית, רצינית, ושיש בהחלט מקום להתלבטות.

הוויכוח עצמו, כרגע, מתנהל בטונים שלווים למדי. מתנגדי ברית מילה אינם יוצאים להפגנות רחוב. מצדדי המילה רק חותכים והולכים. אחרי הכל, כל מי שראה פעם ברית מילה יודע שאפילו יש סיבה טובה לחתוך, אין סיבה לתגוג.

* * *

במסגרת "פינת הפגוש", הנה סטיקר מוצלח שראיתי כאן לאחרונה:

"DYSLEXICSUNTIE!"

במסגרת "פינת ההוראות היחידה", הנה מילותיו האחרונות של אוסקר ווילד:

"EITHER THE WALLPAPER GOES;
OR I GO!"

□

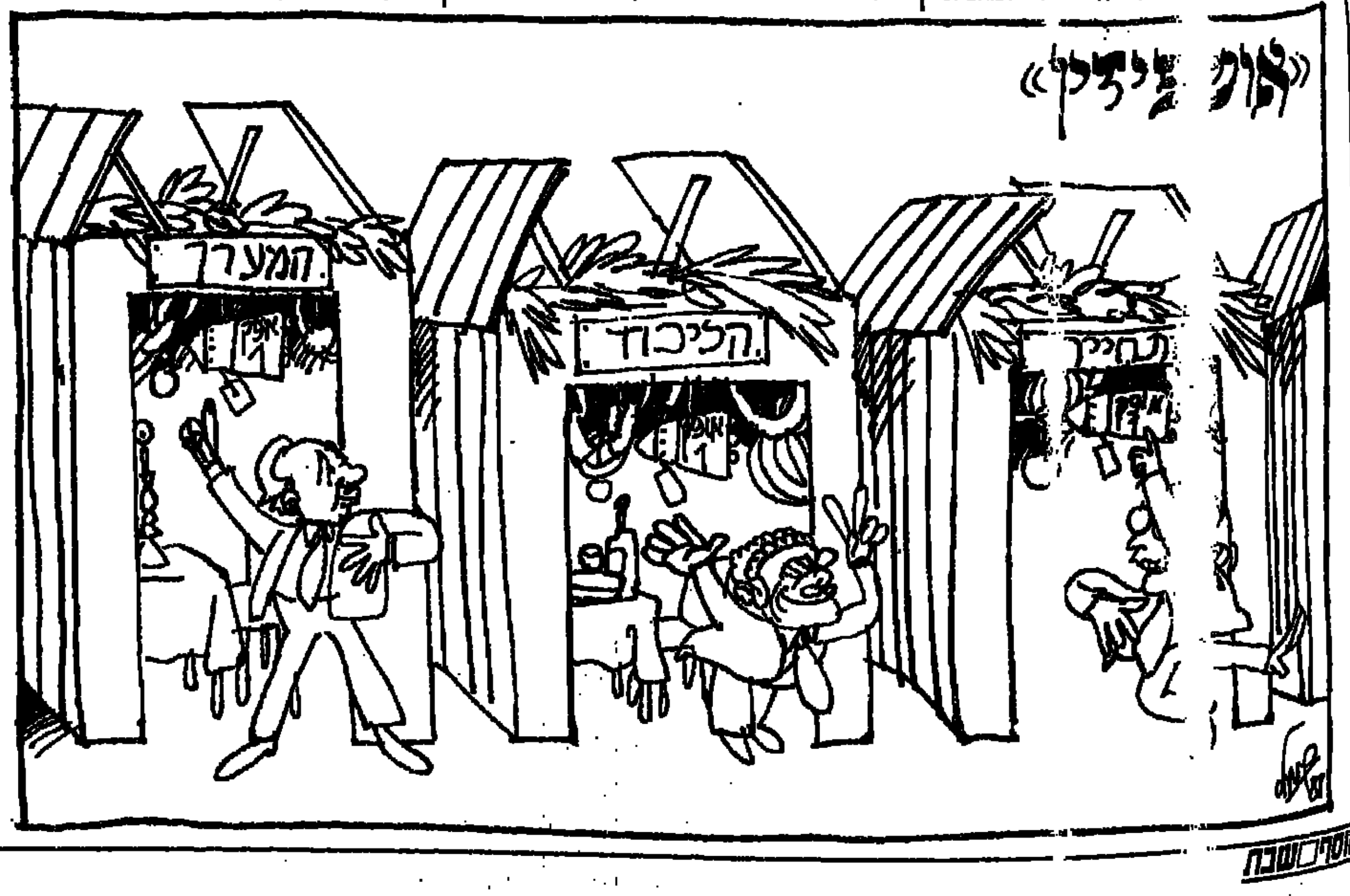

מופע של איש אחד

„בוקר טוב, וייטנאם", קולנוע גת, תל־אביב

תלוי כיצד מתייחסים ל„בוקר טוב וייטנאם". אם נדון בסרט כמופע של איש אחד, סרט המציג את מלוא יכולת גווני הכשרון הקומי־מילולי של אמן ה„סטנד־אפ־קומדי" רובין ויליאמס, הרי מדובר בהצלחה מירבית. ויליאמס מעולם לא היה טוב יותר בקולנוע. בדמותו של שדרן הרדיו אדריאן קרונאור, הוא מחפה על כשלונות העבר שלו, חלקם די מבישים בסרטים כ„פופאי", „המובטלים" או „מועדון גן־עדן" (מה קרה לחברי האקדמיה, איך זה שהעניקו את הפרס לאותו דג קר — מייקל דאגלאס). מאידך, אם דנים בסרט לגופו, בתוך דיון רחב של התייחסות לקולנוע האמריקני וטיפולו במלחמת וייטנאם, הרי מדובר כאן בכשלון חרוץ, סרט נאיבי שבורח מהתמודדות רצינית עם המציאות. בהחלט אין זה „מאש" או „מילכוד 22" של וייטנאם, כפי שציינו אחרים.

אדריאן קרונאור, אותה דמות שמגלם ויליאמס בסרט, מבוסס על דמות אמיתית. התסריטאי של הקומדיות הטלוויזיוניות, מיטץ' מרקוביץ', נטל לעצמו חופש דרמטי כשהעביר את הדמות לקולנוע. הוא התאימה לוויליאמס, ולעיתים, בקטעים מסוימים, אף נוצר הרושם שלוויליאמס ניתן חופש לאלתר כראות עיניו.

שנת ההתרחשות של העלילה היא 1965. שנה קריטית בווייטנאם, השנה שבה החלה המעורבות האמריקנית להיות סידרה של תקריות איזוריות והתפתחה למלחמה של ממש. האמריקנים החלו להוריד כוחות גדולים לווייטנאם והדבר אכן בא לביטוי במהלך שידורי הרדיו בסרט. במטרה להרים את המורל של החיילים האמריקנים המוצבים על אדמת וייטנאם, מגייסים את קרונאור המובא מתחנת רדיו צבאית בכרתים. עד לבואו, תחנת הרדיו של הצבא האמריקני בסייגון, היא תחנה רדומה, מנוהלת על־ידי צוות ישנוני בעל טעם מיושן. קרונאור מחדיר רוח תזזית. לא מגולח, לובש מדים לא מסודרים, מזלזל בחוקי הצבא, כשרונו הוא מתגלה מיד בעילוי. הוא משנה והופך על פיו את הנוסח המקובל והמשעמם. מתנגד לשדר מוסיקה של מנטובני ופרסי פיית, ובמקום זאת מעדיף מוסיקת רוק. קצב דבריו רצחני, שטף של בדיחות הנוגחות בכל פרה קדושה — הנשיא ג'ונסון, רעייתו ליידי בירד, ריצ'רד ניקסון, איש הטלוויזיה וולטר קרונקייט. המלל שלו מתובל בחיקויים, גסויות, דיבור במהופך, פרודיות על „איזור הדימדומים" או „הקוסם מארץ עוץ". שאגת הבוקר שלו „בוקר טוב וייטנאם" הופכת לסמלו המסחרי. הוא הראשון בתולדות התחנה שזוכה לשפע של מכתבי מעריצים.

הקטעים שבהם ישוב ויליאמס מול המיקרופון הם חלקו המרכזי העסיסי של הסרט. סביב לסצנות הללו הרכיבו הבמאי בארי לוינסון והתסריטאי מרקוביץ' עלילה רזה, בעלת נטיות ריאקציונריות בהשוואה לסרטים אחרים שכבר נעשו על וייטנאם. בין היתר מדובר בהתנגשויותיו של קרונאור עם הממונים עליו — לוטננט שמרן הצמוד לספר וסרג'נט מייג'ור השואף לשדר בעצמו (גיחוכו מובלט כשהוא מחליף את קרונאור באחד מרגעי המשבר, וטענתו שהוא אכן מצחיק מתבטלת כשידור פתטי משולב במוסיקת פולקה). בעייתיים במיוחד קשריו של קרונאור עם הוייטנאמים ובניית מודעתו הגוברת לבעיות הפוליטיות. במהלך נסיונותיו לחזר אחר נערה וייטנאמית (הוא מגיע מכרתים, שם, לטענתו, כל הנשים דומות לזורבה, ונכבש מיד ביופיין של בנות המקום) הוא מתיידד עם אחיה ועם בני משפחתה וגם מעביר שיעורי אנגלית לכתה של מקומיים. כשמסתבר שהצעיר הוייטנאמי הוא איש וייטקונג, משמשת עובדה זו כעילה לסילוקו של קרונאור מהתחנה.

וייטנאם כאן היא רק מסגרת הכרחית להופעתו של ויליאמס. חבל שהמסגרת היא שטחית, נטולה כל אופי ותרבי כפי שהיו רוצים אולי למצוא בה (דווקא הגנרל האחראי מחבב מאד את שידוריו של הדי.ג'י. המהפכן והוא עומד על כך שימשיך לשדר). כמו העלילה גם הדמויות הן שטוחות, קריקטורות חיוורות. פה ושם יש ניצוצות של כשרון, במיוחד דמותו של ארוואוד גארליק, החייל הכושי המכניס את קרונאור בסוד העניינים. רוברט ויטאקר, השחקן שמגלם אותו, מתגבר על דלותו של החומר. ויטאקר, שהופיע קודם ב„פלאטון", מדגים את מלוא כשרונו בסרט „בירד" (סרטו של קלינט איסטווד על נגן הג'אז צ'רלי פארקר, שזיכה את ויטאקר בפרס השחקן בפסטיבל קאן, ובקרוב יוקרן גם אצלנו). הבמאי בארי לוינסון החל מביים סרטים לאחר נסיון כתסריטאי, עשה כניסה מרשימה עם סרט הנעורים הסמי־אוטוביוגרפי „דיינר", ומאז הוא בנסיגה — „הטוב מכולם", סרט שהיה מעניין אבל די בעייתי, „שרלוק הולמס הצעיר", שבו התאים עצמו לסטנדרטים של סטיבן שפילברג, והקומדיה „אנשי הפח", שהיה בה פוטנציאל לא מנוצל. עתה זהו סרטו החמישי כבמאי, שבו הכל מתבטל בפני מופע היחיד של ויליאמס. □

רובין ויליאמס (משמאל) — הצלחה מירבית של אמן הסטנד־אפ־קומדי

איכויות משתנות

אקווארלים, ציירים מן הקיבוץ, מוזיאון רמת־גן

במוזיאון רמת־גן מוצגת תערוכת אקווארלים גדולה של ציירים מן הקיבוץ. חלל המוזיאון השתפר ללא הכר, הקירות מסוידים היטב, המסגרות זהות והתליה זהירה ומדוקדקת. המוזיאון יכול לשמש עתה לתערוכות שונות ורבות. בתערוכה זו האיכויות משתנות, ואולם אם נתייחס למדיום עצמו ולמיומנות הטכנית — ניתן להיווכח בקו אחיד המורה על רמת ביצוע גבוהה.

אילנה פלע (עין המפרץ) — אקווארל רגיש עד מאוד, רישומים מרפרפים, חלומיים, מונוכרומיים כמעט, ציור פיגורטיבי ומופשט המפגין עידון ויופי. אמנית ששמה לא מוכר וכדאי בהחלט להתוודע לעבודתה.

שושנה לב (נחשון) — שלוש עבודות איכותיות במיוחד. אקווארל המתעתד להיות כעין שווה־ערך מוסיקלי. קווי צבע כסולם צלילים, ציור אלגנטי, אווירה של גוטיקה מופשטת. אף באקווארל, כמו בשאר המדיה מפגינה אמנית זו יכולת ומעוף.

יעקב גוטרמן (העוגן) — אקווארלים במימד קטן, הנושא הוא נופים ומציאות חיצונית, ההתמקדות היא על עשייה פיגורטיבית. עם זאת, הפרטים עצמם הינם כתמים מפשטים. ניתן בקלילות עשייה ובחון רב.

עמוס ניקולאי — אצל אמן זה (שלא כמו אצל גוטרמן, לדוגמה) יש פער איכויות, והאוצר היה חייב לעשות יותר סינון. שתי העבודות מימין טובות בהרבה משאר התמונות, אולי בגלל הנחת המכחול המשוחררת יותר תודות לנושא שונה, השתיים הנרונות מעוגנות יותר בדמיון בעוד האחרות עוקבות אחר מראה העין.

לאו פלטאו — אקווארליסט בחסד, אווירה של אגדה וסיפוריות, ואולם יש אצלו קריצה לעבר קישוטיות יתר. אולי כדאי שהאמן יעלה את היצירתיות מנבכי נפשו יותר מאשר ממקורות „סוראליסטיים".

שמואל כץ (געתון) — איוריו של אמן מוכשר זה מוכרים היטב. מראות ירושלים שלו מאכזבים, וזאת עקב רגש החוזר על עצמו, אמצעי שנעשה מסחרי. כץ בהחלט יודע יותר מזה, ואת זאת הוא כבר הוכיח.

משה כגן — אצל כגן, כמו אצל פלטאו וכץ, המיומנות כנראה „עלתה לראש". יש סממני החצנה, רצון להפגין יכולת חד־פעמית, ומהיבט יצירתי — ריקות מסוימת. גם במקרה זה יש להיזכר בעבודות האקווארל הישנות המשקפות חן, שקיפויות ורגישות רבה מאוד.

דוד גוהם (בית אלפא) — התמונה השמאלית היא הטובה ביותר מכיוון שהיא מאפשרת מרווח לנשימה, הכתמיות נכונה, אולם הקומפוזיציה, בדרך־כלל, עמוסה יותר על המידה.

בטי פינצי (גתי) — גם כאן יש פער איכויות כאשר העבודה הקיצונית מימין היא הטובה ביותר בעוד התמונה הקיצונית משמאל אינה כזו. כאשר האמנית סמוכה למסר הסיפורי, הציור זורם פחות, לא כך הדבר כאשר היא חופשית יותר ומציירת נופים בלבד.

יוסף צור (גשר הזיו) — יש אצלו מעצורים הנראים בעשייה עצמה. נראה שהאמן חייב לאפשר לעצמו יותר זרימה ותעוזה כפי שאכן עשה בעבודה האמצעית.

לאוני גולדברג (געש) — האקווארל מתחפש כאן לצבע דמוי גואש מעובה וכהה יותר, יש צבעוניות חזקה, מוטיבים של בעלי חיים, כוונות שבכוונה־תחילה ומוזרות, עבודות שמעוררות עניין.

אבי רינצבורג (מזרע) — נראה שהאמן מספר סיפורים לאחרים ולא לעצמו. יש החצנה ועומס יתר של מוטיבים. הסיפורים האישיים חייבים לבוא בטונים יותר מינוריים ומשכנעים.

נעילת התערוכה ב־17.9, עם אופציה להארכה.

צבי ענבל, בית עמנואל

בבית עמנואל מציג צבי ענבל מאלוני אבא. יש הבדל בולט בין המוצג במוזיאון עצמו למוצג בבית עמנואל, כאשר ענבל נוטה יותר — באקווארל לפחות — לצד המסחרי. אם מתבוננים ברישומים שלו הרי ההבדלים בולטים לעין. ברישומים הוא מפגין קלילות יד, מיומנות ואמינות, כאשר האקווארל מצטעצע ומונה את האמנות.

אהרון גלוסקא, גלריה גורדון

אהרון גלוסקא מציג בגלריה „גורדון", ציור קונצפטואלי מעולה ומעורר עניין רב. (בשבוע שעבר ציינו את הפסאודו־קונצפטואליזם שהוצג בגלריה „דביר". התערוכה העכשווית ב„גורדון" מצביעה על ההבדל בין ההמשגה לשמה ומה שרוצה בכוח להיות המשגה).

הרושם הראשון הוא סדירות, איפוק, מונוכרומיות, גזירות, הצבעים הם שחור־לבן, כאשר את ה„לבן" צובע פעמים רבות מצע הנייר עצמו. הניואנסים שבין הקטבים של שחור־לבן הם ה„צבעוניות" שנבחרה. הניואנסים עצמם הם תוצר של צביעה ושל מערך של תגליות והסתרות. גלוסקא גורם ליצירת התרשמות של דברי רברים, חסידות אל תוך עולם הנייר. בעבודות המוות מעין סדרה יש להתבונן על הציורים כיחידות עצמאיות וכיחידה כוללת, שכן יש איזו רציונליזציה חזקה הפועלת כאן. (הדברים שכאן הרגש הוא יותר על מטמורפוזה של „צורה בתוך צורה" והשתנותה בעקבות המשחק בין השחורים והלבנים.) הקטבים — שחור או לבן — מצויים בהתחלה וסוף הדברים, כאשר מלחמות הכבושים וצאצאי האפור — באמצע הדרך. (ראה 6"5"4"3). עבודה מספר 1 מבוססת על אותה חשיבה אלא שכאן ההסתכלות ההדרגתית לא נעשית רק מימין לשמאל או משמאל לימין אלא גם מלמעלה למטה. אלו הם משחקי חיוב ושלילה, צורה שמתהפכת על ראשה ויוצרת מעין השתקפות בבואה של העבודה שמנגד. זו אמנות המצריכה התבוננות יתרה אולם ההנאה מובטחת. (נעילה ב־7 באוקטובר).

נחום גוטמן, גלריה יורק

בגלריה „יורק" ברמת־השרון (רחוב כוסתנאי 52) אפשרות נוספת לראות אקווארלים של נחום גוטמן. בתערוכה איורים לספרי ילדים, הדפסים מוכרים ומוצגים פחות מוכרים כמו תחריטים מתקופת „בצלאל".

שוב ושוב שובה גוטמן את הלב בקלילות ובהדרת שלו. נאיוויות שלכאורה נובעת מחשיבה רציונלית, שבטבעיות רבה יודעת לבנות את פני הנייר לקומפוזיציה הנראית כמובנת מאליה. ניתוח של הקומפוזיציות מצביע על חשיבה מופשטת צרופה, הלובשת כסות של „נאיוויות", וזאת הודות לפרטים המאכלסים את העבודה. הנושאים תמיד מלאי חיות והומור, וכל אלו הופכים אותנו, כתמיד, למקור הנאה ויזואלית לשמה, ומעבר לכך — להנאה הנובעת מפרץ האנרגיה החיובי (נעילה בסוף אוקטובר).

ציורי ילדים

פלשתינים, גלריה „רגע"

בגלריה „רגע" ילדים פלשתינים מציירים תחת הכיבוש. תערוכה שכדאי מאוד לצפות בה, לא כל־כך לשוחרי האמנות לשמה כמו למדינאיים. ילדים תחת כיבוש הם טרוריסטים בפוטנציה, וזה בהיר וברור. האלימות המבצבצת מהציורים מקפיאה את הדם. אות נצחון לפלשתין, שיירות של טנקים מתוצים, רגלים וסיסמאות, כסא ששובר את זגוגית בנק לאומי („לאומי" כתוב באנגלית ובהמרת אותיות שגויה), עימותים בין ערבים ליהודים, שרפות ואבנים. רק ילד אחד צייר אדמה, חריש ושלווה פסטורלית. הציורים משקפים את זרע המרי־עבות שהממשל השחור שלנו בוחר לנטוע בגנו, ולא רק לנטוע אלא גם להשקות...

מהיבט ציורי — הילדים מפגינים חוש הרמוניה וסדירות מופתית. הנושאים האלימים לא פוגעים באיזון הפנימי, ויש חלוקה הרמונית לאזורים אזורים.

זהו תוצר של שנאה, של אווירה התגלמות את הפונדמנטליזם של האזור. איזה „מול" שמסלגוה הימין מחדירו את הסכנות הישר לתוך הבית. □

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן   עורך משנה: אילן שיינפלד

„קחו את לבבכם לכינור"

על שיריו הראשונים של אבא קובנר

א.ב. יפה

אבא קובנר היה מוכר לציבור הרחב קודם־כל כלוחם, כפרטיזן, כמנהיג, כנואם — ורק לאחר מכן נודע ברבים כמשורר. סברו כי יצירתו הספרותית מתחילה רק לאחר עלייתו ארצה, עם הפואמה „עד לא אור" (1947), נסיונו הראשון לתת ביטוי פיוטי לתחושותיו של הלוחם ביערות ליטא במלחמת־העולם השניה. מקריאת מסתו המקפת של שלום לוריא, „אבא קובנר — האיש ומחוזות שירתו"*, שהובאה כנספח לקובץ המסות בעריכתה של אבא קובנר „על הגשר הצר", למדים אנו לדעת כי לא כך הדבר.

אבא קובנר החל לכתוב שירה עברית עוד בנעוריו, כחניך בתנועת „השומר הצעיר" בוילנא, אך רוב השירים האלה אבדו בשנות המלחמה. לא נשתמרו השירים שחיבר בנעוריו, לפני המלחמה, כשאבא קובנר כבר היה „מנהיגו המוכר של קן השומר הצעיר בוילנא, רעו והקן, ראש הנהגת הגליל ומנהלו של גדוד „משמר העמק"," וכבר אז הצטיין בכישרון הכתיבה והניסוח, שיכר גם באופיו האיתן והמוצק ועם־זאת המאופק והכבוש. וכפי שמעיד עליו ש. לוריא: „הפאתוס העצור או רציני בכל אשר עשה הורגש כחוויה על ידי כל חברי הקן. השפעתו של אבא קובנר פעלה כעין קרינה מוסמכת. הוא היה מנהיג מטבעו. החניכים העריצו אותו, הבאים במחיצתו ביקשו את קרבתו. אך הוא היה מאופק מאוד. לעתים רחוקות חייך. מעולם לא יצא מכליו — לא משמחה ולא מכעס. מסור ליעודו בכל לבו ונשמתו — ומכונס בתוך עצמו ועולמו."

תכונות אלה הטביעו חותמן גם על שירתו, אם מותר לנו להסיק מסקנה זו על־פי שלושת השירים הבודדים של קובנר הצעיר שהגיעו לידינו. שיריו הראשונים שנתפרסמו היו „אדם בליל" ו„נתיב", שהופיעו בשתי חוברות בעברית שיצאו לאור על ידי תנועת „הריכוז בוילנא" של „השומר הצעיר", בינואר וביוני 1940. „אדם בליל" כבר טבוע בחותם ייחודו הפיוטי של אבא קובנר, המוכר לנו מיצירותיו המאוחרות יותר; ואלה שורות הפתיחה של השיר:

ראיתיו תועה במשעולי התהו, בין שאול ושחק,
על אבר שתוק, על כנף רצוץ ומרט,
מהלך נלה ומסגור מסער דרכים שהצליף ושרט —
מרט השער, מרט ללא רחם על נוצה, חשף
ושבל את הגוף מכנפיו.
נקלע העני־מכנף בגעש הליל,
חלוש רגליו, כשל ונדרדר
התהומה — — —

שיר זה הוא מעין „אני מאמין" של המשורר הצעיר והוא מנוסח בסגנון בוגר להפליא (אבא קובנר היה בן 22 כשהופיע השיר). זהו שיר של אמונה שורשית, של ענוה, שמורגשת בו השפעה משיריו הנבואיים של ביאליק, אך הוא שונה מהם בשל נסיבות־הזמן, וניכר בו המתח, ההכרה לעמוד מול סערות־הימים העשויות להדיח את האדם אל התהום; ומן הצד השני, באה כאן לידי ביטוי הזיקה למורשת, למסורת, שלא היתה מקובלת דווקא בתנועה שהתבססה על מרד נגד דור־האבות ונסיון לשנות מן היסוד את פני החברה היהודית. אבא קובנר חש כבר אז את חשיבותה של הרציפות, של ההיאחזות במורשת־אבות והנסיון להגשימה בדרך אחרת, חדשה: „כנשוא סבי זקני את תורתו הקדושה / להוצה אל לבו הארוך — / את לוחות הברית לדור נמק־החושך ועוני, / לדורי — האחרון לשיעבוד." המשורר הצעיר מהין לחלוק על משה רבנו מנתץ הלוחות, ולהעמיד כנגדו את עמדתו שלו, בן זמנו שלו, תביעת ההמשך היהודי במאבק המר והגורלי נגד „עובדי מולך ובעל" של זמננו, שהם הרבה יותר מסוכנים והרסניים, ועל כן מן ההכרח הוא לגבור עליהם על מנת להבטיח את העתיד־ההמשך:

מיתי כמשה הזגול, שנתץ לוחותיו לסלעים
בעצות צרה וזרון —
אם תתקף נשמתי צבת חששים,
אני את לוחות אמונתי לחזי אהדק עוד יותר
ובאיל אביבי אפלס נתיבים.
כי קרב אסרתי עם פראות, עם ליל,
עם עברי מלך ובעל —
ועל גבול, שאיננו גבול,
על מרום־הר, שאיננו הר
על סירוף שהוא אין־סוף,
על מעבר מהר,
רחוק קרוב —

איתם מנערים מאבק דרכים נשמתי — — —
ועם שמש שיהל בקרבי
אני אעל, עוד אעל, עוד אעל...

שונה לחלוטין הוא השיר „נתיב", שיר לירי־אישי עגום, כנראה פרי־הנסיונות המרים של ראשית שנות המלחמה, והוא שירו של לוחם שנחל תבוסה, אך אינו משלים עם מצב־תבוסתו והוא עושה מאמץ־על על מנת להתנער, לקום על רגליו, לחבוש את פצעיו ולהמשיך לחיות ולהיאבק, למען ההמשך ולמען כבוד־האדם. הוא שהופך גם תבוסה מוחשית לנצחון רוחני. וצודק שלום לוריא כשהוא מגדיר את „נתיב" כ„אחיזת גשר מעבר לתבוסה, מעל לתוויה החומרית החולפת. בנתיב ימצאו „עקבות אדם". הדגל הפרוש, הרומע והחי, יקרא להמשיך בנתיב בעקבות האדם שהלך ולא הגיע."

„שוב לא אקום — חרדה מחשבה
בקרעי מערומי על אם־דרכים.
ולא עוד ירים נס גאולים
ביד נושאו הנצח.

משל צל אם חרכו ורגלי צלי.
נאלם הכל. כבר שלחתי ידי
לקרע כנף נס (כי מהוז רק נר...)
לחבש את פצעי —

ולא אדע, המושל, מי הכין צעדי
לקום ולרובב חגו הפצע;
עם כמיהה אחרונה אל רקיע,
פרשתי דגלי הרומע — וחי!

טרם תפילה צנות ודפי בדם
קמתי תמעד ועוד לא אקום...
ואם לא תמצאו מגופי מאום,
נתיב תמצאו — ועקבות אדם..."

„היה לבבכם לכינור" הוא שירו היחיד של אבא קובנר שהגיע לארץ־ישראל והופיע בעיתון „הארץ" מיום 1.9.1944, בחתימה „אורי". שיר זה נכתב לאחר שהנאצים כבשו את ליטא (יוני 1941). אבא קובנר מצא תחילה מפלט במנזר, אך בראשית ספטמבר 1941, כאשר יהודי וילנא ששרדו נכלאו בגטו, הוא עזב את מקום־המקלט שלו והגיע אל הגטו. שם הצטרף לארגון היהודי הלוחם במחתרת ונהפך לאחד המנהיגים של ארגון זה ולמעצב האידיאולוגיה שלו, שיסודותיה היו התנגדות לתבוסנות, אמונה בצורך הגבורה והמעשה: „אור גדול יגה בנו שעה שלתוך אופל זבדימים זה תחדור ההכרה, שאנו הננו אדוני המוות. או יהא שחר אף לחיינו." קובנר חיבר אף את הדף הקרבי הידוע, שפתח במליצה „אל נלך כצאן לטבח".

אך לא רק דפים־קרביים ומנשרים חיבר אבא קובנר באותם הימים, אלא גם שירים. בצוק העתים אבדה לו מחברת השירים שלו. בספטמבר 1943 הוא יצא עם אחרוני הלוחמים מן הגטו, דרך תעלות הביוב, אל היער, להצטרף אל הפרטיזנים. שם הוא היה למפקד חטיבת הפרטיזנים היהודים שנקראה בשם „הנוקם". לפרק זמן זה שייך השיר „קחו את לבבכם לכינור", אחד מני רבים שהוא כתב אז, אך היחידי שנשתמר. קובנר צירף את השיר הזה למעטפה עם דו"חות על פעולות הפרטיזנים שהעביר למוסקבה בסוף 1943. השיר נתגלגל לידי המשורר היידי אברהם סוצקבר, שהעבירו לארץ־ישראל, והוא נמסר לפירסום ל„הארץ", כשהחתימה „אורי" המתנוססת עליו היתה בחירתו של קובנר עצמו. זה היה כינוי־המחתרת שלו, שנבחר אם לזכר שירה של רחל „בן לו היה לי", ואם כמשוה למבקר בן המאה הי"ט אברהם־אורי קובנר, קרוב־רחוק של אבא, שעל דמותו הטראגית הוא חלם אז לכתוב רומן. זהו דבר השיר, המבשר מצד אחד את הנצחון הקרב, ומצד שני נותן ביטוי לחששות ולספקות מפני הבאות:

קחו את לבבכם לכנור,
למיתרים נרעש גידינו,
הכשר לשמש אצבעתנו
מתוך הדם.

רחל רובין: קטה „בסית", תמונה מתערוכתה המתקיימת בעת במוזיאון המתחה בבני התעשייה, תסן

* שלום לוריא: אבא קובנר — האיש ומחוזות שירתו. סוף־דבר לספרו של אבא קובנר, „על הגשר הצר", הוצאת ספרית פועלים, 1981.

בעלות המנה לא נשלח את העצב
נבלע את הצער
טרם נבל
תגד ללב: אהב!

הנה, דגלים מתבדרים ברוח,
אנו תולים אותם בדם;
מנבכי האלמות עולה הפלא,
מרעם חניתות שאגו כבר רן.

אך, היאך נריס את נס הגאלה
וכי ידנו שפלה?
מעשר אצבעות — רק אחת שרדה,
האמה היודעת לקלעי

אהוד הוכרמן

כמו ורד

חוזרת תנועת הנפש
מציקה כחברה
שאין לה פרות במלה.

כמו ורד הפותח אדמיו
וכורכם לערף הלילה,
שאני כאמנון שותת לטבורו
שאני תועקת משפתיו כתמר

חוזרת תנועת הנפש
הבדידות הזו
שאינה תלויה בדבר.

◇

ואחרי זה האהבה שימים רבים הסתובבה
הלכה ופתחה בעגולה
נמעה כמערה

אני מבמביך כי לחור וקורא
אהוד בוא אלי

מבעד לשערות השולמית המוריקות בפתחה
עונה לי כלתי בוא
כי פתחתי לך.

כיפה אדומה

הלכתי לבדי ביער
נושא עטרת בכורי על כתפות.

אם תפול עטרתי ביער
דומני כי לא אחיה.

אני נדרתי לשירה משם אצא
ארם כלי חטאי לשחר.

התנ״ך – אנחנו והם

יעל לוטן

לאחרונה הופיע בארה״ב ספר חדש ובו מסות על התנ״ך מאת סופרים יהודים־אמריקאים. מן השמות הידועים ביותר תמצאו שם רק את יצחק בשביס־זינגר ואלי ויזל; אין אירווינג האו, אין נורמן מיילר, סול בלו, ג׳וזף הלר או סוזאן זונטאג. לעומתם, משתתפים כמה מן הסופרים והאינטלקטואלים הידועים קצת פחות, כגון סינתיה אוזיק ומרדכי רוצילר (שהוא בעצם קנדי).

העורך, דייויד רוזנברג, מודה בהקדמתו שלא הצליח להשיג את השתתפותם של הסופרים מן השורה הראשונה, שסירבו מסיבות שונות. כיוון שכך, מי יודע מה היינו מגלים לו בכל זאת היו משתתפים בקובץ למשל ג׳וזף הלר — שכתב ספר על דוד המלך — או סול בלו, שכתב על ירושלים. כי הדבר המאלף בקובץ הזה הוא עד כמה התנ״ך זר למחברים שהשתתפו בו. בשביס־זינגר הוא, כמובן, יוצא מן הכלל. הוא בחר לכתוב על ספר „בראשית״, בחירה שאין בה כדי להפתיע את קוראיו הוותיקים, היודעים מה רבה אהבתו לאספקט המאגי שביהדות. האחרים בחרו לכתוב על ספרים שונים, חלקם בשרירות גמורה או מתוך אדישות. כך, למשל, גורדון ליש בחר בספר האחרון, ב„דברי הימים״, כיוון שלדבריו התנ״ך זר לו לחלוטין — במקרה הטוב; במקרה הרע, הוא נוצרי ועוין... סינתיה אוזיק (שהיא, אגב, לאומנית קיצונית בכל הנוגע לישראל, תומכת נמרצת בכיבוש ובכל הנעשה בשטחים ומשתלחת בפלסטינים בכל הזדמנות) בחרה בספר „רות״.

פרט, כאמור, לבשביס־זינגר ולהנץ הולאנדר (המכיר את התנ״ך גם בעברית), המשתתפים אינם מתמצאים בספרי־המקורות יותר מבני־דורם הלא־יהודים, ופחות מפרוטסטנטים רבים. כך, למשל, כותב אחד המשתתפים, ג׳יימס אטלס, שספר „הושע״ הוא מן הארוכים בספרי התנ״ך...

המסקנות העולות מספר זה ברורות למדי. מצד אחד, ברור שאין טעם לבקש מסופרים יהודים, דווקא, לכתוב על התנ״ך. אמריקאים הם אמריקאים, וכשם שאין טעם לבקש מסופרים אמריקאים ממוצא איטלקי שיכתבו על דנטה, או ממוצא יווני על הומרוס, כך אין שום סיבה היום, בשלהי המאה העשרים באמריקה החילונית, לצפות מסופרים ממוצא יהודי שיכירו את התנ״ך או יחושו אליו קירבה מיוחדת.

מאידך, הקובץ הזה עוזר לנו להבין מדוע סופרים יהודים־אמריקאים אינם מקובלים במיוחד על הקוראים הישראלים, ולהיפך — מדוע סופרים ישראלים אינם מעניינים במיוחד את היהודים בארה״ב. השאלה מדוע זה כך צצה ועולה מדי פעם בפעם, מתוך תמימות או היתממות, כאילו הספרות מחוברת למוצא האתני ולא להקשר התרבותי.

אנחנו הישראלים, הדוברים וכותבים עברית, חיים בארץ לא רק מבחינה פיזית, כי אם קודם כל מבחינה תרבותית. ותרבותנו היא — קודם כל — השפה העברית על כל רבדיה. התנ״ך הוא היסוד העמוק ביותר של לשוננו ותרבותנו. אפילו בשפת היומיום הפשוטה משולבים בלי הרף ביטויים תנ״כיים ודמויות תנ״כיות הן חלק מעולם הדימויים הבסיסי שלנו. התנ״ך, עבורנו, הוא לפחות מה ששייקספיר הוא עבור התרבות האנגלית. דוברי אנגלית מצטטים את שייקספיר כל הזמן, גם מבלי דעת, ודמויות שייקספיריות — כגון פלסטאף, יאגו, רוזלינד, האומנת של ג׳ולייט וכדומה — ממלאות את גלריית הטיפוסים החיים בעולמם. כך אנחנו והתנ״ך — „ברחל בתך הקטנה״, „משוגע איש־הרוח״, „החסר משוגעים אני״, „למכור בנזיד עדשים״, „הגיעו מים עד נפשי״, „כל זב ומצורע״ ועוד ועוד...

מי שמכחיש את קיומה של תרבות עברית־ישראלית פשוט אינו ער למציאות בה הוא חי. הטענות כגון זו של השר ארנס, שקבע כי ישראל היא קודם כל מדינה מערבית ולכן לא תוכל לחיות בשלום בלב המזרח התיכון, נובעות מאי־יכולת — או אולי מאי־רצון — להכיר במציאות. שפתנו השמית ואוכלוסייתנו, שברובה המכריע אינה ומעולם לא היתה מערבית, הן הקובעות את זהותנו. האמריקניזציה המשתוללת בארץ — בעיקר, אך לא רק, בחיים המסחריים — מנסה לחתור תחת המציאות הזו ולהשלים בכך את שיעבודנו המדיני־כלכלי לארה״ב. הדגש על מה שנקרא „יידישקייט״, על יהדות במקום ישראליות — כאילו בכך נהדק את הקשר עם יהודים בארצות תבל — גם הוא עוזר לקעקע את תרבותנו הטבעית. יהודי העולם אינם חיים בתוך עולם של „יידישקייט״, כי רובם המכריע חילוניים גמורים ותרבותם היא תרבות המקום. הליכה לבית כנסת פעם־פעמיים בשנה אינה עושה אותם שותפים לנו ולתרבותנו העברית, שאף היא חילונית בעיקרה. הקשר הרגשי שיש ליהודים בעולם עם ישראל הוא אמיתי והוא לגיטימי — כשם שלקנדים ממוצא צרפתי יש קשר מיוחד לצרפת, ולאמריקאים ממוצא אירי יש קשר עמוק עם אירלנד, אך הם קודם כל קנדים ואמריקאים.

וכך עלינו להכיר בעובדה שאנחנו אנחנו והם — הם. וממש כשם שיהודים־אמריקאים תמימים, הזוכרים מבית סבתא מאכלים יהודיים, כגון קניש ובייגל עם לוקס, מתאכזבים מרה כשהם מגלים שאין אלה המאכלים הנפוצים בישראל, כך גם הישראלי התמים עלול להתאכזב למקרא הספר המוזר שהזכרנו כאן. עלינו להשתחרר מן המיתוסים הנפוצים, המשרתים בעיקר מנגנון שילטוני מסויים, כדי להגיע לבגרות תרבותית ופוליטית. התנ״ך, אם כן, הוא בכל זאת הספר שלנו, ועל כך אנחנו יכולים לברך.

David Rosenberg (Ed.): Congregation — Contemporary Writers Read the Jewish Bible; Harcourt Brace Jovanovich, 1988

קלוד רוּא *

(מתוך „נִקְצַר אוֹמֵר הַחֵץ״)

תרגם ישראל אלירז

◇

יֵשׁ בִּי שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם: הָעִוֵּר וְהָעוֹזֵר לְעִוֵּר זֶה לַחֲצוֹת אֶת הַכְּבִישׁ.
אִשָּׁה בֵּין שְׁנֵי גִּילִים, אֲפוֹרָה, עֵינַיִם רְחוֹקוֹת, פּוֹסַעַת בָּרְחוֹב,
נוֹתֶנֶת יָד לִבְדִידוּתָהּ.
הָרַעְיוֹנוֹת הַבְּהִירִים בֶּאֱמֶת אֵינָם שׁוֹכְחִים אֶת הַצֵּל מִתּוֹכוֹ בָּאוּ.
בְּשָׁעָה שֶׁמֵּת, הוּא כְּבָר הָיָה אָז מֵת מִזֶּה זְמַן כֹּה רַב, שֶׁדִּמּוּהוּ מֵת מִשָּׁעָה שֶׁנּוֹלַד.
הַקַּו הַיָּשָׁר הוּא הַדֶּרֶךְ הַקְּצָרָה בְּיוֹתֵר בֵּין פְּשָׁטוּת לְשְׁטוּת.
חַיִּים פַּעַם אַחַת, פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר.
כִּפְפַת מֶשִׁי — שִׁיר יָפֶה. הֵיכָן הַצּוּרָה? הֵיכָן הַתֹּכֶן?
הַצָּרָה עִם הַסּוֹפֵר הַזֶּה — מֶרֶגַע שֶׁהוּא מַבְחִין בִּבְדַל רַעְיוֹן כְּלָלִי,
הוּא קוֹפֵץ לְ„הַקֶּשֶׁב״.
הָאָמָּנוּת הָרִאשׁוֹנָה בְּמַעֲלָה: לָדַעַת לְהַחְלִיט מַהוּ חֲסַר־חֲשִׁיבוּת לָדַעַת.
קְנוּד רַאסְמוּסֶן חוֹקֵר אֶת אַחַד הַשַּׁמָּאנִים הָאֶסְקִימוֹסִים לְעִנְיַן אֱמוּנוֹתָיו:
„אֵינֶנּוּ מַאֲמִינִים. אֲנַחְנוּ מְפַחֲדִים.״
פְּרוֹפֶסוֹר אֶחָד לְשִׁירָה הִתְרַוֵּחַ לוֹ בְּתוֹךְ שִׁירַי כְּאִלּוּ הָיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.
בְּקָשׁוּ לְרַאְיֵן אֶת תּוֹרוֹ, עַל עֶרֶשׂ דְּוָי, בְּעִנְיַן חַיֵּי־נֶצַח:
„כָּל דָּבָר בְּעִתּוֹ, הוּא מָחָה.
אֵינֶנִּי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶלָּא דָּבָר אֶחָד בְּעִתּוֹ.״
נַסֵּה לִלְכֹּד אֶת הַמִּלָּה אֲ כְ מְ נִ י וֹ ת עִם רֶשֶׁת פַּרְפָּרִים.
יֵשׁ צֹרֶךְ בְּחוּשׁ מְחֻדָּד מְאֹד לַאֲשֶׁר כְּדֵי לְהַסְבִּיר לִבְנֵי־הָאָדָם
בְּאֹפֶן אִינְטֶלִיגֶנְטִי, מַדּוּעַ
עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת אֻמְלָלִים מִן הַחַיִּים הַמְּזֻמָּנִים לָהֶם, מִן הַחַיִּים
שֶׁהֵם מְזַמְּנִים לְעַצְמָם.
רֵאשִׁית הָאֹשֶׁר: לְוַתֵּר עַל הַהֲנָאוֹת שֶׁאֵינָן גּוֹרְמוֹת אֹשֶׁר.
הַקּוּקִיָּה הָרִאשׁוֹנָה בְּיַעַר אַפְּרִיל, אוֹמֶרֶת לִי: „חָיִיתָ שָׁנָה נוֹסֶפֶת כְּדֵי לַחֲזוֹר
וּלְהַאֲזִין לִי. מָה עוֹד תְּבַקֵּשׁ?״
מַעְיָן קְטַנְטָן דִּבֵּר אֶל הַשֶּׁקֶט הַגָּדוֹל.
הַזָּמִיר, הַשָּׁר יָפֶה, מִתְלַבֵּשׁ בְּחֹסֶר־טַעַם.
נִקְצַר, אוֹמֵר הַחֵץ.

* נולד ב־1915. אחד מחשובי משורריה של צרפת. פירסם לאחרונה את הרומאן „הידיד הרזוק״, ספר שירים „מסע הסתיו״ וספר ביוגרפי על ידידו ז׳אן וילאר. ספרו הנחשב ביותר, הוא מעין איפופיאה קוסמוגונית גדולה — „היודע אתה אם אנו רחוקים מן הים?״. משמש כעורך בהוצאת הספרים הנודעת „גאלימארד״.

מלחמת ה„איזמים״

אבי גורן

כריסטופר נוריס: דקונסטרוקציה
מאנגלית: צבי מרמלשטיין,
ספרית פועלים, 1988

מאז ימיו של אריסטו מתחבטים אנשי הספרות, הן היוצרים והן המבקרים, בסוגיה של צורה ותוכן. ברבות השנים עלתה התחושה, שהמתח בין הצורה והתוכן הוא לב־ליבה של היצירה האמנותית. יש סופרים הטוענים, שהמייחד את הכתיבה האמנותית הוא סגנון הכתיבה, „המוסיקליות״ של היצירה, המקצב, הדימויים וכו׳. לפיכך, לו רצו רק להעביר רעיון הרי היו יכולים לכנס מסיבת עיתונאים, למסור בקצרה את העלילה ולהסביר מה מסמלים הגיבורים. לעומתם יש אסכולות, כגון אסכולת „שיקגו״ בביקורת הספרות, הרואות את התוכן כעיקרה של היצירה. לפי זה המילים והסגנון הם רק הכלי דרכו מעביר הסופר לקורא את רגשותיו ורעיונותיו. באחד מספרי הביקורת מתאר המחבר משפחה חיפנית, שכל בניה קוראים ודנים באותו ספר. לאחר שכולם גמרו לקרוא את „אנה קרנינה״, למשל, הם משוחחים לאחר ארוחת הערב על אותה גברת רוסיה ומביעים את דעתם האם אכן ההתאבדות היא המוצא היחיד שלה, ומנסים להבין את מניעיה ומעשיה.

ספרות – ומלחמות הפילוסופים

ברבות השנים הלך הדיון ולבש פנים שונות בהתאם לתפיסות הפילוסופיות של התקופה. בימינו מתאפיין גם תחום זה במה שנהוג לכנות בשם „הלם העתיד״, בשם זה הכתיב בשנות השישים הסוציולוג והעתונאי, אלבין טופלר, את השינויים המהירים העוברים על החברה של המאה העשרים. המדובר הוא לא רק בהתפתחויות טכנולוגיות בקצב מסחרר אלא גם בחילופין מהירים של זרמים אינטלקטואליים. הדבר בולט במיוחד בתחום הציור, שבו המעבר בין הסגנונות הולך ומתקצר. אימפרסיוניזם, אקספרסיוניזם, דאדאיזם, קונצפטואליזם, אופ־ארט, פופ־ארט, אקספרסיוניזם מופשט ועוד ועוד באים ונעלמים במהירות. מסתבר, שגם בתחומי המחשבה משתנות במהירות הגישות המתייחסות לצורה ולתוכן.

ספרו של כריסטופר נוריס על הדקונסטרוקציה קושר את ההתפתחות האחרונה בתחום התיאוריה הספרותית ל„מלחמות הפילוסופים״. שורשיה של הדקונסטרוקציה נעוצים, לדעת המחבר, בוויכוח המתנהל בשנים האחרונות במחלקות לבלשנות ולפילוסופיה באקדמיות. המתיחות הפוליטית שקדמה למלחה״ע השניה ואירועי המלחמה עצמה הביאו הוגים רבים להדגיש את „התוכן״ ולא את „הצורה״, הפילוסופיה האקסיסטנציאליסטית ניסתה לגעת בשורשי הדברים, בבעיות הקיומיות של האדם המנוכר של המאה העשרים. סארטר וקאמי הביעו בהצלחה רבה את הגותם גם בלבוש ספרותי. בעת קריאת „הזר״, למשל, נבין ביתר־הצלחה את דמותו ומעשיו של הגיבור הרוצח בשוויון־נפש נער על שפת הים בחום היום, אם נעיין גם בדמות „המורד״ של קאמי ובתיאוריות שלו על החיים הסיזיפיים של בן תקופתנו.

אולם שעתם של הרעיונות „הגדולים״ חלפה במהירות ובשנות ה־50׳ הבשילה טכניקה פילוסופית שלפיה יש להתרכז ב„צורה״, בלשון שבה מובעות האמיתות הפילוסופיות. לדעת ההוגים האנליטיקנים, מושגים כגון „אמת״, „צדק״ ו„יופי״ אינם ישויות בעלות קיום עצמאי המיוצגות ע״י המלים, אלא יש מלים שאופני השימוש בהם הוא העיסוק הנכון של הפילוסופים.

אחד הביטויים לשילוב בין הבלשנות לפילוסופיה של הלשון הוא הסטרוקטורליזם, שהתקפה עליו מוגדרת בפתח הספר כבסיסה של הדקונסטרוקציה. נוריס רואה את הסטרוקטורליזם כהשקפה, הנותנת חסות לרעיונות מסורתיים של טקסט כנושא משמעויות יציבות, ועל המבקר כמחפש נאמנה אחר האמת בטקסט. כלומר, אנו חוזרים לוויכוח הישן בדבר תפקידו של המבקר כבלש המחפש רעיונות עמוקים, בעלי־ממשות משל עצמם, המסתתרים מאחורי המלים והטקסט.

לא ניכנס כאן לפרטי הדיון הבלשני ולתורת הפרשנות שהתפתחה בשנים האחרונות. מנקודת המבט של הביקורת הספרותית יש כאן ניסיון ליישם את הנעשה בתחומים אלה על־מנת לבשר שתם העידן שעמד בסימן הסטרוקטורליזם והניו־קריטיסיזם. נוריס משלב שני זרמים אלה, אף כי הניו־קריטיסיזם התפתח בעיקר בשנות העשרים. אסכולה אמריקנית זו בודדה את היצירה מכל גורם חיצוני, כגון הביוגרפיה של הסופר והסביבה ההיסטורית בה היא נכתבה, והתרכזה בייחודו של הטקסט הספרותי. מבקרים כמו א.א. ריצ׳רדס ניתחו בעיות סמאנטיות שונות בטקסט, גלגולי מלים, בניין משפטים וכו׳.

הטקסט – והאמת הפילוסופית

הדקונסטרוקציה מפרקת תיאוריות אלה של הסטרוקטורליזם והניו־קריטיסיזם ותוקפת את עצם המשמעות המסתתרת מאחורי הטקסט הספרותי. הספקנות והביקורתיות הן אולי התכונה הבולטת של זרם זה, ולא לחינם מוקדש אחד הפרקים לניטשה, הספקן הגדול. כשם שניטשה טען שבכתבי הפילוסופים אין משמעות אובייקטיבית למושגים כמו „אמת מדעית״ וכי הם מבטאים את האינטרס של הכותב, כך טוען הכהן הגדול של הדקונסטרוקציה, ז׳ק דרידה, שאין טקסטים מוגבלים לכוונת מחבריהם, אלא הם פתוחים לדקונסטרוקציה.

דרידה הוא הנציג המובהק של האסכולה החדשה. שני פרקים מוקדשים לפילוסופיה ולתורת הלשון שלו. על־מנת לרדת לעומקה של תפיסתו רצוי מאוד שלקורא יהיה רקע בבלשנות ובפילוסופיה של הלשון. כתביו של דרידה ממשיכים את הוויכוח בין הבלשנות הסטרוקטוראלית שהחל פרדינן דה־סוסיר לבין מתנגדיה, כגון חומסקי. ודרידה טוען שאופנים של ניתוח רטורי, אשר יושמו עד כה בעיקר לגבי טקסטים ספרותיים, חיוניים למעשה לקריאת שיח פילוסופי ומכל סוג שהוא. ההשלכה של תיאוריות אלה לגבי הספרות היא, שאין היא נראית עוד כמין קרובת משפחה עניה של הפילוסופיה, העוסקת בנושאים „דמיוניים״, אלא שניתן לחפש את האמת הפילוסופית בכל טקסט שהוא. מכאן שאין טעם להבדיל בין טקסט „ספרותי״ לבין טקסט ביקורתי או אחר. לפי דרידה, ובניגוד לניו־קריטיסיזם, השפה אינה יכולה להימלט מהתנאים בהם המחשבה מותנית ע״י תולדותיה והמטפיסיקה שלה.

כתביו של דרידה זכו להדים שונים מצד מבקרים רבים. קשה עדיין לדבר על „תנועה״ דקונסטרוקטיבית, אף כי יותר ויותר אנשי־ספרות נתפסים לתעתוע של דרידה, שאינו מרוסן בידי „חוקים״ כלשהם. מעניין שבעיקר נתפסו לה מבקרים אמריקנים, שאחד הבולטים שבהם הוא פול דה־מאן.

הוויכוח הישן על צורה ותוכן הולך ומסתבך. יש הטוענים שהרוח החדשה הנושבת בימים אלה אינה שונה במהותה מהניו־קריטיסיזם אותו היא תוקפת ושניהם בורחים מהתמודדות עם בעיות החברה. עדיין מוקדם לקבוע אם מדובר רק על כינור טקסטואלי, בשעה שרומא עולה באש, או שזהו זרם שיתפוס מקום של כבוד בספרות ובביקורת. כך או כך, הספר מהווה חלון לנעשה בעולם האינטלקטואלי בימינו אלה.

הסימפוניה – לאן?

יוסי שיפמן

הרברט צ׳אפל: צלילים נפלאים;
עברית: עמי שמיר; הוצאת מסדה 1988

בתרגום העברי לספרו של הרברט צ׳אפל ישנה גם כותרת משנה — „סיפורה של הסימפוניה״. כשסיימתי את קריאת הספר תהיתי אם מדובר במין מצבת זיכרון לצורה מוסיקלית שעברה מן העולם. אבל בסופו של דבר משתף אותנו צ׳אפל באותה התלבטות עצמה — „האם עברה הסימפוניה מן העולם?״ גם לו וגם לנו אין בעצם תשובה. נכון להיום קיים קיפאון והעתיד אינו ברור. הרברט צ׳אפל כתב והפיק סידרה של שש תכניות טלוויזיה עבור הבי.בי.סי, שהתמקדה בהתפתחותה של צורת הסימפוניה ובמקביל בהתפתחותה של התזמורת. התזמורת החלה כגוף צנוע בן חמישה־עשר נגנים באולמי־הנשפים בחצר מלך אנגליה במחצית הראשונה של המאה השבע־עשרה. מן המימדים הצנועים בראשית קיומה גדלה עד למימדיהן של תזמורות הענק, בנות מאה נגנים ויותר, בפילהרמוניות של וינה או של ניו־יורק בתחילת המאה שלנו, התזמורות המפורסמות בניצוחם של מאהלר ושל ריכרד שטראוס.

כתיבת תסריט למדיום הטלוויזיוני בתחום שהוא, מעצם הגדרתו, בעל אופי היסטורי־מחקרי, הביאה למספר החלטות לגבי הטיפול בחומר. ראשית, קוצר היריעה — שש תכניות — משמעותו שיש לוותר על מלחינים מסויימים ובכללם סימפוניקאים חשובים, כמאהלר וברוקנר, שלא להזכיר את דבוז׳ק או סיבליוס. שנית, כדי שלא להבריח את צופי התכנית אל ערוצים מתחרים, חיפש צ׳אפל טכניקה חדשה להתמודד עם חומר שהוא בעצם ניתוח מוסיקלי. הוא לא רצה להיכנס לפירוט של מונחים מוסיקליים באיטלקית, וגם לא להיכנס לדפוסים המדעיים של המוסיקה, בסגנון „בפרק השני הנושא חוזר בסולם המינורי המקביל...״ וכיו״ב — נוסחים בדוקים להרחיק קהל צופים מן התכנית. התוצאה המוקרנת היתה אותן שש תכניות, כשבכל אחת מהן שודרה סימפוניה שלמה.

המבנה הסימפוני הוצג מזווית־הראייה של המלחין. את הצד הוויזואלי סיפקו למסך הקטן מסמכים, קטעים מיומנים של המלחין, תיעוד סביבתו המיידית של המלחין, הרחוב והעיר, יחסו של המלחין אל מלחינים אחרים בני־זמנו, כלפי המאזינים וכו׳.

הספר המונח לפנינו הוא תעתיק של אותה סדרה טלוויזיונית, ככתבה וכלשונה. כשאת הטקסט המילולי מלווים צילומים של מסמכים וציורים מן הסדרה. הכתיבה היא כתיבה לקריין או למגיש תכנית וזהו ללא ספק יתרון. חומר שאמור לעבור את מבחן הקריאה הפומבית נוטה להתקבל ביתר קלות אצל הקוראים. החומר אותו אסף צ׳אפל מוכר למי שאמון על קריאת ביוגראפיות של מלחינים או ספרי היסטוריה של המוסיקה המערבית. יחד עם זאת, הגישה החדשה לחומר המוכר מפיחה בסיפורים חיים חדשים. חמשת הפרקים הראשונים מכסים את תרומתם של היידן, מוצרט, בטהובן, ברהמס וצ׳ייקובסקי להתפתחותה של הסימפוניה. אבל הפרק החשוב, לדעתי, הוא הפרק האחרון, „צלילי המחר״, המנסה להתמודד עם המהפכה שחלה במוסיקה במאה שלנו. ההיבטים הנבחנים על ידי צ׳אפל הם, מצד אחד, מוסיקליים־תוכניים: השפעותיהם של שנברג וממשיכיו על המוסיקה הקונצרטנטית; האם התפיסה ה׳דמוקרטית׳ של הצלילים התאימה גם לקהל הדמוקרטי של המאה העשרים, והערכה לעבודתו של המלחין הרוסי שוסטקוביץ׳, כמלחין שהצורה הסימפונית שימשה אותו במאבקו מכפנים בכבלים של הריאליזם הסוציאליסטי, שהוכתב על ידי השלטון. מצד שני, נבחנת המוסיקה בהקשר החברתי־תקשורתי שלה: מה עוללו אמצעי התקשורת וההפצה למוסיקה הנכתבת היום, מה מעוללת המוסיקה המוקלטת לאולם הקונצרטים, מה קורה ליציאה לבילוי באולם הקונצרטים, לנכונות להקשיב ולפתיחות של המאזינים לקראת יצירות הנכתבות כיום.

תרגומו של עמי שמיר נקרא בשטף, אך פה ושם הוא לוקה במחלה הוותיקה של התרגום — הגבהה של העברית לעומת המקור האנגלי. תמונות הצבע רוכזו במרכז הספר ולא מפוזרות בפרקים הרלוונטיים, עריכה לא נאותה כשמדובר בסידרה טלוויזיונית או אפילו רק בתעתיק של סדרה.

אריה מרוז: המנגן. תבליט נחושת, מן התערוכה המתקיימת כעת בבית אריה מרוז, בצפת

חלון ראווה

מכאן ומשם

אהוד יורם: „שלג באשקלון״, סיפורים ורשימות־מסע;
הוצאת ספרית פועלים, 1988

אריה וינברג, שנולד בראשית המאה ביפו, חתם על יצירותיו בשם־עט: אהוד יורם. סיפוריו ורשימותיו נתפרסמו בכתבי־העת הספרותיים. סיפורים נבחרים שלו קובצו בשנות ה־60 וה־70 בשני ספרים: „גמל עתיק״ ו„שני חודשים במליאסו״. במשך עשרות שנים הוא עבד עבודה בנקאית, מילא תפקידים ציבוריים, נסע על פני העולם. הוא מת בתל־אביב ב־1984, בשיבה טובה.

בקובץ שלפנינו, „שלג באשקלון״, הובאו פרקי־כתיבה משני סוגים אופייניים לאהוד יורם: סיפורים ורשמי־מסע. הם אופייניים גם מפני שהם משקפים את שני העולמות בפרוזה הארצישראלית והישראלית שלו. נראה שבפרוזה זו הכל מתנהל בין כאן לשם, בין הוויה שורשית בארץ, שגיבוריה הם ישראלים ותיקים ובני ותיקים, לבין חיים ודברים שהתרחשו בגולה, בעבר היהודי שנעלם ואיננו, או נגלו בחוץ לארץ לעיניו של המחבר כתייר וכאורח.

שבעה סיפורים תופסים את רובו של הספר. בסיפור „אוטורופסות״ מוצגת דמותו של איש מוזר, במכרג שמו, המהלך תמיד מלווה בשלושה כלבים אימתניים, והוא מסתיר סוד הקשור בשנות חייו באמריקה הלאטינית. בגלל סוד זה נרצח האיש דווקא בישראל, אולי בידי שליחי עברו שבאו משם, מעבר להררי־חושך. ואילו בסיפור „שלג באשקלון״, שעל שמו קרוי כל הקובץ, מלקט נכד חומר על סבו וסבתו — וכך מתגלות פרשיות־חיים ססגוניות שראשיתן בהוויה של העולים הראשונים ששינו את פני הארץ. הם מביאים עימם לכאן זכרונות על שדות מושלגים ועיירה גלותית, פעילות מהפכנית וגירוש לסיביר, אהבות אסורות ותחושות של נעורים — אך גם מנחילים לצאצאיהם את הקשר לאדמה ולנוף הארץ.

ברשימות־המסע שלו מתאר אהוד יורם לא רק מקומות ומראות בצרפת, בגרמניה, באוסטריה, בספרד, אלא גם מעלה אסוציאציות תרבותיות־ספרותיות, מעיין בעיתונים מקומיים, מצטט מספר, מזכיר שמות ואירועים מן העבר.

או, למשל, ב„מי־בושם ועוגות״ כותב המחבר על ספטמבר באירופה, חודש שבו העצים עומדים בשלכת — וזוהי גם תקופת הגעגועים לעבר, למסורת, לדברים שעשו וקבעו האבות. ובמקום אחר: הוא מחפש דירה במאדריד ולצורך זה מבקר בבתים ספרדיים, שיש בהם גם מן הסיפור האנושי, או מבקר בטרסקון, אותה עיירה פרובאנסלית, שבה צמח גיבורו של אלפונס דודה, טרטרין מטרסקון. ואם לא די בכך, הוא מתחקה בפאריס אחר מלונות ודירות, שבהם התאכסנו בתקופות שונות ג׳יימס ג׳ויס, ואטו, ארנסט המינגווי, פול ורלין ואחרים.

יתום בעולם

ג׳ון אירווינג: „תקנות בית השכר״;
מאנגלית: ישעיהו לוויט;
הוצאת זמורה־ביתן, 1988

ג׳ון אירווינג מוכר לקורא העברי מספריו הקודמים, שהיו לא רק רבי־מכר, אלא זכו גם להצלחה גדולה בגירסותיהם הקולנועיות: „העולם לפי גארפ״ ו„מלון ניו־המפשייר״.

„תקנות בית השכר״, התופס במהדורתו העברית כ־550 עמודים — ובמקור האנגלי יותר — הוא ספר מחוספס במקצת מבחינה סגנונית ותוכנית. וזאת במכוון: רצונו לגולל את סיפורם של שני גיבורים אמריקניים הניצבים מול חברה אנוכית ומתנכרת, שאינה מוכנה להושיט יד לנופלים ולמוכי־הגורל. האחד הוא יתום בשם הומר וֶלס והשני הוא ד״ר וילבור לארץ׳, רופא המשמש מנהל של בית־יתומים, שאינו מוסד לתפארת. בין השניים מקשר בית־היתומים כמציאות וכגורל. הומר ולס, שבילה חלק משנות ילדותו בבית־היתומים ואחרי גלגולים והתנסויות שונות, חוזר אליו כרופא, תופס בו את מקומו של ד״ר לארץ׳ הטוב והמיטיב.

הספר שם דגש גם על ההפלות המלאכותיות כבעיה חברתית.

בראש הרומאן מובא מוטו מדבריה של שארלוט ברונטה: „דבקות במוסכמות אינה מוסרנות. הצדקנות אינה דת. מתקפה על האחת אין פירושה הסתערות על האחרת.״

מ. אבי־שלמה

עיתון 77

בגליון החדש: על דבורה בארון, בעקבות ספרה של נורית גוברין — מסתה של יאירה גנוסר, ועל שירתה של זלדה — מסתה של לילי רתוק; פואמה של אלסה גידלוו — משוררת פמיניסטית אמריקאית בתרגומה של אליאל; מחזה קצר של נתן זך: „הצהוב והירוק״.

בשירה ובסיפורת משתתפים מרים איתן, אנדד אלדן, יהושע בר־יוסף, מרגלית בר־לב, אורציון ברתנא, מרדכי גלדמן, יוסי חרר, שרה כץ, מנחם לוי, אלישע פורת, נחמיה פלג (בתרגום מהונגרית של איתמר יעוז־קסט). במרכז הגליון: רב־שיח בנושא „סיכוי למנהיגות אלטרנטיבית״ בהשתתפות: יוסף גורני, יגאל עילם, יוחנן פרס ויונתן שפירא, בהנחייתו של יגאל עילם. ועוד ועוד...

שיחות בעולם האמת

י. ת. בילצקי: מפגשים מהסוג הספרותי;
הוצאת לאור: דניאלה די נור, 1988

בהיסטוריה אין „אילו״. השעשוע ב„מה היה, אילו״ פסול בעיני ההיסטוריונים. למשל — אילו המרשל ניי לא היה מאחר להגיע לקרב בווטרלו, בו ניגף נפוליאון, האם ההיסטוריה האירופית היתה אחרת היא שאלה ספקולטיבית נלוזה בעיני היסטוריונים. לא כך בספרות. כאן, בתחום הדמדומים בין מציאות ופנטזיה, מותר לעסוק ב„אילו״ ולהפגיש דמויות מזמנים שונים, הנמצאות כבר בעולם האמת. בספרו „מפגשים מהסוג הספרותי״ מפגיש בילצקי בעולם של אמת ודמיון את קולא ברניון עם טוביה החלבן, את דיוגנס הפילוסוף עם בונצ׳ה שווייג, את שלונסקי עם פרץ מרקיש ורבים אחרים.

יש דמיון־מה בין דמויות אלה ובילצקי מפגיש אותן ומפתח שיחה מעניינת ביניהן.

אמנם קולא הוא צרפתי, צמא־חיים ותענוגות גם לאחר האסונות שקרו לו בחייו, ואילו טוביה הוא יהודי שבע צרות, רדוף אנטישמיות, הנאלץ בסופו של דבר לאחוז במקל הנדודים. מה המשותף? כאן רצון חיים ואופטימיות ואצל קולא תאווה לחיים. האם יש להם על מה לשוחח? מוזרה עוד יותר הפגישה בין דיוגנס הפילוסוף לבין בונצ׳ה שווייג, יציר רוחו של י. ל. פרץ. על פי האגדה, דיוגנס אמר לאלכסנדר מוקדון: „סור הצידה, אל תסתיר לי את השמש״. גם בונצ׳ה שווייג ביקש בקשה צנועה — לחמניה טרייה בחמאה — כשהתייצב לפני אדון עולם במרומים. לכאורה דומה, אבל הכוונה הלא שונה בתכלית. דיוגנס, בבקשתו, אמר לאלכסנדר הגדול: „כוחך וגדולתך הם זמניים והם חייבים לסור הצידה בפני הדעת״. ואילו י. ל. פרץ, בדמותו של בונצ׳ה, אומר לנו: „בור שלא למד, סבל פשוט ועני, גם דרישותיו וחלומותיו צנועים כמוהו.״

כך גם שלונסקי ופרץ מרקיש: שלונסקי החלוץ, הציוני, המורים חיות לשפה העברית, לעומת מרקיש הקומוניסט, הכופר בזכותו של העם היהודי למולדת משלו. מרקיש, כמו שלונסקי, הוא אמן המלה — אבל ביידיש. י. בילצקי מבחין היטב בשוני שביניהם והוא מפגיש אותם לאחר שליבו של מרקיש „נפל ונשבר כמו מראה של אבן״, משראה את שברי עמו לאחר השואה.

ארבעה עשר מפגשים מזמן המחבר בין דמויות ועוד מפגש אחד עם מקטרת האוטופיה — מקטרת העתיד. נגעתי בקצרה רק בשלושה מפגשים. בילצקי, כדרכו, רוכב היטב על כנפי הדמיון. כבקי ורגיל בספרות ובמיוחד בספרות יידיש, הוא יודע למצוא את העיקר ולהגיש לנו פרגמנטים ספרותיים כתובים בריגשה ומרחיבי דעת. כדאי וכדאי לעיין בהם.

זאב פרקר

לא מזיק

ישראל סגל: החזון־איש מת באמצע שיעור ההתעמלות; צייר: יקי קאופמן; מסדה, 1988

למי ששכח ולמי שאינו יודע, החזון־איש (רבי ישעיה קרליץ) הוא אותו צדיק שהתפרסם מחוץ לקהילת החרדים הצרה בזכותו של בן־גוריון, שנהג להיוועץ בו ולשוחח עימו על דא ועל הא וכיו״ב. החזון־איש לא מת באמצע שיעור התעמלות שבו הוא התעמל, כי הוא אולי לא התעמל מימיו, אלא באמצע השיעור של המספר, ישראל סגל, אשר הושפע מתאור חייו וצדיקותו עד כדי כך שהחליט לחקותו, כמובן בלי הצלחה יתרה. סיפורו של החזון־איש הוא חוט השני המקשר את שאר קטעי הספר, שאינם אלא זכרונות של ילד שגדל בירושלים והחליט לספר מקצת מחוויות ילדותו. בתור ילד הצטיירו בזכרונו הדברים כפי שהצטיירו ובחלק מהם יש עניין גם לאחרים. אולם, חלק אחר, למרבה הצער, אינו מעניין וחלק מעוות את העובדות, כדרך שאולי עוותו שעה שהמחבר שמע את הדברים בשעתו, או שבעבור הימים נשכחו פרטים אלה או אחרים ולא טרח י. סגל לבודקם כשהעלה את זכרונותיו על הכתב.

כתוב לא רע, אבל גם לא טוב. אפשר לקרוא, אפשר גם לא. משהו פושר כזה, לא מזיק, ספק אם מועיל, ספק אם כדאי. ובכלל, האם כדאי היה לגרור את החזון־איש לכל העניין הזה?

המלוכנים

עדינה בר־אל: המלך למקן; ציורים: חנה אדלן; הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1987

המונארכיה היא עדיין צורת המשטר החביבה ביותר על סופרי ילדים: המלך למר, המלך שהלך לישון, המלך החמור וההפכפך, המלך הצעיר, המלך המיותר, וכו׳. הדברים שאפשר לומר על שליטים יחידים אנאכרוניסטיים אלה הולכים ומצטמצמים לאמירות חוזרות ונשנות. לו עסקו סופרי הילדים בצורות משטר אחרות, כבר היינו לפחות מבררים לעצמנו מושגים אחרים. כיוון שמלעיטים אותנו במונארכיה אבסולוטית, טוטאליטרית, קונסטיטוציונית ומהדלא, נוכל להתנחם לפחות בנחמה קטנה אחת: כיוון שהמקצוע המכונה „היסטוריה כללית״ נמחק כמקצוע חובה מתוכניות הלימודים של בתי־הספר, וכיוון שבתור מקצוע בחירה הוא כמעט לא קיים, לפחות יידעו הילדים מה הם יסודות המונארכיה על כל גווניה.

האיורים חסרים אחדות סיגנונית, כמעט כל דמות מצויירת בסגנון משלה וכך מנותקים הדברים אחד מן השני ללא קשר. הצבעוניות נעימה, אך השימוש בצבעים תוכבני. לעומת זאת, הציורים בשחור־לבן אינם טובים במידה מספקת כדי להחזיק מעמד ללא התמיכה של הצבע. קשה להזדהות עם דמויות כאלה, קשה לילד להזדהות עם כתמים מבולגנים, קשה גם להתעניין בהם.

דבורה גילולה

אסתר
ללא מעצורים
יום ו'+א' 10.00, 12.15
מוצ"ש+מוצ"ח 7.30, 9.45
חול 2.30, 5.00, 7.30, 9.45

אורלי
פגישה עם המוות
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

בן יהודה
פרסיציו
יום ו'+א' 10.00, 12.00
מוצ"ש+מוצ"ח 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

בית ציוני אמריקה
יום ו' 14.30 – קאוס
24.00 – שגעון בחלל
מוצ"ש+מוצ"ח 19.30, 21.30
23.30 – לול
יום א' 22.00 – בשם העם
24.00 – לורי אנדרסון – בית האמיצים
ג'–ה' 17.00, 19.30, 21.30, 23.30
+ ד' 17.00, 23.30 – לול

גת
בוקר טוב ויאטנם
יום ו'+א' 9.55, 12.20
מוצ"ש+מוצ"ח 7.20, 9.45, 12.00
חול 2.30, 5.00, 7.20, 9.45

גורדון
החגיגה של באבט
יום שישי+א' 14.30
מוצ"ש+מוצ"ח 19.15, 21.30
ג–ח 15.00, 17.00, 19.15, 21.30

דיקל
ביג
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש+מוצ"ח+ג' 7.15, 9.30
ד', ה 7.15, 9.30

דרייב אין
מחיר הבגידה
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש 9.30
חול 9.30
קרוקודיל דנדי 2
מוצ"ש וחול 7.30
סקס–ציצולינה נערת חטלי
יום ו'+מוצ"ש+א. ב. 12.15

צוותא
לתרבות מתקדמת

„צוותא" אזור
ליל שבת, 23.9.88, שעה 21.00 – ערב ראיונות עם ח"כ יאיר צבן – מפ"ם, יאנוש בן־גל, יהושע שגיא, ענת פלפול (אחות), רפי סוויסה – לשעבר נציב בתי הסוהר. מראיין – איתן דנציג. האירוע – באולם במועצת הפועלים.

„צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 23.9.88, שעה 22.00 – בני ברמן – כמה טוב. שירים וסיפורים משעשעים.

יום ראשון, 25.9.88, שעה 22.00 – יהונתן גפן – טוב נבוט בעד ארצנו. הצגת קברט מפרי עטו. במופע משתף גפן את הזמרת והקומיקאית – גני תמר.

ליל שבת, 30.9.88, שעה 22.00 – „משינה" 3. בלהקה: איגי דיין, שלומי ברכה, אבנר חודורוב, מייקל בנסון, יובל בנאי עם השירים החדשים של קיץ 88.

יום שלישי, 27.9.88, שעה 17.00 – „שמח באי בוד" – הצגה מוסיקלית לילדים. השחקנים: גולי גולדשטיין, אלי נחמה. עיטור מוסיקלי – דנה שפיס.

„צוותא" ירושלים
ליל שבת, 23.9.88, שעה 20.00 – הזמרת יעל לוי – בשירים ישנים וחדשים.

„צוותא" בית־אליעזר
יום שישי, 23.9.88, שעה 15.30 – מופע לכל המשפחה – עם ציפי שביט.

מוצאי שבת, 24.9.88, שעה 21.00 – „איפה הכסף" – עם גבי עמרני, קרולין לנגפורד, ארמנדו ביסמט, תקוה עזיז, רחלי היימן, מושון אלבוהר, דור פלס.

„צוותא" בית־שאן
יום שלישי, 27.9.88, שעה 20.30 – ערב ראיונות עם איש מפ"ם, פרופ' עזרא סדן („התחיה"), מיכה גולדמן (מפלגת העבודה), מייק הולר – כתב לענייני משטרה, רפי סוויסה (לשעבר נציב בתי הסוהר), פיני גרוב (מנהיג פעלי „אתא"). מראיין – איתן דנציג.

„צוותא" אשדוד
ליל שבת, 23.9.88, שעה 22.00 – „הנפילה" בביצוע ניקו ניתאי.

תל־אביב

חוד
מגלה את אמריקה
יום ו'+א' 9.45, 12.00
מוצ"ש+מוצ"ח 19.45, 21.40
ג–ח 17.00, 19.45, 21.30

לימור חדש
מגפיים לוהטים
יום ו'+א' 10.00, 12.00
שבת+ב' 7.30, 9.30
ג, ד, ה 5.30, 7.15, 9.30
אל עצמי
ג, ד, ה 11.00 בבוקר
שבת+יום ב' 11.00 בבוקר

פאר
כח משיכה
יום ו'+מוצ"ש וחול 7.45, 9.45

מוזיאון ת"א
עיניים שחורות 7.00, 9.30
בגלל המלחמה החיא 7.00, 9.00

טיילת 1
מעריצה צמודה
יום ו' 14.00, 9.45, 12.00
מוצ"ש+מוצ"ח 7.30, 9.45
יום א' 9.45, 12.00
יום ב' 7.30, 9.45
ג, ד, ה 5.00, 7.15, 9.30
מלך הסלים
שבת 11.00 בבוקר+יום ג'

טיילת 2
שם המשחק
יום ו' 14.00, 9.45, 12.00
מוצ"ש 9.45, 7.30
יום א' 9.45, 24.00
מוצ"ח 7.30, 9.45
ג, ד, ה 5.00, 7.30, 9.45
גווט מכוכב אחר
שבת+יום ג' 11.00 בבוקר

טיילת 3
מוכת ירח
יום ו' 14.00, 9.45, 12.00
מוצ"ש+מוצ"ח 7.30, 9.45
א' – 9.45, 12.00
ג, ד, ה 5.00, 7.30, 9.45
עליזה מזרחי
שבת+ג' 11.00 בבוקר

פריז
יום ו' – 10.00 – לוידי איב
12.00 – אורפאו נגרו
יום ו' 14.30 – מונטננגרו
16.30 – פיציקרלדו
שבת 11.00 – דיינר
13.00 – החברה של גרגורי
15.00 – וינסנט פרנסואה ואחרים
17.00 – שר הטבעות
23.30 – שודדי הזמן
יום א' 14.30 – פאולין על החוף
16.30 – דיינר
22.00 – לוידי איב
24.00 – מונטי פייטון והגביע הקדוש
ב' 11.00 – שר הטבעות + אלגרו נון טרופו
15.00 – רוק בחלל
17.00 – מופע הקולנוע של רוקי
23.30 – מופע הקולנוע של רוקי
ג' – 23.30 – מציצים
ד' – 23.30 – צרות בגן עדן
ה' – 23.30 – המטרו האחרון
ו' – 14.30 – המלכה קריסטינה

חן 1
פרנטיק
יום ו'+א' 9.55, 12.20
מוצ"ש+מוצ"ח 7.30, 9.50
חול 5.00, 7.20, 9.50
מלחמת כדורי השלג
שבת + א' + ב' 11.00 בבוקר
חול 10.30, 19.30, 3.00

חן 2
בעל בהשאלה
יום ו'+א' 10.00, 12.15
מוצ"ש+מוצ"ח 7.30, 9.50
חול 5.00, 7.30, 9.50
השועל והכלבלב
שבת+א'+ב' 11.00 בבוקר
ג, ד, ה 10.30, 12.30, 3.00

חן 3
פרחים בעלית הגג
יום ו'+א' 10.00, 12.15
מוצ"ש+מוצ"ח 7.30, 9.50
חול 5.00, 7.30, 9.50
ספר הג'ונגל
שבת+א+ב 11.00 בבוקר
ג, ד, ה 10.30, 12.30, 3.00

חן 4
הקיסר האחרון
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש+מוצ"ח+ חול 6.30, 9.30
תרגילים בריגול
שבת+א+ב 11.00 בבוקר
ג,ד,ה 10.30, 12.30, 3.00

חן 5
טומי
יום ו'+א' 10.00, 12.20
מוצ"ש+מוצ"ח 7.30, 9.50
חול 5.00, 7.30, 9.50
מק חברי הטוב ביותר
שבת+א'+ב' 11.00 בבוקר
ג,ד,ה 10.30, 12.30, 3.00

לב 1
הנסיכה הקסומה
יום ו'+א' 10.00, 12.15
מוצ"ש+מוצ"ח 8.00, 10.00
ג–ה 12, 14, 16, 18, 8.00, 10.00

לב 2
החיים הם נהר ארוך ורוגע
יום ו'+א' 10.00, 12.15
מוצ"ש+מוצ"ח 8.00, 10.00
ג–ח 12, 14, 15, 8.00, 10.00

לב 3
אחבנו כל כך
יום ו'+א' 9.45, 12.15
מוצ"ש+מוצ"ח 7.15, 9.45
ג–ח 11.30, 14.00, 16.45, 19.15, 21.45

לב 4
חופשה בכפר
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש+מוצ"ח 19.40
ג–ח 17.00, 19.40
החבר של החברה שלי
יום ו'+א' 24.15
מוצ"ש+מוצ"ח+חול 21.55
זה אצלה בדם
חול 14.00

שחף
הקלות הבלתי נסבלת של הקיום
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש+מוצ"ח+חול 5.45, 9.15

תכלת
הקומיסרית
מוצ"ש+מוצ"ח 7.30, 9.45
חול 2.30, 5.00, 7.20, 9.45

תל־אביב
חתיך מבוקש
יום ו'+א' 9.45, 12.00
מוצ"ש+מוצ"ח 7.15, 9.45
חול 5.00, 7.10, 9.30

ירושלים

אורגיל
בוקר טוב ויאטנם
מוצ"ש + מוצ"ח 7.00, 9.15 + חול
השועל והכלבלב
ג', ד', ה' 10.30, 4.30

אדיסון
מגלה את אמריקה
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.15

עדן
חתיך מבוקש
מוצ"ש ומוצ"ח 7.30, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.00

אורנע
פרנטיק
מוצ"ש 7.00, 9.15
חול 4.30, 7.00, 9.15
בית ספר למשמר אזרחי
בוקר 10.30

רון
בעקבות האיגואנה הכחולה
מוצ"ש 7.15, 9.15
חול 4.30, 7.00, 9.00
רמבו 3
10.00 בבוקר

תיאטרון ירושלים
קפה בגדד
7.00, 9.30

סמדר
הקלות הבלתי נסבלת של הקיום
יום ו' 10.00
מוצ"ש וחול 6.45, 9.30

אימפריה
פקין בלוז
מוצ"ש ומוצ"ח 19.15, 21.30, 23.30
חול ג'-ה 17.00, 19.15, 21.30, 23.30
אל עצמי
יום א' 11.00
חול ג'-ה 11.00, 15.00

אימפריה 2
כח המשיכה
מוצ"ש + מוצ"ח 19.15, 21.30 + ג'-ה
לול
מוצ"ש ומוצ"ח 23.30
חול 17.00, 23.30

מוטשל
החיים הם נהר ארוך ורוגע
מוצ"ש + מוצ"ח 7.30, 9.30
חול 7.00, 9.00

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר, מוצ"ש, 24.9
סאלה שבתי: 20.30
בית ספר לנשים: 20.30
הנפש הטובה מסצ'ואן – תיאטרון באר־שבע 20.30

כפיר
פרסידין
מוצ"ש + מוצ"ח 7.30, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.00

בית אגרון
שישי
14.00 מוכת ירח
16.00 לא יכולה בלי זה
שבת
16.00 הקוסם מארץ עוץ
17.45 ביטל ג'וס
19.30 שם הורד
21.45 מוכת ירח
24.00 לא יכולה בלי זה

סנטר 1
מעריצה צמודה
מוצ"ש ומוצ"ח 7.30, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.00
ספר הג'ונגל
10.30, 12.30

סנטר 2
פגישה עם המוות
מוצ"ש ומוצ"ח 7.30, 9.30
קרוקודיל דנדי 2
חול 10.30, 12.30

סנטר 3
עלובי החיים
מוצ"ש ומוצ"ח 8.30
חול 5.00, 8.45
שלגיה ושבעת הגמדים
חול 10.30, 12.30

סנטר 4
נס ברח' 8
מוצ"ש ומוצ"ח 7.30, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.00
יומיות 10.30, 12.30

רמת גן

גן 1
בוקר טוב וייטנאם
יום ו' + אף 9.50, 12.15
מוצ"ש + מוצ"ח 7.20, 9.50
+ חול 7.20, 9.50
הנסיכה הקסומה
שבת + א' + ב' 11.00 בבוקר
ג', ד', ה' 10.30, 12.30, 14.30, 5.00

גן 2
פרנטיק
יום ו' + א' 9.55, 12.20
מוצ"ש + מוצ"ח 7.20, 9.50
+ ג', ד', ה'
השועל והכלבלב
יום שבת + א' + ב' 11.00 בבוקר
ג', ד', ה', 10.30, 12.30, 14.30, 5.00

גן 3
פרחים בעלית הגג
יום ו' + א' 10.00
מוצ"ש + מוצ"ח + חול 7.30
משדרים חדשות
יום ו' + א' 12.15
מוצ"ש + מוצ"ח + חול 9.50
ספר הג'ונגל
שבת + א' + ב' 11.30 בבוקר
ג', ד', ה' 10.30, 12.30, 14.30, 5.00

גן 4
הנסיכה הקסומה
יום ו' + א' 10.00, 12.15
מוצ"ש + מוצ"ח 7.30, 9.50
חול
מלחמת כדורי השלג
שבת + א' + ב' 11.00 בבוקר
חול 10.30, 12.30, 14.30, 5.00

אואזיס
ללא מעצורים
יום ו' + א' 10.00
מוצ"ש ומוצ"ח 7.30, 9.45
חול 5.00, 7.30, 9.45

לילי
הקלות הבלתי נסבלת של הקיום
יום ו' + א' 10.00
מוצ"ש 7.15, 9.15
יום ב' 6.15, 9.15
ג', ד', ה' 6.00, 9.15
אל עצמי
ג, ד, ה', 4.30

חיפה

חן
פרחים בעלית הגג
יום ו'+א' 22.00
מוצ"ש+ב' 7.00, 9.15
א, ד, ה 4.30, 7.00, 9.15

אורלי
מת לחיות
מוצ"ש 6.30, 9.30

רון
אדי מרפי מגלה את אמריקה
מוצ"ש+ב' 7.00, 9.15
חול 4.30, 7.00, 9.15

אורה
קפה בגדד
יום ו'+א' 22.00
מוצ"ש+ב' 7.15, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.15

קרן אור המחודש
החגיגה של באבט
מוצ"ש+מוצ"ח 19.00, 21.15
ג'+ה' 16.30, 19.00, 21.15
ד' 21.30 בלבד
23.30 מוצ"ש+ה
מונטי פייטון
משהו שונה לגמרי

פאר
ללא מעצורים
יום ו'+א' 22.00
מוצ"ש, ב,ג,ד,ה 7.00, 9.15
פרחים בעלית הגג
יום ו'+א' 22.00
מוצ"ש+ב' 7.00, 9.15
א, ד, ה 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 3
מגפיים לוהטים
יום ו'+א' 22.15
מוצ"ש ומוצאי חג 7.15, 9.30
חול 11.00, 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 1
מצלמה בלי בושה
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש+ב' 7.15, 9.30
חול 11.00, 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 2
שם המשחק
יום ו'+א' 22.15
מוצ"ש+ב' 7.15, 9.30
ג–ח 4.30, 7.00, 9.15
רמבו 3
ג–ו 11.00 בוקר

רב גת 1
בוקר טוב וייטנאם
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש+ב' 6.45, 9.15
ג, ד, ה 6.45, 9.15
מק חברי הטוב ביותר
יום א' 11.00 בבוקר
ג, ד, ח 10.30, 12.30, 14.30, 16.30

רב גת 2
בעל בהשאלה
יום ו'+א' 22.00
מוצ"ש+ב' + ג, ד, ח 7.00, 9.15
השועל והכלבלב
יום א' 11.00 בבוקר
ג, ד, ח 10.30, 12.30, 14.30, 16.30

רב אור 1
פרנטיק
יום ו'+א' 22.00
מוצ"ש ב,ג,ד,ח 6.45, 9.15
ספר הג'ונגל
שבת+א, ב 11.00
ג, ד, ה 11.00, 16.30

רב אור 2
הקלות הבלתי נסבלת של הקיום
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש ו'+ב,ג,ד,ה 6.00, 9.15
הרפתקאות הציפמניק
יום שבת+א,ב' 11.00 בבוקר
ג, ד, ה 11.00, 16.30

רב אור 3
החבר של החברה שלי
יום ו'+א' 10.00
מוצ"ש+ב' 7.00, 9.15
הקיץ של אביה
שבת+א,ב, 11.00 בבוקר
ג, ד, ה 11.00, 16.30

פתח תקוה

היכל 1
מצלמה בלי בושה
יום ו' + א' 10.00
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.40
חול 10.30, 12.30, 5.00, 7.15, 9.40

היכל 2
מגלה את אמריקה
יום ו' + יום א' 9.30, 11.15
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.40
יום ג' 7.15, 9.40
ד', ח', 5.00, 7.15, 9.40
ספר הג'ונגל
ג', ד', ח', 10.30, 12.30

היכל 3
הנסיכה הקסומה
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.40
יום א' 9.30, 11.15
חול 10.30, 12.30, 5.00, 7.15, 9.40

עפולה

מופתרון
פרסידין
מוצ"ש + מוצ"ח + חול
9.00

גבעתיים

חדר
פרסידין
יום ו' + א' 10.00
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

באר שבע

חן
חתיך מבוקש
יום ו' + א' 10.00
מוצ"ש + מוצ"ח + חול 7.15, 9.30

ראשל"צ

ג. ג. רון 1
מצלמה בלי בושה
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.15, 11.00
חול 10.30, 12.30, 5.00, 7.15, 9.40

ג. ג. רון 2
אדי מרפי מגלה את אמריקה
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.15, 11.00
חול 10.30, 12.30, 5.00, 7.15, 9.40

ג. ג. רון 3
מחיר הבגידה
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.15, 11.00
חול 7.15, 9.40
ספר הג'ונגל
יומיות 10.30, 12.30, 5.00

חולון

ארמון
כח משיכה
יום ו' + א' 22.00
מוצ"ש + מוצ"ח 19.15, 21.30
ג'-ה' 19.15, 21.30

מגדל
ללא מעצורים
יום ו' + א' 10.00
מוצ"ש ומוצ"ח + חול 7.30, 9.30
הרפתקאות הצ'יפמנק
מסביב לעולם
ג', ד', ח' 4.30

בת ים

עצמאות
מגלה את אמריקה
יום ו' 10.00 + יום א'
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

נתניה

שרון
מצלמה בלי בושה
מוצ"ש + מוצ"ח 7.00, 9.15
חול 11.00, 5.00, 7.00, 9.15

אסתר
מגלה את אמריקה
מוצ"ש + מוצ"ח 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: עצמאות — בלפור 73
חולון: בן־גוריון — לנדאו 16
ירושלים: אירואל — מ. מסורי, ק. יובל
נתניה: קופ"ח כללית — ברודצקי 31
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר
רמת־גן: המגן — ביאליק 50
תל־אביב: שחר (ברנרס)—פנקס 27
בריאות — המלך ג'ורג' 28
חיפה: נורדאו — נורדאו 13

שבת
בת־ים: מור — חביבה רייך 20
חולון: תיקוה — כפר סטרומה
ירושלים: קופ"ח מר. רוממה (שבת) הצ"ן 38
הפלמ"ח — הפלמ"ח 28 (מוצ"ש)
נתניה: מקסים — סלומון 2
פ. תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר
רמת־גן: רש"י — רש"י 13
תל־אביב: אתוה — דיזנגוף 165
סיני — שד' ירושלים 70, יפו
חיפה: מגן דוד — גאולה 13

משטרה
ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק וחולון, פתח־תקוה – טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת – 100, אילת – 344, חדרה – 22444.

מד"א
ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101, רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' 781111, רמלה — טל' 2 — 1022, עפולה — טל' 93333, קרית־גת — טל', באר־שבע — טל' 74767, אשדוד — טל', שרול בנוש רן, טל' 30848.

מנסדורף כבר בשמינית־הגמר יתמודד בשבת עם מאיוט

מנסדורף ובלום – היום נגד זוג מאירלנד

טניס

הטניסאי הישראלי עמוס מנסדורף היה אתמול לישראלי הראשון שעבר שני סיבובים במשחקים האולימפיים בסיאול. מנסדורף גבר על הניו־זילנדי קלי אוורנדן בארבע מערכות, והעפיל לשמינית־הגמר, שם יפגוש באמריקני המצויין, המדורג שני, טים מאיוט. המשחק ייערך בשבת.

במגרש מספר 15 הפגין מנסדורף יכולת טובה ורק כאשר ניסה לשחק קרוב לרשת איפשר ליריבו לצבור נקודות. כל עוד שיחק מנסדורף מהקו האחורי לא היה לניו־זילנדי העיקש כל סיכוי.

מנסדורף פתח את המערכה הראשונה ביתרון — 0:1, אך הניו־זילנדי הפך ל־1:2 לטובתו. מנסדורף הגיב במהירות והוליך — 2:3, 2:4, 3:4, 4:5, וניצח — 4:6.

המערכה השנייה היתה מורוה קצת. עמוס פיגר — 1:0, עלה ליתרון 1:3, ואז נתפס לעצבנות בלתי־מובנת ואיפשר לניו־זילנדי לנצח — 3:6.

המערכה השלישית היתה הקלה ביותר עבור הישראלי. 1:1 ומנסדורף שגילה משחק מצויין, ניצח — 1:6.

המערכה הרביעית היתה ארוכה מכולן. הניו־זילנדי הוביל — 0:1; עמוס השווה ל־1:1; אוורנדן עלה ליתרון — 1:2; שוויון — 2:2; שוב יתרון לניו־זילנדי — 2:3; עמוס הפך ל־3:4; הניו־זילנדי לא ויתר, השווה ועלה ליתרון — 4:5; אבל לא עמד במתח הרב. בדקות אלו היה מנסדורף רגוע לגמרי, בעוד שיריבו חבט בקרקע ולעתים אף זעק לשמיים. העצבנות של הניו־זילנדי נוצלה היטב על־ידי הטניסאי הישראלי שניצח — 5:7, כשאת נקודת־הנצחון השיג במכת־פתיחה, לה לא היתה להולנדי מענה.

מחר ייפגש מנסדורף בשמינית־הגמר עם האמריקני טים מאיוט, שניצח אתמול את האיטלקי נאגריסר — 2:6, 6:8, 6:4, 6:0.

הפסד קל לברגר

הנצחון של מנסדורף בא אחרי האכזבה שסיפקה אילנה ברגר, שנוצחה בשתי מערכות ע"י ג'יל הטרינגטון מקנדה, וסיימה את הופעותיה בסיאול.

המערכה הראשונה היתה ברורה לגמרי. הקנדית הוליכה — 0:2, אילנה הקטינה ל־1:2, ואז שעטה הקנדית לנצחון קל — 1:6.

גם במערכה השנייה פתחה הקנדית היטב, והוליכה — 0:2, אך כאן התעלתה ברגר והפכה את הפיגור ליתרון — 2:3; התקוות נמוגו חיש; הטרינגטון עלתה ליתרון — 3:4; ברגר השוותה ל־4:4 והקנדית ניצחה — 4:6.

היום שוב תהיה נציגות ישראלית על מגרשי הטניס כשעמוס מנסדורף והגלער בלום ישתתפו במשחק הזוגות נגד קולינס וקיוסי מאירלנד.

עלייה לחצי־הגמר בטניס מבטיחה מדלייה. שני הטניסאים, או הזוג, שיפסידו בחצי־הגמר, יזכו בארד. כך שלמעשה נותרו למנסדורף שני משחקים כדי לזכות במדלייה אולימפית.

עמוס מנסדורף עולה לשמינית־הגמר בסיאול   תצלום: איי. פי.

קוריאני הדיח את לאקונט

הטניסאי הצרפתי הנרי לקונט, המדורג רביעי בסיאול, הודח כבר בסיבוב השני, על־ידי הדרום־קוריאני, קים בונג־סו, המדורג 352 בעולם, לאחר מאבק בן חמש מערכות — 4:6, 7:5, 6:3, 3:6, 6:3, 5:7.

קים, שהפך לגיבור לאומי, יתמודד בסיבוב השלישי עם הארגנטיני מרטין חייטה, המדורג 13.

האוסטרלי, דארן קאהיל, המדורג תשיעי, נוצח ע"י האמריקני רוברט סגוסו, המומחה במשחק הזוגות — 6:3, 7:6, 7:6, 6:2.

השבדי סטפן אדברג הכניע את המכסיקני אגוסטין מורנו — 6:2, 7:6, 6:0.

הצ'כי מילוסלאב מצ'יש, המדורג שלישי, ניצח את הבריטי ג'רמי בייטס (מנצחו של גלער בלום) — 6:3, 4:6, 6:1, 6:4.

ברד גילברט מארה"ב (5) ניצח את הסובייטי אנדריי צ'סנוקוב — 6:4, 6:1, 6:1, 6:2, ויאריס (שבדיה) הכניע את קאסל מבריטניה — 6:0, 6:3, 6:1.

יומן אולימפי

מוטי חביב שליחנו בסיאול

מנסדורף, שמואל, סלע ואמיר העלו את המורל

24 השעות האחרונות בסיאול היו המרנינות ביותר מאז שהגענו לכאן. נכון, פרשת השייטים דן ורן טורטן עדיין מעיבה, גורמת אי־נוחות, אבל הישגי הספורטאים אתמול הסבו לנו קורטוב של נחת.

אל תחשבו שנוח לנו להיכנס בשעות הערב לאולם העתונות, לשוחח עם אנשי תקשורת מכל העולם ולהתנצל שוב ושוב על הכשלונות. זה בהחלט לא נעים.

אתמול זה היה אחרת. בחדר העתונות יכולתי להסתובב כמו טווס, ולספר שעמוס מנסדורף העפיל לשמינית־הגמר בטניס; שהמתאגרף יעקב שמואל ניצח בנוקאאוט; שהשייטים מיכאל סלע ואלדד אמיר הגיעו במקום הרביעי. גם השיא הישראלי של ארי פפירוב בקליעה, בשלושה מצבים, זה משהו. עכשיו גבר התיאבון. אנו רוצים עוד נצחונות.

ברצלונה 1992

בכניסה למגורי העתונאים נמצאים 24 שעות ביממה נערים קוריאנים חביבים הממלאים כל בקשה. אתמול מסרו לנו תיקים שהכילו חומר על המשחקים האולימפיים בברצלונה ב־1992...

בתוך התיק היה כבר סמל המשחקים, סמלים קטנים וחומר הסברתי.

אולי זה נשמע לכם טבעי כאשר מדברים על האולימפיאדה הבאה אבל מה תאמרו על כך שהיוונים כבר החלו בשטיפת־מח לגבי המשחקים האולימפיים ב־1996? גם הם מספקים חומר הסברתי. הם שואפים לארח את המשחקים האולימפיים במלאת להם 100 שנה, ואם לא יוון מי ראוייה יותר לארח משחקים אלו?

שנהיה בריאים, אבל תנו לנו לגמור את המשחקים בסיאול.

עדיפות לאורחים

עד כמה חשבו הקוריאנים על כל פרט כדי להנעים ולהקל על התיירים הרבים המצויים בסיאול תעיד העובדה שהתגלתה לנגד עיני בבנק במרכז העיר.

שעה שעשרות מקומיים המתינו בתור סיימתי פעולה של המרת מטבע תוך דקה. הקוריאנים הציבו בכל בנק שרות מיוחד לתיירים, וכך, כאשר אתה נכנס, אתה מקבל שרות מהיר ואדיב, בלי לחכות.

המקומיים רואים את העניין בעין יפה. לא מתמרמרים. תחילה לא ידעתי על השרות הזה. עמדתי בתור כמו כולם אלא שאשה קוריאנית הפנתה את תשומת־לבי שאני לא צריך לחכות... היא המשיכה לעמוד בתור.

יום־הכיפורים בטלוויזיה הקוריאנית

המתאגרפים הישראלים יהודה בן־חיים ואהרון יעקבשווילי נראו אתמול בטלוויזיה הקוריאנית, עטופים בטליתות, חובשים כיפות ומתפללים. מתברר, שהטלוויזיה צילמה ביום הכיפורים את התפילה מבעד לחלון וקלטה את השניים.

23.9.88

★ טבלת המדליות ★

		זהב	כסף	ארד
.1	בריה"מ	14	8	11
.2	מזרח־גרמניה	6	7	6
.3	ארצות־הברית	5	4	4
.4	בולגריה	4	5	3
.5	הונגריה	4	3	1
.6	מערב־גרמניה	3	3	4
.7	בריטניה	2	3	3
.8	איטליה	2	2	1
.9	יוגוסלביה	2	0	1
.10	סין	1	4	4
.11	קוריאה	1	3	3
.12	פולין	1	2	1
.13	אוסטרליה	1	2	0
–.	רומניה	1	2	0
.15	צ'כוסלובקיה	1	1	0
.16	ניו־זילנד	1	0	2
.17	נורבגיה	1	0	0
–.	סורינאם	1	0	0
–.	תורכיה	1	0	0
.20	שבדיה	0	2	2
.21	יפאן	0	2	1
.22	צרפת	0	1	2
.23	פינלנד	0	1	1
.24	קוסטה־ריקה	0	1	0
–.	הולנד	0	1	0
.26	בלגיה	0	0	1
–.	יוון	0	0	1

★ בטבלה נכללה שלילת מדליית־הזהב ממרים־המשקולות הבולגרי, מיטקו גראבלב, בגלל נטילת סמים והעברתה לסובייטי, אוקסן מירזויאו.

סלע ואמיר סיימו במקום ה־4 ומדורגים במקום ה־8

האחים טורטן הגיעו במקום ה־17

שייט

שעה שראשי המשלחת הישראלית דנו „בפרשת הטורטנים" יצאו אתמול שני הצוותים הישראלים ליום התחרויות השני.

יואל סלע ואלדד אמיר, בדגם ההולנדי־המעופף (שאינם קשורים לפרשת יום כיפור), סיימו את השיוט אתמול במקום הרביעי, והם מדורגים בסך־הכל במקום השמיני.

בשיוט הראשון סיימו סלע ואמיר במקום השישי. לצוות הישראלי יש 48.7 נקודות חובה.

במקום הראשון בדגם ההולנדי־המעופף מדורגים מולר וגרונבורג מדנמרק, שסיימו את השיוט אתמול במקום השני, וקודם־לכן במקומות הרביעי והראשון. לצוות הדני יש רק 11 נקודות־חובה.

בסך הכל נוטלים חלק בדגם ההולנדי המעופף 21 צוותים.

בדגם ה־470 מדורגים האחים רן ודן טורטן במקום ה־17 מ־29 צוותים. לטורטנים יש 20 נקודות שליליות.

בראש, בדגם 470, צועדים סיפונט טיראיי ופילוט לוק מצרפת, בלי אף נקודת חובה.

הבוקר יימשכו השיוטים כאשר לכל הצוותים יהיה זה שיוט רביעי, בעוד שלישראלים שלישי בלבד.

הוחלט לא להפסיק הופעת השייטים

האחים טורטן יובאו לדין מייד בשובם מסיאול ארצה

ראשי המשלחת הישראלית למשחקי־סיאול, יצחק אופק, יצחק כספי ואורי אפק, התכנסו אתמול לישיבה ודנו בהפלגתם של צוות השייטים רן ודן טורטן ביום הכיפורים. המשלחת התבססה על שיחות טלפוניות שקיימה עם פוסאן, ועל דברים שמסר איש הבטחון מהמשלחת הישראלית, שטס אתמול מסיאול לפוסאן.

ראשי המשלחת קבעו כי השייטים עשו מעשה חמור וחסר־אחריות והפרו משמעת בכך שיצאו להפלגה ביום־הכיפורים. „בדקנו וקיבלנו מידע מהמחשב ומראש המשלחת בפוסאן, המאמן אברהם פישר (מאמנם של השניים), שהאחים טורטן לא התחרו, אלא יצאו לאימון ולכן גם תוצאות השיוט לא נלקחו בחשבון. על מעשה זה יובאו בארץ בפני ועדת משמעת. עד אז לא ישתתפו בשום אירוע רשמי — נאמר בהחלטה.

גם המאמן אברהם פישר יובא בפני ועדת המשמעת כדי לבדוק אם עשה די הצורך למנוע מהשייטים להפליג ביום הכיפורים. בינתיים שייטו אתמול השייטים וימשיכו מחר בתחרויות (ראה ידיעה נפרדת).

שמואל ניצח מתאגרף פיני בנוקאאוט אחרי 45 שניות

עלה לשמינית־הגמר ★ יריבו הסודאני נפסל לאחר ששקל 200 גראם יותר ★ יתמודד ביום שני עם יריב מאיי־קוק

איגרוף

באולם האיגרוף בקומפלקס־הספורט בסיאול העפיל אתמול יעקב שמואל לשלב שמינית הגמר באיגרוף, במשקל עד 57 ק"ג, לאחר שהלם ביריבו הפיני, יארנו הסקלטן.

שמואל, שנותר המתאגרף האחרון במשחקים, אמור היה להתמודד, לפי ההגרלה, עם יריב מסודאן, שהתכוון להתייצב לקרב, אלא שבשקילה שלפני התחרות התברר כי יש לו 200 גרם יותר, והוא נפסל. במקומו הוצב לקרב מול שמואל המתאגרף הפיני, בעל רעמת השיער הבלונדינית.

הקרב הסתיים תוך דקה ורבע. יעקב שמואל הנחית מכת־מגל שמאלית בפרצופו של הסקלטן, וטישטש אותו לגמרי. שופט הזירה האמריקני, ארלוף אלמו, הפסיק מייד את הקרב וקבע את שמואל כמנצח בנוקאאוט.

המאבק בשמינית־הגמר ייערך ביום שני, חג סוכות, מול גרלר פיטמן מאיי־קוק, שניצח אתמול מתאגרף מסווזילנד.

לאחר הקרב אמר שמואל כי חשב על נצחון, אבל לבטח שלא בדקה ורבע ובצורה משכנעת כל־כך. „אני מאושר ומקווה שלא לאכזב ביום שני" — אמר.

מאמנו, חיים ליפמנוביץ, אמר: „אני מגדל את הילד הזה מגיל 11. אני יודע למה הוא מסוגל. הנצחון אולי מפתיע אתכם, אך לא אותי. הוא התאמן כהלכה למשחקים והנה התוצאה."

האתלטיקה תנסה להתחרות בשיאים עם השחייה

ג'ונסון נגד לואיס, בגמר ה־100, מחר לפנות־בוקר

עשרת ימי אתלטיקה לוהטים יתחילו היום בסיאול. כ־2000 ספורטאים ינסו לקבוע את הישגיהם הטובים ביותר. הפעם יש למלכת־הספורט משימה קשה: להתמודד במספר השיאים עם ה... שחייה, שגילתה רמה נפלאה.

מאבקים מרתקים ודאי שיהיו אם־כי מומחים אינם מנבאים שטף של שיאים כמו בבריכה. בשנה שלפני המשחקים האולימפיים נופצו 15 שיאים עולמיים.

כמה יהיו בסיאול?

התחרויות היום יתחילו במירוץ מרתון לנשים. רוזה מוטה מפורטוגל עשוייה לנצל את היעדרה של הנורבגית קריסטיאנסן, שהחליטה לרוץ 10,000 מטר, ולזכות במדליית־הזהב. ישנן מועמדות נוספות כמו האוסטרלית מרטין, הסובייטיות סמתובבה ואיבנובה והמזרח־גרמנית דורה, אבל במרתון יכולה לצוץ מנצחת שאיש לא חשב עליה.

המכסיקני קאנטו ינסה להגן על תוארו האולימפי ב־20 ק"מ הליכה, אבל ישנם הלכים מצויינים כמו הסובייטי שצ'ניקוב והאיטלקי דאמילאנו, מנצח מוסקבה ב־1980. מזרח־אירופה תציג כמה הלכים מצויינים נוספים.

האם יצליח אלוף העולם בהטלת כדור־ברזל, גינטר משוייץ, לזכות במדליית הזהב? לא תהיה זו הפתעה אם המזרח־גרמנים טימרמן ובאייר, הצ'כי מאכורה והאמריקני ברנס יגברו עליו.

מחר יתמקד העניין בריצת 100 מ' לגברים. מי יהיה האדם המהיר בעולם? קארל לואיס מארה"ב נגד בן ג'ונסון מקנדה? באליפות העולם ברומא ניצח ג'ונסון בשיא עולמי מדהים — 9.83 שנ'. האם יגמול לו לואיס, שניצח את יריבו לאחרונה? אם ינצח לואיס יהיה האתלט הראשון שיזכה ב־100 בשתי אולימפיאדות רצופות. שימו לב גם לאמריקנים סמית ומיצ'ל, סטיוארט מג'מאייקה, אימו מניגריה וכריסטי מבריטניה.

במשולשת לגברים, שגם בה תינתן מחר מדלייה, המאבק פתוח. אלוף העולם, מארקוב מבולגריה, לאפשין ופרוצ'נקו מבריה"מ והמובן בנקס מארה"ב — מועמדים, אבל לא בטוחים.

בקרב־שבעה לנשים ישנה מועמדת משכמה־ומעלה: האמריקנית ג'וינר־קרסי, שיאנית העולם. אם לא תזכה תהיה זו הפתעה גדולה.

אלה המקצועות היום ומחר.

סיוף

כל המדליות למערב־גרמניה

אניה פיכטל ממערב־גרמניה זכתה בטורניר הרומח לנשים בסיוף.

שנייה היתה סאבין באו, גם היא ממערב־גרמניה ושלישית — זיטה פונקנהאוזר, גם היא מאותה מדינה.

ארצות־הברית גברה על ארגנטינה בקרב מלהיב

כדורעף

נבחרת הכדורעף של ארה"ב מובילה בבית ב' בטורניר האולימפי בסיאול לאחר שגברה במאבק משובח על ארגנטינה — 2:3.

באותו בית גברה יפאן על צרפת — 1:3 והולנד הביסה את תוניסיה — 0:3.

בבית א' הכניעה בריה"מ, המובילה, את קוריאה — 0:3, ברזיל ניצחה את בולגריה — 1:3 ואיטליה גברה על שבדיה — 2:3.

יוגוסלביה – הונגריה 9:10

האלופה האולימפית, יוגוסלביה, גברה אתמול במשחק־המוקדם בטורניר הכדורמים על הונגריה — 9:10, בבית ב'.

באותו בית, בו מובילה ספרד, גברה נבחרתה על ארה"ב — 7:9 ויוון ניצחה את סין — 7:10.

בבית א' מובילה מערב־גרמניה שגברה על צרפת — 9:10; איטליה – קוריאה 11:1; בריה"מ – אוסטרליה 11:4.

השחיינית האמריקנית בת ה־17 קבעה שיא עולמי נוסף ב־400 חופשי – 4:03.85

ג'אנט אוונס – להיט בבריכה

לביונדי אין שני ב־100 חופשי – 48.63 ★ פוליאנסקי, זהב לבריה"מ ב־200 גב ★ אוטו ניצחה בגב וסחפה את מזרח־גרמניה לנצחון ב־4x100 חופשי

שחיה

דוד סיבור

ג'אנט אוונס, השם הלוהט בבריכת סיאול. השחיינית האמריקנית עשתה זאת שוב. במשחה ב־400 מטר חופשי הוכיחה את הכוח הטמון בגופה הצנום. היא לא רק שניצחה אלא שהיתה היחידה שקבעה אתמול שיא עולמי — בבריכה — 4:03.85.

בבוקר, במוקדמות, שחתה המזרח־גרמניה פרידריך שחייה טקטית. היא ביקשה להעפיל לגמר, אבל לא ליד אוונס. פרידריך רצתה שביל מרוחק מאוונס. זה לא עזר לה.

ג'אנט אונס, בת 17, גובה 1.66, ומשקל 46 ק"ג, הוכיחה כי אפשר גם להיות קלה ועדינה ולנצח, ועוד איך לנצח. תכונות אלו איפשרו לאמריקנית הסימפטית לצוף על פני המים, ואז, סגנונה שנראה תחילה כהשתוללות, איפשר לה לשמור על מהירותה ואף להגביר את הקצב ככל שהמשחה המתיש הגיע לסיומו.

50 המטרים הראשונים הציבו את אונס בראש. ב־100 המטרים היא המשיכה להוליך עם זמן של 59.99 שניות. אוונס, במסלול 4, ופרידריך, יריבתה העיקרית, במסלול 2, ניהלו מלחמה פסיכולוגית. לאחר 150 מטר ניסתה פרידריך הארוכה להגביר קצב, ולהתקרב לג'אנט. כך ניסתה לעשות גם מוהרינג. לאחר 200 מטר היה זמנה של אוונס — 2:02.14 דקות, כשפרידריך 0.3 עשיריות אחריה. כך היה גם לאחר 300 מטר. אוונס — 3:03.40. הקהל העצום בבריכה נכנס לאקסטזה. ג'אנט הקטנה, כאילו הבינה את המתרחש, הגבירה את הקצב, הפעילה "מנוע" נסתר והחלה לפתוח פער. לאחר הפנייה האחרונה היה ברור כי במשחה זה אוונס הולכת "על גדול".

הסיום מלהיב. איזו תוצאה — 4:03.85 — שיא עולמי מדהים אחריה — הייקה פרידריך — 4:05.94, ושלישית מוהרינג, גם היא ממזרח־גרמניה — 4:06.62.

ביונדי – כמו טיל

למשחה השני, לא אגוזים, ציפה כל העולם. שני סובייטים שני אמריקנים, שני שבדים, צרפתי ואוסטרלי, התייצבו לגמר הקלאסי ב־100 חופשי. הסיפתח למשחה זה היה במוקדמות. מייק ביונדי קבע שיא אולימפי — 49.04.

הזינוק מתוח. קרון פסל. הזינוק השני מצא את שמונת השחיינים במים. ביונדי הסתובב ראשון לאחר 50 מטר — 23.12 שנ'. צמודים אליו הסובייטי פריגודה והאמריקני ג'ייקובס מארה"ב.

הפעם הגיע ביונדי לקיר כמו טיל. הוא זכר, כנראה, את הסיום ב־100 פרפר, כשמדליית־הזהב נדדה לסורינאם. שיא עולמי הוא לא קבע, אך מדליית זהב אישית ראשונה של ביונדי בבריכה הוא קיבל. שני הגיע ג'ייקובס — 49.08 ושלישי, בהושטת יד מהירה, סטפן קרון מצרפת — 49.62. הקהל קיבל את ביונדי בהתלהבות. הוא חזה במשחה המהיר ביותר במשחקים האולימפיים עד כה.

הגמר השני, שכולם ציפו לו היה למרחק 100 מטר גב. הצופים ציפו לשיא עולמי, אך הם התאכזבו. גם שיא אולימפי לא היה. המנצחת, כריסטין אוטו ממזרח־גרמניה, הסתפקה ב־1:00.89 דק'. מדליית־זהב אישית שנייה לשחיינית ממזרח־גרמניה.

דרנאיי נפסל

במשחה המוקדמות ב־200 מטר גב נפסל הקוריאני פרק, בגלל זינוק מוקדם. גם פפניקולאו מיוון נפסל מאותה סיבה. הפסילה המרגיזה היתה של טמש דרנאי מהונגריה, בעל מדליית הזהב במעורב בגלל פנייה לא חוקית.

ר. אבייטי פוליאנסקי שוב צלל כ־22 מטר, וגם הברזילאי רומרו צלל עד ל־15 מטר. כל היתר זינקו רגיל.

את 50 המטרים הראשונים עבר פוליאנסקי ב־27.14 שניות ואת 100 המטרים עבר ב־57.49 שניות. אחריו חברו זבלוטנוב בזמן של 57.53 שניות. לאחר 150 מטר עבר בלטרוש למקום השני. לפוליאנסקי, שנחלש (ואולי בגלל הצלילה הארוכה), הספיקה המקדמה שצבר כדי לנצח — 1:59.37 דק', לפני בלטרוש — 1:59.60, ושלישי הגיע, במפתיע הניו־זילנדי פול קינגסמן — 2:00.48.

במשחה השליחים 4x100 מ' חופשי לא היו יריבות למזרח־גרמניות.

הקטנה היא גדולה: השחיינית האמריקנית ג'נט אוונס נינוחה לאחר נצחונה ב־400 מ' חופשי – מדליית־זהב שנייה. תצלום: איי. פי.

השחיין המהיר בתבל: מאט ביונדי מארה"ב על דוכן הזהב כשלצידיו בן ארצו ג'ייקובס (משמאל) והצרפתי קרון. תצלום: איי. פי.

תוצאות אתמול

400 חופשי, נשים: 1. ג'אנטס אוונס (ארה"ב) 4:03.85 דק' (שיא עולמי; הקודם, שלה — 4:05.45); 2. הייקה פרידריך (מזרח־גרמניה) 4:05.94; 3. אנקה מוהרינג (מזרח־גרמניה) 4:06.62; 4. תמי ברוס (ארה"ב) 4.08.16; 5. ז'אנל אלפורד (אוסטרליה) 4:10.64; 6. איבלה ארנולד (בלגיה) 4:11.73; 7. סטפני אורטוויג (מערב־גרמניה) 4.13.05; 8. נטליה טרפילובה (בריה"מ) 4:13.92.

100 חופשי, גברים: 1. מאט ביונדי (ארה"ב) 48.63; 2. כריסטופר ג'ייקובס (ארה"ב) 49.08; 3. סטפן קרון (צרפת) 49.62; 4. גנדי פריגודה (בריה"מ) 49.75; 5. יורי באצ'קטוב (בריה"מ) 50.08; 6. אנדריו ביילרון (אוסטרליה) 50.23; 7. פר יוהאנסון (שבדיה) 50.35; 8. טומי ורנר (שבדיה) 50.54.

100 גב, נשים: 1. קריסטין אוטו (מזרח־גרמניה) 1:00.89; 2. קריסטינה ארשגי (הונגריה) 1:01.56; 3. קטרנליה שירך (מזרח־גרמניה) 1:01.57; 4. בטסי מיטשל (ארה"ב) 1.02.71; 5. בט באר (אוסטרליה) 1:02.78; 6. סילביה פול (קוסטה־ריקה) 1:03.34; 7. ניקול ליווינגסטון (אוסטרליה) 1:04.15; 8. מאדיון אייזופרס (מערב־גרמניה) 1:04.19.

200 גב, גברים: 1. איגור פוליאנסקי (בריה"מ) 1:59.37; 2. פרנק בלטרוש (מזרח־גרמניה) 1:59.60; 3. פאול קינגסמן (ניו־זילנד) 2:00.48; 4. סרגיי זבולוטנוב (בריה"מ) 2:00.52; 5. דירק ריכטר (מזרח־גרמניה) 2:01.67; 6. יינס־פטר ברנדט (מערב־גרמניה) 2:01.84; 7. דניאל וייץ' (ארה"ב) 2:02.26; 8. רוג'ריו רומרו (בראזיל) 2.02.28.

שליחות 4x100, חופשי, נשים: 1. מזרח־גרמניה (קריסטין אוטו, קטרין מייסנר, דניאלה הונגר, מנואלה סטלמך) 3:40.63 (שיא אולימפי); 2. הולנד 3:43.39; 3. ארה"ב 3:44.25; 4. סין 3:44.69; 5. ברית־המועצות 3:44.99; 6. קנדה 3:46.75; 7. מערב־גרמניה 3:46.90; 8. דנמארק 3:49.25 דק'.

תודה לאל: המזרח־גרמניה קריסטין אוטו לאחר נצחונה אתמול בגב; בינתיים יש לה שלוש מדליות־זהב. תצלום: איי. פי.

אוסטרליה גברה על ניגריה 0:1 — ברבע־הגמר נגד בריה"מ

גם ארגנטינה, בראזיל ובריה"מ עלו

במשחק נוסף בבית גברה ברזיל על יוגוסלביה — 1:2.

ארגנטינה הדיחה את קוריאה

המלוץ הארגנטיני נסטור אריאל פברי, איכזב אלפי קוריאנים, כאשר כבש את שער־הנצחון על אלופת אסיה, דרום־קוריאה 1:2, והעלה את ארגנטינה לרבע־הגמר.

ארגנטינה היתה זקוקה לנצחון כדי להבטיח את מקומה ברבע־הגמר ופברי עשה זאת במבצע אישי בדקה ה־73.

ברית־המועצות הצטרפה לארגנטינה, כשגברה על ארה"ב 2:4. שחקנה של דינאמו קייב, אלכסיי מיכאילצ'נקו, כבש צמד שערים. איגור דוברובולסקי (בעיטת־11) וארמינאס נארבקובאס השלימו. לארה"ב הבקיעו ברנט גולט וג'ון דוייל.

ברבע־הגמר ישחקו ביום ראשון: זמביה — מערב־גרמניה; בריה"מ — אוסטרליה; שבדיה — איטליה; בראזיל — ארגנטינה.

טבלת בית ג'

.1	בריה"מ	3	8־6	5
.2	ארגנטינה	3	4־4	3
.3	קוריאה	3	2־1	2
.4	ארה"ב	3	5־3	2

טבלת בית ד'

.1	בראזיל	3	9־1	6
.2	אוסטרליה	3	3־2	4
.3	יוגוסלביה	3	4־4	2
.4	ניגריה	3	8־1	0

ההונגרי זכה בקרב חמש

יאנוש מרטינק מהונגריה זכה אתמול במדליית הזהב בקרב־חמש מודרני כשצבר 5404 נקודות.

מרטינק הקדים קארלו מאסולו מאיטליה — 5379 נקודות (כסף) וואקטנר איגוראשווילי מבריה"מ — 5367. נסיך פיליפ מבריטניה היה במקום השישי.

הונגריה זכתה גם בתואר הקבוצתי עם 15.886 נקודות, לפני איטליה — 15571 נקודות (כסף) ובריטניה, עם הנסיך פיליפ — 15276 נקודות (ארד).

מדליה לנסיך פוליפס מבריטניה בתום קרב חמש מודרני. המעניקה: רעייתו, הנסיכה אן. תצלום: איי. פי.

כדורגל

נבחרות הכדורגל של ברית־המועצות, ארגנטינה, בראזיל ואוסטרליה הצטרפו אתמול לשבדיה, מערב־גרמניה, זמביה ואיטליה ועלו לשלב רבע־הגמר בטורניר האולימפי בסיאול.

נבחרת אוסטרליה זכתה בנצחון דחוק על ניגריה — 0:1, לאחר שקוסמינה כבש את השער היחידי בדקה ה־75.

האוסטרלים שיחקו בשאפתנות רבה לאחר שידעו שנצחון יעלה אותם לשלב הבא. ניגריה, ללא נצחון, לחמה כהלכה והקשתה על האוסטרלים, שלא התעלו.

אוסטרליה הופיעה בהרכב: אוליבר, דייוידסון, יאנקס, דאן (קוסקה, 72), ג'נינגס, ואן־אגמונד, ארנולד, וייד, קריגו, קוסמינה (אולרשאו, 84), מיצ'ל.

שפט הפולני ליסטקייביץ', לעיני כ־13 אלף צופים.

משקולות

הבולגרים שולטים

משקולאי בולגריה הממשיכו לקטוף מדליות־זהב בתחרויות האולימפיות בסיאול.

במשקל עד 75 ק"ג ניצח בוריסלאב גוידיקוב מבולגריה, בשיא אולימפי חדש — 375.0 ק"ג (הנפה — 167.5; דחיקה — 207.5), לפני אינגו שטיינהופל ממזרח־גרמניה — 360.0 ק"ג (כסף) ואלכסנדר וורבנוב מבולגריה — 357.5 ק"ג.

נפסל מנצח בהרמת־משקולות

מנהיג הרמת־המשקולות הבולגרי, מיטקו גראבלב, בן ה־24, נשללה מדליית־הזהב האולימפית, לאחר שהבדיקה הוכיחה כי נטל סמי־מרץ.

גראבלב זכה בזהב במשקל תרנגול, מדליית־הזהב הועברה איפוא לזוכה במדליית־הכסף, מרים־משקולות מברית־המועצות, אוקסן מירזוייאן, ואילו הסיני אינגקסיאנג יקבל את מדליית־הכסף ובן־ארצו, לין שוביו, את הארד.

גם האוסטרלי אלכס ווטסון משתתף בקרב־חמש מודרני, נפסל מאותה סיבה.

כדורסל

ארה"ב ובריה"מ בלתי־מנוצחות

נבחרות הנשים של ארצות־הברית וברית־המועצות בכדורסל הן הנבחרות שטרם נוצחו בטורניר סיאול.

בבית א' התאמצה אתמול בריה"מ כדי לנצח את קוריאה — 66:69, ואוסטרליה הפתיעה בנצחון על בולגריה — 57:63.

בבית ב' הביסה ארה"ב את יוגוסלביה — 74:101.

בבית א' צברה בריה"מ את מלוא 4 הנקודות, לפני אוסטרליה — 3; קוריאה — 3 ובולגריה — 2 ובבית ב' ניצחה ארה"ב בשני משחקיה, לפני יוגוסלביה, סין וצ'כוסלובקיה.

כדוריד

איסלנד, בריה"מ, צ'כוסלובקיה וקוריאה מוליכות בבתים

אחרי ארבעה מחזורים בטורניר הגברים בכדוריד מובילות איסלנד וברית־המועצות בבית א', צ'כוסלובקיה וקוריאה בבית ב'.

תוצאות אתמול

● בית א': יוגוסלביה — ארה"ב 23:31; בריה"מ — שבדיה 18:22; איסלנד — אלג'יריה 16:22.

● בית ב': צ'כוסלובקיה — הונגריה 16:19, קוריאה — מזרח־גרמניה 22:23; ספרד — יפאן 19.25.

● בטורניר הבייסבול היו התוצאות: פורטוריקו — הולנד 4:7; יפאן — טייוואן 3:4.

מאבקים מסקרנים גם במחזור השני בלאומית

הפועל ת"א חייבת להיזהר — באר־שבע באה לבלומפילד

מכבי תל־אביב בגוב־האריות בנתניה ★ עימות מסקרן: בני־יהודה נגד בית"ר ירושלים ★ מאבק־עולות בימק"א: הפועל ירושלים – הפועל טבריה ★ פרסלני בבית"ר תל־אביב נגד הפועל כפר־סבא ★ מכבי חיפה, משחק־בית שני, נגד הפועל פתח־תקוה ★ הפועל צפרירים חולון ושמשון יפתחו המחזור כבר היום

לאומית

מאבקים מסקרנים במחזור ייערכו מחר, במחזור הי"ב בליגה הלאומית בכדורגל. האלופה, הפועל ת"א, תארח בבלומפילד את המובילה השאפתנית, הפועל באר־שבע. בנתניה, מאבק־אריות, מכבי נתניה, נגד מכבי ת"א, מחזיקת הגביע. בשכונת־התקווה דו־קרב יוקרתי בין בני־יהודה ת"א ובית"ר ירושלים.

מכבי חיפה תקיים שוב מיפגש ביתי, שני ברציפות, הפעם עם הפועל פ"ת; הפועל כפר־סבא תארח את בית"ר ת"א, ובימק"א קרב־העולות: הפועל ירושלים — הפועל טבריה.

משחקי המחזור הי"ב יתחילו כבר היום כשהפועל צפרירים חולון תתמודד במגרשה עם שמשון ת"א.

● בבלומפילד ייפגשו מחר ב־3.30 אחה"צ שתי קבוצות שפתחו את הליגה בנצחונות: הפועל ת"א והפועל באר־שבע. האלופה גברה במחזור־הפתיחה על בית"ר ירושלים (0:1), ובאר־שבע זינקה לפיסגה בנצחון־בית על הפועל ירושלים (1:3). למשה סיני וחבריו יהיה קשה מאוד מחר מול קבוצה טובה, שאפתנית ונמרצת, שיש שאפילו מנבאים לה זכייה בכתר. באר־שבע, המיטיבה לשחק בבלומפילד תהווה לא רק יריב שקול, אולי למעלה מזה. ישפוט: יעקב שיינר.

● באותה שעה יתעמתו בנתניה קבוצות מכבי נתניה ומכבי ת"א. שתי היריבות הוותיקות פתחו את הליגה בתיקו (נתניה 1:1 בטבריה, ומכבי ת"א 0:0 עם בית"ר ת"א). הביתיות עשוייה לסייע למכבי נתניה, שחיזקה את שורותיה עם היוגוסלבי דרבצ'יץ' והג'מאייקני רייויס. מכבי ת"א המנוסה תשתדל לא ליפול למלכודת־היריבתה, ולא תהיה זו הפתעה יוצאת־דופן שהתל־אביביים יחזרו עם מלוא הנקודות, אם גם התחזית מורה על עדיפות נתנייתית. ישפוט: צבי שריר.

● בית"ר ירושלים, בעלת היומרות, שפתחה ברגל־שמאל, תבוא מחר ב־3.30 לקרב מתיש בשכונת־התקווה נגד בני־יהודה ת"א. הקבוצה הצעירה של בני־יהודה תצטרך להיות במיטבה מול הירושלמים, שהפסד בשבת להפועל ת"א (1:0), "הרגיז" אותם. שתי הקבוצות יתאמצו לזכות במלוא־הנקודות. צפוי משחק ללא־פשרות. ישפוט: חיים ליפקוביץ.

● מאבק־עולות מסקרן יהיה מחר ב־3.30 בימק"א: הפועל ירושלים נגד הפועל טבריה. השאפתנות והלחימה יהיו ה"מוטו" העיקרי של שתי הקבוצות. הפועל ירושלים, שפתחה בהפסד בבאר־שבע (3:1) יתרון ביתיות להפועל ירושלים. ישפוט: עובדיה בן־יצחק.

ראה ספורט גם בעמוד 22

● ירון מרסלני יעמוד במוקד המיפגש בכפר־סבא (מחר, 3.30), בין הפועל כפר־סבא וביתר ת"א. בעונה שעברה שיחק בכפר־סבא והעונה בבית"ר ת"א. האורחים מבית"ר ת"א, המונהגים ע"י כפר־סבאי אחר, המאמן יצחק שום, כבר הוכיחו שהם יודעים לנצח ב...כפר־סבא. המארחים, כך נראה, לא יקלו הפעם על יריביהם. צפוי מאבק שקול. ישפוט: שבי אלנקוה.

● לאחר תיקו־ביתי (2:2) נגד כפר־סבא תנסה מכבי חיפה לנצל את כר־הדשא באיצטדיון בקריית־אליעזר ולגבור על הפועל פ"ת (שבת, 3.30). לא תהיה זו משימה קלה. הפתח־תקוואים, שפתחו את העונה בנצחון־בית על הפועל חולון (2:3), יבקשו לנצל את התקפתם הטובה לנצחון־חוץ על קבוצה חיפנית טובה, שתעלה כפייבוריטית. ישפוט: אריה וולף.

● המשחק הראשון במחזור הי"ב יהיה כבר היום ב־3.30 בחולון, בין הפועל צפרירים חולון ושמשון ת"א. שתי הקבוצות לא הלהיבו במחזור הפתיחה. חולון נוצחה בפ"ת (3:2) ושמשון ת"א סיימה 0:0 בדרבי־הפרברים עם בני־יהודה. אם שמשון לא תתעלה ישארו הנקודות בידי החולונים. ישפוט: דאוד סוהיל.

משחקי המחזור

היום

● הפועל חולון – שמשון ת"א

מחר

● הפועל כ"ס — בית"ר ת"א
● מכבי נתניה — מכבי ת"א
● הפועל ים — הפועל טבריה
● הפועל ת"א — הפ. באר־שבע
● בני־יהודה — בית"ר ים
● מכבי חיפה — הפועל פ"ת

הטבלה הלאומית

.1	הפ. באר־שבע	1	1–3	3
.2	הפועל פ"ת	1	2–3	3
.3	הפ. כפר־סבא	1	2–2	1
.4	הפועל טבריה	1	1–1	1
-	מכבי נתניה	1	1–1	1
.6	בית"ר ת"א	1	0־0	1
-	בני־יהודה ת"א	1	0–0	1
-	שמשון ת"א	1	0–0	1
.9	בית"ר ים	1	0–1	0
.10	הפועל ת"א	1	0–1	*1
.11	מכבי חיפה	1	2–2	*1
.12	מכבי ת"א	1	0–0	*1
.13	הפועל ים	1	3–1	*1
.14	הפועל חולון	1	3–2	*2

שלושה משחקים בליגה הארצית — כבר היום

ארצית

שלוש הראשונות בטבלת הליגה הארצית בכדורגל יקיימו משחקי־בית במחזור הי"ב, וטיבר יתן טובים לחושב בפיסגת הטבלה. שלושה משחקים ייערכו כבר היום, בחדרה, ביפו וטמרה ב...מעלות.

● מכבי יבנה, שפתחה בשבת בתנופה ביהוד (1:4), תגבר, קרוב לוודאי, מחר ב־3.30 במגרשה, על הפועל בת־ים. כל תוצאה אחרת — הפתעה.

● הפועל רמת־גן תקיים בגבעתיים (מחר, 3.30) משחק־בית שני, הפעם נגד בית"ר נתניה וסיכויה עדיפים.

● היורדת מהלאומית, מכבי פ"ת, הנמצאת בכושר טוב, תנצל מחר ב־3.30 את ביתיותה כדי לגבור על מכבי רמת־עמידר.

● משחק מעניין יהיה היום ב־3.30 באיצטדיון באזור ביפו, בין שתי לאומיות לשעבר, מכבי יפו והפועל לוד. האורחים מלוד חיזקו את שורותיהם אבל יפו תשתדל לנצל את ביתיותה.

● עימות מסקרן יהיה בחדרה (היום, 3.30), בין שתי יריבות מובהקות: הפועל חדרה והפועל חיפה. אם החיפנים לא יגלו יציבות ויעילות עשויות כל 3 הנקודות להישאר בחדרה.

● העולה הטרשה מליגה א', מכבי טמרה, תנסה להפתיע את הקבוצה הטובה של מכבי שעריים, אס־כי המשחק יהיה היום ב־3.30 במעלות, בגלל עונש ראויוס של טמרה.

● ברמלה יתמודדו קבוצות בית"ר רמלה והפועל יהוד (מחר, 3.30). אם יהוד לא תתאושש מהתבוסה הביתית נגד יבנה (4:1), היא עלולה לחזור בידיים ריקות.

הטבלה הארצית

.1	מכבי יבנה	1	1–4	3
.2	הפועל ר"ג	1	1–3	3
.3	מכבי פ"ת	1	0–2	3
.4	מכבי שעריים	1	1–2	3
.5	בית"ר רמלה	1	2–2	1
-	הפועל חיפה	1	2–2	1
-	הפועל לוד	1	2–2	1
-	מכבי עמידר	1	2–2	1
.9	בית"ר נתניה	1	1–1	1
-	מכבי טמרה	1	1–1	1
.11	מכבי יפו	1	2–1	0
.12	הפועל חדרה	1	3–1	0
.13	הפועל בת־ים	1	2–0	0
.14	הפועל יהוד	1	4–1	0

הוקי

פאקיסטן, אוסטרליה, גרמניה ובריה"מ בראש בהוקי

פאקיסטן ואוסטרליה, בבית א', מערב־גרמניה וברית־המועצות בבית ב' מובילות בטורניר ההוקי לגברים.

תוצאות אתמול: בית א': פקיסטן — ארגנטינה 1:2; ספרד — קניה 2.4; אוסטרליה — הולנד 2:3; בית ב': הודו — קוריאה 1.3; בריה"מ — קנדה 0:0; מערב־גרמניה — בריטניה 2:3.

היום בסיאול

מעודכן לפי שעון ישראל

● אתלטיקה: 01.00 — גמר מרתון נשים, 20 ק"מ הליכה, כדור־ברזל גברים.
● כדורסל, גברים: ספרד — קנדה (01.45); בראזיל — מצרים (03.45); סין — ארה"ב (06.30); פורטוריקו — מרכז אפריקה (08.30); קוריאה — בריה"מ (11.30); יוגוסלביה — אוסטרליה (13.30).
● איגרוף: מוקדמות (02.00, 11.00).
● אופנים: חצי־גמר מיאוצים, גברים ונשים: 4000 מ'.
● סיוף: דקר גברים, מוקדמות וגמר (06.00).
● התעמלות: קרב־רב אישי, גמר (04.00).
● כדוריד: נשים: ארה"ב — צ'כוסלובקיה (04.00); חוף־השנהב — בריה"מ (05.30); קוריאה — יוגוסלביה (10.00); סין — נורבגיה (11.30).
● הוקי: נשים: אוסטרליה — מערב־גרמניה (01.00); הולנד — בריטניה (02.45); קוריאה — קנדה (05.30); ארגנטינה — ארה"ב (07.15).
● חתירה: חצי־גמר בכל המקצועות.
● קליעה: אקדח, אש מהירה, גברים.
● שחייה: 400 חופשי, גברים: 100 פרפר, נשים: 200 חזה, גברים: 100 חזה, נשים: 4x100 חופשי, גברים (מוקדמות — 02.00; גמר — 12.00).
● כדורמים: בית ב': סין — ארה"ב (01.00); יוון — יוגוסלביה (02.15); ספרד — הונגריה (07.30). בית א': מערב־גרמניה — קוריאה (06.00); אוסטרליה — איטליה (07.30); בריה"מ — צרפת (08.30).
● טניס־שולחן: אישי וזוגות, גברים ונשים (01.00).
● טניס: זוגות, סיבוב ראשון, גברים ונשים (03.00).
● כדורעף: נשים: ארה"ב — בראזיל (01.45); סין — פרו (04.00); מזרח־גרמניה — יפאן (08.30); קוריאה — בריה"מ (12.30).
● שייט: מתחר רביעי.

שבת

● אתלטיקה: מ־01.30 — 100 מ' חצי־גמר גברים, משולשת גמר גברים, 100 מ' גברים גמר, 400 משוכות גברים, חצי־גמר, גמר קרב־עשרה, גמר קרב־שבעה.
● כדורסל: גברים: סין — קנדה (01.45); ארה"ב — מצרים (03.45); ספרד — בראזיל (06.30); קוריאה — אוסטרליה (08.30); בריה"מ — מרכז אפריקה (11.30); יוגוסלביה — פורטוריקו (13.30).
● איגרוף: מוקדמות בכל המשקולות. (02.00, 11.00).
● אופניים: גמר מיאוצים, גברים ונשים ל־4000 מ'.
● סיוף: חרב, גמר (12.00).
● התעמלות: קבוצתי, גמר, גברים (04.00).
● כדוריד: גברים: יוגוסלביה — אלג'יריה (02.00); הונגריה — יפאן (03.30); שבדיה — איסלנד (06.00); מזרח־גרמניה — ספרד (07.30); בריה"מ — ארה"ב (10.00); קוריאה — צ'כוסלובקיה (11.30).
● הוקי: גברים: מערב־גרמניה — קוריאה (01.00); הולנד — קניה (02.45); בריטניה — בריה"מ (05.30); אוסטרליה — פקיסטן (05.30); קנדה — הודו (07.15); ארגנטינה — ספרד (07.15).
● חתירה: תחרויות גמר לגברים ונשים.
● קליעה: אקדח אויר, מוקדמות וגמר (01.00); צלחות תרס, סקיט (01.00).
● שחייה: 200 מעורב אישי, נשים; 200 פרפר, גברים: 50 חופשי, גברים: 800 חופשי, נשים: 100 גב, גברים: 4x100 מעורב, נשים (מוקדמות — 02.00; גמר — 12.00).
● קפיצות למים: מוקדמות נשים, 10 מ' (02.00, 08.00).
● טניס־שולחן: גברים ונשים, יחידים וזוגות, מוקדמות.
● טניס: שמינית־גמר גברים ונשים וזוגות (03.00).
● כדורעף: גברים: צרפת — ארה"ב (01.45); יפאן — תוניסיה (04.00); ארגנטינה — הולנד (06.30); בראזיל — שבדיה (08.30); קוריאה — בולגריה (10.30); בריה"מ — איטליה (12.30).
● הרמת־משקולות: 82.5 ק"ג — מוקדמות וגמר (09.30).
● שייט: מתחר חמישי (05.30).
● בייסבול: הולנד — יפאן; פורטוריקו — טייוואן.

טלוויזיה

יום שישי

● מ־4.00 — 07.00 — התעמלות נשים־גמר קרב־רב ליחידות; אתלטיקה — תחרויות מוקדמות וגמר מרתון לנשים — שידורים ישירים.
● מ־12.00 — 14.30 — סיוף־גמר חרב ליחידים; שחיה — גמר 100 פרפר נשים, 100 חזה נשים; 400 חופשי גברים, 200 חזה גברים, 4x100 חופשי גברים — שידורים ישירים.
● מ־20.00 — 21.00 — תקציר.

שבת

● מ־00. 00 — 01.00 — תקציר.
● מ־04.00 — 9.30 — התעמלות גברים: גמר על שישה מכשירים; חתירה — גמר בארבעה מקצועות לגברים ושלושה לנשים; אתלטיקה — נשים, קרב־7 (רוחק, כידון, 800); 100, 400, 800 (מוקדמות עד חצי־גמר); גברים — 400, 800, כידון, גובה (מוקדמות עד חצי־גמר); משולשת (גמר), 100 (ב־04.00 — חצי־גמר; ב־5.30 — גמר) — שידורים ישירים.
● מ־12.00 — 14.30 — שחייה — גמר 200 מעורב אישי, נשים: 800 חופשי נשים: 4x100 מעורב נשים, 200 פרפר גברים, 100 גב גברים, 50 חופשי גברים, 1500 חופשי גברים: משקולות, עד 82.5 ק"ג — שידורים ישירים.
● מ־20.00 — 21.00 — תקציר.

האבקות

בריה"מ הצטיינה בסגנון יווני־רומי

שתי מדליות־זהב לברית־המועצות ואחת להונגריה בתחרויות ההיאבקות, סגנון יווני־רומי בסיאול, אתמול.

במשקל עד 57 ק"ג זכה בזהב אנדרס סיק מהונגריה, לפני סטויאן באלוב מבולגריה (כסף) וקאראלמבוס הוליריס מיוון (ארד).

במשקל עד 68 ק"ג ניצח לאבזן דז'ולפלאקיאן מבריה"מ (זהב), לפני סונגמון קים מקוריאה (כסף) וטפיו סיפילה מפינלנד (ארד).

ברית־המועצות זכתה בזהב גם במשקל עד 82 ק"ג, כשמיכאיל מאמיאשווילי זכה במקום הראשון, לפני טיבור קומרומי מהונגריה (כסף) וסאנג־קיו קים מקוריאה (ארד).

מכות לשופט: השופט הניו־זילנדי קיט וולקר סופג מהלומות, בעקיטות אלימות, לאחר שפסק על נצחונו של מתאגרף בולגרי נגד קוריאני. תצלום: איי. פי.

הקוריאנים טענו לקיפוח — הלמו בשופט הניו־זילנדי

[illegible]

פסירוב עשה את שלו – יונסי נכשל

שיא ישראלי בשלושה מצבים שווה מקום 21 בסיאול

קליעה

מוטי חביב שליחנו בסיאול

הקלע הישראלי אדי פסירוב, שבר אתמול את השיא הישראלי מ־40 כדור בשלושה מצבים. פסירוב צבר 1165 נקודות, ודורג במקום ה־21 במשחקים האולימפיים בסיאול. שיאו הקודם של פסירוב היה נקודה אחת פחות.

פסירוב פתח אתמול את התחרויות בצורה מצויינת. הוא צבר במצב שכיבה 99, 100, 100 ו־100: סך־הכל — 399 נקודות. במצב עמידה נחלש מעט וצבר 378 נקודות, כשקלע שלוש פעמים 95, ופעם אחת 93. בכריעה השיג פסירוב — 388 נקודות: פעמיים — 97, פעם אחת — 98 ופעם — 96.

הקלע הישראלי דורג במקום ה־21, יחד עם קלעים מצרפת, קוריאה ויוגוסלביה.

בנקודה ב־40x3 כדור זכה מלקולם קופר מבריטניה שצבר 1181 נקודות, לפני אלן אליסטר, גם הוא מבריטניה וקיריל איבנוב מבריה"מ.

יצחק יונסי שלנו, שהשתתף בתחרות זו, צבר רק 1125 נקודות, ודורג במקום ה־43.

יונסי, כמו פסירוב, היטיב לקלוע במצב שכיבה — 395 נקודות (פעמיים 100, פעם 98 ופעם 97), אבל איכזב לגמרי במצב עמידה — 374 נקודות, והשתפר מעט במצב כריעה — 383 נקודות.

בסך הכל השתתפו 47 קלעים.

התעמלות

כל המדליות לבריה"מ – ארטמוב ראשון

ברית־המועצות גילתה עליונות מוחלטת בין הגברים בקרב־רב בהתעמלות. כל שלוש המדליות נפלו לידי הסובייטים.

ולאדימיר ארטמוב נטל את מדליית־הזהב — 119.125 נקודות. הוא הותיר את המקום השני לבן ארצו ואלרי ליוקין — 119.025, ואילו הכוכב הסובייטי הוותיק, דמיטרי בילוזרצ'ב, נאלץ להסתפק במקום השלישי — 118.975 נקודות.

רק במקום הרביעי דורג המזרח־גרמני סוון טיפל — 118.00 נקודות.

הפרשים קטנים הפרידו בין שלושת המתעמלים המצויינים של בריה"מ.

ספורט

גביע ללא הפתעות

כדורסל

יצחק ויסהוף

12 קבוצות הליגה הלאומית לא התקשו להעפיל אמש לשלב שמינית־גמר גביע־המדינה בכדורסל, לאחר שניצחו יריבות מהליגה הארצית.

ארבע קבוצות ארציות העפילו לשלב שמינית־הגמר לאחר שניצחו יריבות מאותה ליגה.

מחזיקת הגביע, הפועל הגליל־העליון, הלמה ללא־יתנאי, בהפועל קרית־גת — 41:111, והאלופה, מכבי ת"א, חזרה ברכוש גדול מקרית־שמונה, לאחר נצחון על הפועל המקומי — 74:136.

. מאבקים שקולים היו ברמת־השרון, שם התאמצה אליצור נתניה לגבור על א.ס. רמת־השרון — 60:69. גם בקרית־מוצקין הזיעו כדורסלני מכבי רמת־גן לפני שניצחו את מכבי קרית־מוצקין — 72:79.

משחקי שמינית־הגמר ייערכו ביום חמישי, ה־27 בחודש אוקטובר: הפועל ת"א — אליצור נוה־דוד רמלה; אליצור נתניה — הפועל איתן גבת; הפועל הגליל־העליון — הפועל ירושלים; הפועל חולון — הפועל חיפה; הפועל נהריה — מכבי ת"א; הפועל גן־שמואל — מכבי ראשון־לציון; מכבי ימק"א נצרת — מכבי רמת־גן; מ.מ. גבעת־שמואל — מכבי חיפה.

מכבי ת"א — הפועל קרית־שמונה 74:136 (31:62)

● קלעו למכבי ת"א: מאני 29; ג'מצ'י 26; דניאל 21; מרסר 19; בארלו 18; סימס 10; כהן 8 וליפין 6. להפועל קרית־שמונה: טסלר 16; אלחלל 12; מלמה 11; לבקוביץ 10; לשם 7; סבג 6; יניב אהוד 5; עמר 3; שלום 2 ואלמשילי 2. שפטו ישראל ספיר ויהושע יניב, לעיני 500 צופים, בכפר־בלום.

(אביהו שפירא)

מכבי ראשל"צ — הפועל אילת 65:96 (38:47)

קלעו למכבי ראשל"צ: ריילפורד 32; רייס 18; יואל כהן 12, ברקוביץ 12, גלסון 8; בוסני 8; אלרגנט 4; כץ 2 ורוני לוי 2. להפועל אילת: משה רייס 22; פוגל 14, אבנר כהן 12, קאופמן 5; גיא גורן 5; שיטרית 3; ניר כהן 2 ואלבליה 2. המשחק נערך באילת, לעיני 800 צופים.

(אורי ק"ד)

הפועל הגליל־העליון — הפועל קרית־גת 41:111 (20:55)

● קלעו להגליל־העליון: ליף 27; מטלון 23; גורן 17; מרטין 11, מזרחי 10; מלוביק 8; גינדין 8; פליישר 5 ופרימן 2. לקרית־גת: צ'מבליסט 19; אלקיים 8; סגל 6; שוורץ 4, סנדורסקי 2 וצנטיק 2. שפטו: יעקב בר־עזרא ודוד חייטוביץ, לעיני 200 צופים, בקרית־גת.

הפועל ת"א — אליצור פ"ת 68:96 (35:54)

● קלעו להפועל ת"א: טאונס 26; בנט 22, טרי 18; פרישמן 10; ויליאמס 8; גולד 5; אמסלם 4, לאסף 2 ואבוטבול 1. לאליצור פ"ת: זמורה 22; ויינשטוק 10; ליגומסקי 10; עורף 9; מגרלבאום 6; עשה 4, פחם 2, בראוריין 2 ובלצר 2. שפטו: משה רדומסקי ועמי גליל, לעיני 300 צופים, בבית־ספר ישורון בפ"ת.

(אלכס קליין)

הפועל ירושלים — הפועל בקעת בית־שאן 49:114 (29:54)

● קלעו להפועל ירושלים: בלקול 23; חזן 21, גרי גרהאם 18; שפע 12, מילר 10; קיטר 9; אטלס 6; אסף כהן 4; פנחס לוי 4; יושע 3 ושניידרמן 2. לבקעת בית־שאן: רביב צור 15; נמיר 8; קרנבסקי 6; ורסמן 5; גנז 5, פייגלין 4; סמולר 4 וענבר 2. שפטו יוסף עבר־עוף וחלל הילמן, לעיני 400 צופים, בגך השלושה.

הפועל חיפה — אליצור קרית־אונו 57:93 (29:54)

● קלעו להפועל חיפה: קסקי 22; גורס 21; יוסוביץ 17, חווז 15, גיר אלון 7; יוסטון 5; רוברטס 3, קרמיצ'בסקי 2 ווידל 1. לקרית־אונו: מ. סנדלר 16, קריין 12; קריקוב 12; סבן 5, גרינבלט 4; וקסלר 3; לחן 3 וא. סנדלר 2. שפטו דורון בריקן ויוס גלצר, לעיני 80 צופים באולם צייטן בקיראון. (יוסי סנטינה)

הפועל חולון — מכבי רחובות 54:80 (29:34)

● קלעו לחולון: פיליפס 18; בורמור 17; בוגין 16; דליל 12; מאור 10; זיסמן 5 ואלימלך 3. למכבי רחובות: רודריגז 16, בראלי 10; וולדן 9; סטיינברגר 8; שפינר 6 ויינברג 5.

מכבי רמת־גן — מכבי קרית־מוצקין 72:79 (35:45)

● קלעו למכבי ר"ג: קילינג 27; מאיו 15; ביננ 13; ארדיטי 8; רכליס 7; באווי 7 ושילר 2. למכבי קרית מוצקין: קורן אמישה 25; לבנובסקי 19; וונרל 12; רוני כהן 11 ושביט 5. שפטו צבי חורר ואמיר הלר, לעיני 400 צופים, באולם גושן בקרית־מוצקין. (דוד אשכנזי)

מכבי חיפה — בית"ר ת"א 59:83 (34:42)

● קלעו למכבי חיפה: ברנע 26; ברייזן 13; רוזנברג 12; וואלס 6; לייב 5; אמישה 5; הבר 4; אזולאי 4; גורדון 4; כץ 2 ואופיר 2. בית"ר ת"א: הווארד 22; גינזבורג 11; שטיין 11; פייר 9 וכספי 6. שפטו דן בורנשטיין ועודד שינטוף, לעיני 50 צופים, באולם הפועל ת"א.

(אריה גיטליס)

הפועל איתן גבת — הפועל כנרת עמק"י 79:100 (31:47)

● הירבו לקלוע לגבת: סנטוס 23; יעקובי 19 ובדו 14. לעמק הירדן: רוברבני 21; נחום 15 ולייב 15.

אליצור רמלה — מכבי פ"ת 82:97 (35:53)

אליצור נוה־דוד רמלה, ללא זרים (הקבוצה חסרה אמצעים לשלם להם) שיחקה חלש ביותר. קלעו לאליצור רמלה: קורנליוס 30; מיקי הרמן 21; בזילי 21; רימון 12, נסים 8; וורניק 3 ואשר 2. למכבי פ"ת: בן־מרדכי 23; י. רוזנברג 17, ברגמן 12; זמר 12; נחמיאס 10; מוכתר 4, מלאכי 2 ודרוקר 2. שפטו: ידון ורין ומשה פנחס, לעיני 100 צופים, בבית־ספר ברנר.

(משה רוזנברג)

אליצור נתניה — א.ס. רמת־השרון 60:69 (25:27)

● קלעו לאליצור נתניה: רידיק 22; בלאס 16; נברסקן 13; גוט 11 וברכה 6. לא.ס. רמת־השרון: שטריכמן 15; איציק כהן 14; קודמן 11; קינן 7; צור 5; אריליך 4; חי 2 ואברמוב 2. שפטו אריק זילברברג ועידו ברגמן, לעיני 250 צופים, במתנ"ס ברמת־השרון. (יוסף הכט)

הפועל נהריה — מכבי חדרה 73:98 (52:72)

● קלעו להפועל נהריה: ועקנין 23; סופר 17; שרון 14; גולדשטיין 14; רייס 11; שרון 10; מינסטר 5; תורג'מן 2 והובברג 2. למכבי חדרה: אורי בר־ארי 30; שמעוני 10; למפב 7; ברנר 6; פרקש 6; ניסבאום 5; זיר 5 וקסטנר 4. שפטו פרי וגבעון, לעיני 50 צופים, בנהריה.

הפועל גן־שמואל — הפועל באר־שבע 66:79 (39:46)

● קלעו לגן־שמואל: קנז 34, קציר 18; גוט 11; א. אייזנברג 8; ד. אייזנברג 6, י. כהן 2. להפועל באר־שבע: דוד אוזלאי 17; ניסן 17; זיידמן 15, הפמן 10; גרובר 5 ול. כהן 2. שפטו שלמה ברחוים ויהודה רום, לעיני 200 צופים, בבאר־שבע.

מכבי דרום ת"א — מכבי ימק"א נצרת 67:69 (31:34)

● קלעו למכבי דרום: כבורי 26; קנה 12; בדרוד 11; גרות 6; בדרי'ב 6; ה. כהן 6 ואליעזר כהן 3. לנצרת: גולדשמיט 19; דוואי 12; קוהורה 10; עמורי 10; עוור 8; סדאן 4 וחוס 4. שפטו יוסף ליבליך ואורי אורן, לעיני 400 צופים, באולם מורש. (אהרן עבדול פתאח)

מ.מ. גבעת־שמואל — הפועל יזרעאל/ עפולה 56:61 (25:29)

פולין — מזרח־גרמניה 0:2

במשחק בין־ארצי בכדורגל בקטוביץ, ניצחה פולין את הנבחרת המארחת, מזרח־גרמניה — 1:2.

תורכיה גברה על יוון, באיסטנבול — 1:3, לעיני יותר מ־30 אלף צופים.

במשחקים אחרים: צ'כוסלובקיה — הונגריה 2:4; רומניה — אלבניה 0:3; מערב־גרמניה — ברית"מ 0:1.

ראשי האופוזיציה בבורמה מסרבים להשתתף בבחירות בחסות הצבא

רויטר, סי"צ

בנגקוק. — ראשי האופוזיציה בבורמה דחו אתמול קריאה של ממשלת ההפיכה הצבאית, כי יטלו חלק בבחירות. "אנו סבורים כי מחובתה של הממשלה קודם כל להפסיק את היריות ולהחזיר את המדינה למצבה הקודם, כאשר יכולנו לקיים ועידות הסגנות דמוקרטיות", אמרה אחת מראשי האופוזיציה, אאונג סאן סו קיאי.

אאונג, 34, בתו של גיבור העצמאות של בורמה, אאונג סאן, אמרה את הדברים בראיון רדיו, לאחר פגישה שקיימה עם ראשי אופוזיציה אחרים. היא אמרה כי האופוזיציה דורשת מן הממשלה הצבאית להורות לחיילים לשים מייד קץ לירי. "אינך יכול לדכא תנועה עממית רק בכוח הזרוע", אמרה. לדבריה, ההריגות והיריות מתחילת השבוע שעבר, רק הגבירו את אחדות העם נגד מימשל הצבא ומפלגת התוכנית הסוציאליסטית.

רדיו ראנגון מסר עד כה על 180 מפגינים שנהרגו ביריות מאז תפס הצבא את השלטון בבורמה ביום א' שעבר, אולם דיפלומטים במערב ומקורות מהימנים אחרים בראנגון סבורים כי מספר ההרוגים מגיע ל־1000.

זוהי תמונת ארכיון של מתקן הקידוח הבריטי "אושן אודיסיי", בו פרצה אתמול דליקה. מסוקים בריטיים שהוזעקו למקום חילצו את 66 אנשי הצוות, אדם אחד נעדר. (צילום: איי. פי)

דליקה נוספת במתקן קידוח בים הצפוני

חולצו 66 אנשי צוות — 1 נעדר

דפנה ורדי (בריטניה)

דליקה נוספת פרצה אתמול באחד ממתקני הקידוח הבריטים בים הצפוני, 160 ק"מ מנמל אברדין שבסקוטלנד. צוותי הצלה שחשו למקום הצליחו לחלץ 66 מתוך 67 עובדי המתקן.

השריפה שפרצה לאחר התפוצצות שאירעה כתוצאה מפגיעת מכשיר הקידוח בבועת גז בגובה נמוך, עוררה מיד גל מחודש של ביקורת על אמצעי הבטיחות במתקני הקידוח בים הצפוני. ועדת חקירה שהוקמה לבדוק את רמת הבטיחות של מתקני הקידוח לאחר הדליקה שפרצה במתקן סמוך "פייפר אלפא", לפני שלושה חודשים, ובה נהרגו 167 איש, טרם סיימה את עבודתה.

העובדים במתקני הקידוח מתלוננים על סיכונים גבוהים שלא לצורך, וכי סידורי הבטיחות אינם מספיקים, ונובעים מתוך הרצון להגביר את הריווחיות של מתקני הקידוח. הדליקה האחרונה תסייע, ללא ספק, לטיעוניהם של העובדים, ולפעולה נמרצת יותר מצד הממשלה, להגברת אמצעי הבטיחות.

3 דיפלומטים צ'כים גורשו מבריטניה באשמת ריגול

דפנה ורדי (בריטניה)

בריטניה הורתה לגרש שלושה דיפלומטים צ'כים בחשד שבנוסף לתפקידיהם הדיפלומטיים עסקו גם בריגול. שגריר צ'כוסלובקיה בבריטניה שזומן לשיחה במשרד החוץ, נתבקש לוודא שהשלושה יעזבו את בריטניה תוך 14 יום.

הנימוק הרשמי לגירוש היה, כי השלושה "עסקו בפעילות שאינה תואמת את תפקידם." — ניסוח המקובל בשפה הדיפלומטית למקרים של ריגול או פעילות חשאית, וכפי שהיה במקרה של הדיפלומטים הישראלים שגורשו.

משקיפים בבריטניה מעריכים שהסיבות לגירוש קשורות הן בתקריות של צילום מכשירים וציוד, בעת שהתקיים הסלון האווירי ליד לונדון בחודש שעבר, והן בבעיות הממושכות שיש לבריטניה בגלל אספקת חומרי חבלה צ'כים בעיקר מסוג "סמטקס" למחתרת האירית בתיווכה של לוב.

בשלושת השבועות האחרונים גורשו מבריטניה שמונה דיפלומטים: שני קובנים ווייטנאמי גורשו בעקבות תקריות הקשורות לאחזקה ושימוש בנשק, ותוניסאי בעקבות מספר מוגזם של דו"חות על עבירות תנועה. ועתה מגורשים שלושה צ'כים באשמת ריגול. אולם משרד החוץ הבריטי מנסה להבהיר שלא מדובר בגל של גירושים אלא בצירוף מקרים בלבד.

כוחות סובייטיים התפרסו בירוואן בירת ארמניה

רויטר

מוסקבה. — כוחות צבא סובייטיים נכנסו שלשום בלילה לירוואן, בירת הרפובליקה הארמנית, לאחר שהקרמלין הטיל עוצר על מחוז אורבייג'אן, שבחבל נאגורנו קאראבאך, בעקבות התחדשות ההפגנות, על רקע דרישת הארמנים לספח אזור זה לתחומם.

דובר הרפובליקה אמר לכתב רויטר בשיחה טלפונית מירוואן, כי עשרות אלפי תושבים התאספו בכיכר האופרה אתמול בבוקר ודנו ביניהם על משמעות כניסת הצבא הסובייטי. עוד נמסר כי הצבא נכנס במשך הלילה, חסם את הכניסה למספר מבנים מרכזיים, ביניהם מרכז המפלגה הקומוניסטית הארמנית וסייר ברחובות הבירה.

"הלנה" — הוריקאן חדש באוקיאנוס האטלנטי

רויטר, סי"צ

מיאמי. — הוריקאן חדש, הלנה, "נולד" אתמול באוקיאנוס האטלנטי והחזאים הזהירו, כי הוא מתקדם במהירות רבה על פני האוקיאנוס, בנתיבים בהם עבר הוריקאן "גילברט", שגרם לנפגעים והרס באיים הקאריביים ובמכסיקו.

הלנה החל לצבור עוצמת רוח של 135 קמ"ש, וחוששים כי הוא יהלום באותם אזורים, בהם כבר נגרם נזק כבד בנפש וברכוש על ידי הוריקאן גילברט. הוריקאן הלנה החל להיווצר באוקיאנוס מול החוף האפריקאי, והוא קיבל דרוג של הוריקאן "מינימאלי", כשהתקדם במהירות של 10 קמ"ש. מהירותו הוכפלה בפחות מ־12 שעות.

אתמול בשעה 10 לפי שעון גריניץ' נרשם מוקד ההוריקאן במרחק של 2,350 ק"מ מזרחית לאיים האנטיליים שבקצה האיים הקאריביים. הוא נע עכשיו מערבה במהירות של 25 ק"מ לשעה. אוניות באוקיאנוס האטלנטי הוזהרו להתרחק מנתיבו של ההוריקאן.

● לא נראה בעין פתרון קרוב למשבר החובות של העולם השלישי, אלא אם תיעצר זרימת כספים מן המדינות המתפתחות והן ישיגו קצב צמיחה כלכלי מהיר יותר — נאמר בדו"ח השנתי של הבנק העולמי, שהתפרסם אתמול.

עיריית חיפה — משרד מהנדס העיר
הועדה המקומית לתכנון ובניה מעיר חיפה
רח. ביאליק 3, חיפה
טלפון מספר — 04-640775

הודעה על־פי סעיף 149, לחוק התכנון והבניה תשכ"ה־1965.
ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על־ידי: מר ישראל גביש לאשר תוכניות עבור תוספת שטח של 2 יח"ד דיור, ושינויים פנימיים, בסמטת הל"ה מס' 10 חלקה 176 בגוש 11200 רמות רמז. הבקשה כרוכה בחריגות הבאות:
1. עודף שטח בניה מעל למותר.
2. תוספת קומות מעל למותר עקב ניצול השטח בקומת המרתף.
אפשר לעיין בבקשה באגף לפיקוח ורישוי על הבניה, בבנין העיריה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים: א'-ג', ה', בין השעות: 08.00-11.30.
המעונין להגיש התנגדות לבקשה, יוכל לפי הכתובת דלעיל, תוך שבועיים מיום פרסום הבקשה.
איתמר יוניש
מהנדס העיר

יפאן שיגרה בהצלחה "מיני־חללית"

סי"צ

טוקיו. — יפאן שיגרה שלשום בהצלחה חללית נסיונית קטנה, מבסיס הוצ'ינורה שבדרום יפאן, על מנת לאסוף את הנתונים הדרושים לפיתוח חללית של ממש — על כך נמסר ממקור רשמי בטוקיו.

המדובר ב"מיני־חללית" בלתי מאויישת, שאורכה שני מטרים ומשקלה 185 קילוגרם. כדור פורח העלה חללית זו לגובה של עשרות קילומטר, ומשם היא תעלה לגובה שמונים קילומטר, באמצעות רקטה דוחף, שהוצתה ממרכז הפיקוח של פני הקרקע. החללית עמדה לשוב לאטמוספרה ולנחות באוקיאנוס השקט כ־300 קילומטר מזרחה ממקום שיגורה.

בחורה
לניהול משק בית + טיפול בילדים
במושב ליד פתח־תקווה
לינה ומגורים נוחים
אפשרות לחוג
03-9328669

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 22.9.1988

מטבע	יחידה	בנקנוטים: קניה	בנקנוטים: מכירה	העברות והמחאות: קניה	העברות והמחאות: מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.7089	1.7302	—
דולר אמריקאי	1	1.61	1.68	1.6348	1.6552	1.6442
מרק גרמני	1	0.86	0.90	0.8723	0.8832	0.8760
לירה שטרלינג	1	2.68	2.81	2.7301	2.7642	2.7483
פרנק צרפתי	1	0.25	0.26	0.2562	0.2594	0.2578
ין יפאני	100	1.20	1.25	1.2177	1.2329	1.2247
גילדן הולנדי	1	0.75	0.79	0.7724	0.7820	0.7769
פרנק שווייצרי	1	1.01	1.06	1.0334	1.0463	1.0380
כתר שבדי	1	0.25	0.26	0.2539	0.2571	0.2552
כתר נורווגי	1	0.23	0.24	0.2360	0.2389	0.2374
כתר דני	1	0.22	0.24	0.2272	0.2300	0.2286
מרק פיני	1	0.36	0.38	0.3688	0.3734	0.3709
דולר קנדי	1	1.32	1.38	1.3396	1.3563	1.3480
דולר אוסטרלי	1	1.23	1.33	1.2785	1.2944	1.2893
ראנד דר' אפריקאי	1	0.40	0.55	0.6595	0.6678	0.6639
פרנק בלגי	10	0.40	0.43	0.4156	0.4207	0.4179
שילינג אוסטרי	10	1.22	1.27	1.2383	1.2537	1.2451
לירה איטלקית	1,000	1.15	1.22	1.1717	1.1863	1.1766

ביהמ"ש בחיפה פסל קביעות ועדת האבחון

יואב אביב

ביהמ"ש המחוזי בחיפה מתח אתמול ביקורת חריפה על ועדת האבחון המחוזית שתפקידה לקבוע אם נאשמים מסוגלים לעמוד לדין, לאחר שהוברר כי מתוך 5 חבריה נטלו חלק בישיבות רק שניים. ביהמ"ש דחה את מסקנות הוועדה באשר ליכולתו של נאשם בן 18 לעמוד לדין.

לביהמ"ש נשלחה חוות דעת של הוועדה בה נקבע כי נאשם בן 18 אינו לוקה בשכלו, אך הנוירולוג יוסף פניאל גילה כי על המסמך חתומים רק פקיד הסעד והפסיכולוג, והתברר שהוועדה פעלה לעתים בהרכב חסר. השופטים, אברהם פרידמן, מלכיאל סלוצקי ונתן קלינברגר, נרתעו מהגילוי ודחו את מסקנות הוועדה. הם קבעו שהחתומים לא פעלו כמתחייב מהחוק וכי מסקנותיהם חסרות בסיס חוקי.

ערבי נאשם בשידול לרצוח יהודי

עתי"ם

נביל גוהרי (22), מהכפר יאטה שליד חברון, הואשם אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב בנסיון לשדל את חבריו לרצוח חבר מושב כשהם נוסעים עימו במכונית.

בכתב האישום נאמר, כי באחד הימים ביוני נסע יוסף מנצור ממושב קרן אגרים, עם 3 ערבים במכונית, כדי להחזירם למלון "החוף הירוק" בנתניה, שם הם עובדים.

כאשר הגיעה המכונית למרחק כמאה מטרים מהכניסה לחוף הים, צוה הנאשם לנהג הרכב ואמר לו בערבית: "תפנה ימינה, נלך לים, נהרוג אותו ונחזור, אף אחד לא ידע". הנהג לא התייחס לבקשה והמשיך לנסוע לכיוון המלון. כעבור יום בא הנאשם למקום העבודה של יוסף מנצור, התנצל לפניו ואמר לו "בצחוק".

● "מקרב לב אנו מתפללים להחלמתו המהירה של הקיסר הירוהיטו", הבריק הנשיא חיים הרצוג, אתמול לנסיך הכתר של יפאן, אקיהיטו.

הוועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה־1965
(להלן: החוק)
ניתנת בזה הודעה כי בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי הוגשה לוועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה (להלן: הוועדה) בקשה להיתר בניה בגוש 6590, חלקה 579, רח' הנשיאים, המבוקשת: הקלה 2.6% משטח המגרש המותר, א' — דהיינו: 37.6% במקום 35% המותרים לפי תכנית רע/1/83 ב'. המעוניין רשאי לעיין בתכנית במשרדי הוועדה המקומית רעננה במקום לעיל, בשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל הרואה עצמו נפגע מהקלה זו רשאי להגיש התנגדותו להתרת ההקלה הנ"ל במשרדי הוועדה תוך 14 ימים מתאריך הודעה זו לוועדה המקומית במשרדי העירייה.
ב. וולובריין — יו"ר הוועדה לתכנון ובניה

ועדת משנה לתכנון ולבניה חולון
ת.ב. 504
הודעה על־פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה־1965
ניתנת בזה הודעה שהוגשה לוועדה בקשה להיתר בניה על חלקה 54, בגוש 7172, רח' בלינסון מס' 33, חולון, הכוללת מתן הקלה — הקמת מקלט עליון במקום מקלט תת־קרקעי. הקלה הנ"ל נמצאת באזור מגורים/א' ותוכנית אשר ניתן לראות במשרדי הוועדה בעיריית חולון, רח' וייצמן 58, בשעות ובימים של קבלת קהל.
להגיש התנגדות לבקשה להקלה לעיל ניתן תוך 14 יום מתאריך פרסום הודעה זו, ההתנגדות שתוגש חייבת להיות בכתב ומנומקת.
ידוע לי כי הפרסום הנ"ל הינו על חשבוני בלבד ואינו מהווה אישור למתן ההקלה המבוקשת.
חברת חלקה 54 בגוש 7172 בע"מ, יהודה הלוי 38, תל־אביב

שני קציני שב"ס הורדו בדרגה; נזיפה לכלאי

זהבה מוזס

שני קצינים של שירות בתי הסוהר נדונו אתמול להורדה בדרגה, וכלאי ננזף נזיפה חמורה, בעקבות בריחתו מהכלא של הרצל אביטן. השלושה הועמדו לדין משמעתי לפני תת גונדר יצחק ניר.

ממ"ן יעקב ארביב הורד לדרגת סמל, ולפיכך לא יוכל להמשיך בתפקידו כמפקד משמרת בבית מעצר בעל רמת ביטחון מירבית. מישר משה סטרוק הורד לדרגת מישר משנה, בשל התרשלות חמורה במילוי תפקידו ואי ביצוע הפעולות המתחייבות לסיכול הבריחה.

קצין הבטחון של הכלא, כלאי שמעון אבוטבול, ננזף נזיפה חמורה בשל הזנחה הפוגעת בסדר הטוב ובמשמעת וגילוי אוזלת יד בביצוע תפקידו בתא מספר 1, הוא תאו של הרצל אביטן.

השלושה הועמדו לדין בהתאם להחלטת נציב השרות, לוי שאול, שלא לקבל את המסקנות של ועדת מן ברמה האישית בלא להעמידם תחילה לדין משמעתי.

משפטו של סגן גונדר אשר גרבוב, מנהל בית המעצר לשעבר, נפתח בערב יום הכיפורים לפני הנציב לוי שאול ועדיין לא הסתיים. גונדר גרבוב כופר באשמה, ויש צורך בשמיעת עדים נוספים. רב כלאי מרקו שוקרון, סגן המפקד, ננזף בערב החג ע"י הנציב, וככל הנראה יועבר מתפקידו.

עם סיום משפטו של סגן גונדר אשר גרבוב יסתיימו ההליכים נגד מי שנמצאו אחראים לבריחת הרצל אביטן.

השופט יעקב בר־דיין כופר בכל אשמות השוחד נגדו

עתי"ם

שופט התעבורה מתל אביב יעקב בר־דיין כפר אתמול בכל האישומים נגדו, בפתיחת משפטו בבית המשפט המחוזי בירושלים. בר־דיין מואשם בשני אישומים של קבלת שוחד.

פרקליטיו, עורכי הדין יעקב ויינרוט וציון קפח, העלו לפני הקראת כתב האישום טענה מיקדמית, ולפיה האישום השני נגד בר־דיין איננו מגלה כל עבירה של קבלת שוחד. באישום זה מדובר על כך שבר־דיין קיבל ללא תמורה דגים מדייגים בנמל יפו, ובתמורה הקל בעונשו של אחד הדייגים, עומר סוויסי. עו"ד ויינרוט טען, שכתב האישום אינו מוכיח עבירה של שוחד, מכיוון שבעת שקיבל את הדגים, לא ידע השופט שיתבקש לסייע לדייג. "יש צורך להוכיח שהשופט בר־דיין ידע, בעת שקיבל את הדגים, שזהו שוחד, כאן אין הוכחה כזו. מותר לקבל דגים חינם כשהדבר אינו תלוי בדבר אחר". ויינרוט גם אמר, כי שוויים של הדגים שקיבל בר־דיין הוא 20 ש"ח. "האם יכולה להיות לשופט כוונה למכור משפט עבור 20 שקל?" הקשה הפרקליט.

התובע עוזי חסון טען, שלאחר שקיבל את הדגים, פנה אותו עומר סוויסי אל השופט בר־דיין, וזה הקדים את הדיון בעניינו וגזר את דינו. "זהו שוחד ברור בעד פעולה הקשורה בתפקידו השיפוטי של הנאשם".

לאחר שכפר השופט־הנאשם באשמה, ביקש פרקליטו להקדים את שמיעת המשפט למועד הקרוב ביותר האפשרי. "כאשר שופט עומד לדין, יש אינטרס שזה יתבצע במהירות האפשרית" אמר ויינרוט. השופט שלום ברנר לא קיבל את הטענה הזו והשיב מיד: "הנאשם הזה הוא כמו כל נאשם אחר".

בר־דיין ישב במשך כל הדיון המשפטי באחד מספסלי הקהל ולא על ספסל הנאשמים. השופטים נענו לבקשתו לאפשר לו לעיין ולצלם מאות תיקים שבהם ישב בבית המשפט לתעבורה בתל אביב, הנחוצים לצורך הגנתו במשפט. בר־דיין הושעה מתפקידו עם פירסום פרשת השופטים לפני כ־9 חודשים, עד תום משפטו. המשפט יימשך שישה ימים, בתחילת חודש ינואר.

התביעה תעלה לדוכן העדים 20 עדי תביעה. להגנה יהיו עדים מעטים משלה.

השופט בר־דיין (מימין) ופרקליטו ביציאה מבית המשפט (צילום: דן לנדאו)

מגמה מעורבת במניות בשבוע מקוצר

כתב "על המשמר"

שבוע מסחר מקוצר בבורסה הסתיים תוך התייצבות עם נטיה לעליות שערים קלות בשוק המניות החופשיות. מחזורי העסקות במניות הצטמצמו ל־6.6 מליון ש"ח, כ־3.1 מליון ש"ח במניות הנסחרות במשתנים ובמר"צ.

במהלך המסחר עלו שעריהן של 131 מניות, ירדו 102 מניות ו־177 מניות נוספות נסחרו ללא שינוי בשער.

באפיקים הסולידיים נרשמו אתמול ביקושים של כ־7 מליון ש"ח למניות הבנקים שבהסדר, אשר סופקו תוך עליות שערים מתונות עד 0.5%. המחזור במניות ההסדר הסתכם בכ־3.5 מליון ש"ח.

בשוק אגרות החוב נמשכו ביקושים ועליות שערים מתונות ברוב סוגי אגרות החוב. בנק ישראל הנפיק אתמול אגרות חוב חדשות ל־6, 14, ו־17 שנים. להנפקה נרשמו ביקושים גדולים במיוחד, ומחירי אגרות החוב נקבעו ל־102.5% באגרות שגיא ל־6 שנים, ל־98% באגרות גליל ל־14 שנים ול־94% באגרות גליל ל־17 שנים. כמו כן בלטה אתמול פעילות גדולה של כ־139 מליון ש"ח באגרות מק"מ, שנקלטו על־ידי בנק ישראל תוך עליות מתונות בתשואה.

לאחר יומיים של היצעים וירידות שערים, היתה אתמול התייצבות עם נטיה לעליות קלות בשוק המניות. במיוחד בלט הדבר במסחר במשתנים, בו נרשמו ברוב המניות עליות שערים של כ־1% ויותר. בשלבים הראשונים של המסחר הופיעו עדיין למרבית המניות היצעים בינוניים, אולם הם נקלטו במהירות תוך ירידות קלות וללא שינויים בשערים.

גלגלי הבורסה

לישראל זינגמן
לליאורה, רחל ובני המשפחה
אתכם באבלכם הכבד במות הרעיה־האם
מרנה
היקרה באדם
הרצליה
רבקה ויהושע מרקום

לחנה לצביקה ולבנות
אתכם באבל במות
שלום ז"ל
קיבוץ נגבה

לאברהם לבנה והמשפחה
אתכם באבל על מות
האב
(בניבר)
קיבוץ ברמיה

עורך דין נאשם בגניבת 17 אלף שקל מלקוחה ובזיוף

עתי"ם

עו"ד ישי קורצפלד (43) מרמת השרון הואשם בבית המשפט המחוזי בתל אביב בגניבה של כ־17,000 ש"ח מלקוחה תושבת ארה"ב, בזיוף מסמך ובעשיית שימוש במסמך מזוייף.

התובעת, עו"ד מינה זמיר ממחלקת המיסוי והכלכלה של פרקליטות מחוז תל אביב, טענה בכתב האישום כי גב' אן כהן, תושבת ארה"ב, יפתה את כוחו של הנאשם למכור עבורה מגרש שהיה שייך לה ברמת השרון, בסכום שלא ייפחת מ־15,000 דולר. גב' כהן חתמה על הסכם־מכר למכירת המגרש, ובו לא פורט שם הקונה, התאריך, התמורה וסדרי התשלומים. התביעה טוענת, כי ב־25 באוגוסט מכר הנאשם את המגרש לעזרא חממי בסכום של 30,000 דולר בשקלים. הוא היה אמור להעביר לגב' כהן את הסכום, בניכוי שכר טירחה ומיסים, אך לא עשה זאת ושלשל לכיסו 16,564 ש"ח.

לנאשם מיוחסות גם האשמות של זיוף מסמך, שימוש בפנקסי חשבונות כוזבים, והעלמת הכנסה בסכום של 18,814 ש"ח.

איזראלוב מבקשת את תעודת הזהות כדי להצביע לכנסת

עתי"ם

גיתית איזראלוב, שהורשעה ברצח בעלה יוסף ונידונה למאסר עולם, פנתה אתמול לבית משפט השלום בתל־אביב בבקשה להחזיר לה את מסמכיה האישיים ובמיוחד את תעודת הזהות שלה, כדי שייהיה באפשרותה להצביע בבחירות הקרבות.

פרקליטה, עו"ד דוד ויצקי, טען כי התיקון החדש של חוק הבחירות, מאפשר לאסירים להצביע בין כותלי בית הכלא, ואין כל הצדקה למנוע מאיזראלוב את מימוש זכותה.

הפרקליטות מסרבת להענות לבקשה בטענה, כי יש להמתין עד לסיום הדיון בבית המשפט העליון בערעורה של איזראלוב.

תושב טירת הכרמל לדין על חטיפת ילדה בת 7 ותקיפתה

עתי"ם

מוחמד ויצמן, תושב טירת הכרמל בן 40, מואשם בחטיפת ילדה לצורך תקיפה מינית.

בכתב האישום שהוגש אתמול לבית משפט המחוזי בחיפה נאמר, כי ילדה בת 7, עשתה בראש השנה את דרכה לבית הכנסת. הנאשם פיתה את הילדה לבוא לביתו וללגום כוס מיץ, לאחר שזו נכנסה אל הבית תקף אותה, גרר אותה למיטה וקרע את תחתוניה. בטרם הספיק לבצע את זממו, נחלצה אמה של הילדה לעזרתה לאחר שעברה ברחוב ושמעה את צעקותיה.

צעיר מג'בליה רצח את אחותו לאחר שגילה כי עסקה בזנות

עתי"ם

צעיר ממחנה הפליטים ג'בליה ברצועת עזה נעצר אתמול לחקירה לאחר שהודה שרצח את אחותו בגרזן.

גופת צעירה נמצאה שלשום בלילה על הכביש הראשי במחנה הפליטים ג'בליה. חקירת המשטרה העלתה, שהיתה זו גופתה של צעירה בת 18 שנישאה לאזרח ירדני, והגיעה לבקר את הוריה. זמן קצר לאחר מציאת הגופה הודה אחיה של הצעירה שרצח אותה על רקע של חילול כבוד המשפחה, משום שעסקה בזנות בתל־אביב.

לרסיה והמשפחה בקיבוץ עמיר
תנחומים במות
מנדל אלפרט
קיבוץ שמיר

המרומים וכואבים
עם איתן ראם והמשפחה
במות
האם
בית געתון

לאלי אלפרט ובני משפחתו
משתתפים בצערכם
על מות אביכם
מנדל ז"ל
מפעלים אזוריים גליל עליון